

WOJEWÓDZKI URZĄD STATYSTYCZNY W OPOLU

Do użytku adresata

Egz Nr²⁵.....

ANALIZA MIGRACJI LUDNOŚCI
W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM W LATACH 1970-1986

Opole, listopad 1987 r.

PRZEDMOWA

Publikacja pt. "Analiza migracji ludności w województwie opolskim w latach 1970-1986" jest piątą edycją z cyklu analiz obejmujących zjawiska demograficzne w województwie opolskim od 1970 r.

Pierwsza publikacja ukazała się w 1983 r. pt. "Zmiany w strukturze ludności województwa opolskiego w latach 1970-1980".

W latach 1984-1986 ukazały się kolejno:

- Analiza małżeństw i rozwodów w województwie opolskim w latach 1970-1983,
- Analiza urodzeń w województwie opolskim w latach 1970-1984,
- Analiza umieralności w województwie opolskim w latach 1970-1985

Niniejsza publikacja została opracowana przez dr. Jerzego Balaryna.

mgr Ludwik Ochęduszko
Dyrektor

Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego
w Opolu

Opole, listopad 1987 r.

SPIS TREŚCI

	<u>Str.</u>
Wstęp	5
1. Ogólna charakterystyka migracji	5
1.1. Dynamika wędrowek	5
2. Wędrowki wewnętrzne	11
2.1. Rozwój wędrowek wewnętrznych	11
2.2. Struktura płci i wieku migrantów	14
2.3. Zasięg wędrowek wewnętrznych	21
2.4. Migranci według aktywności zawodowej	25
2.5. Kierunki migracji wewnętrznych	26
2.6. Stan cywilny migrujących	28
2.7. Wykształcenie migrantów	31
2.8. Źródła utrzymania migrantów	33
2.9. Przyczyny migracji	37
2.10. Przestrzenne zróżnicowanie migracji	40
2.11. Migracje w miastach i na wsi	41
3. Wędrowki zagraniczne	51
3.1. Dynamika migracji zagranicznych	53
3.2. Struktura demograficzna emigrantów	54
3.3. Poziom wykształcenia emigrantów	57
3.4. Źródło utrzymania emigrantów	58
3.5. Kierunki wymeldowań emigrantów	60

SPIS TABLIC

1. Migracje ludności	6
2. Migracje ludności według kierunków wędrowek	7
3. Dynamika migracji ludności	8
4. Salda migracji ludności	9
5. Migracje wewnętrzne ludności	11
6. Migracje ludności na 1000 ludności	12
7. Migracje wewnętrzne ludności między miastami a wsią	13
8. Salda migracji wewnętrznych ludności	14
9. Międzywojewódzkie migracje ludności	15
10. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności	16
11. Migracje wewnętrzne ludności według wieku migrantów	17
12. Struktura migracji wewnętrznych ludności według wieku migrantów	18
13. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności według 10-letnich grup wieku migrantów	18

14. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności według 5-letnich grup wieku migrantów	20
15. Migracje wewnętrzne ludności według zasięgu i aktywności zawodowej	21
16. Struktura migracji wewnętrznych ludności według zasięgu i aktywności zawodowej	24
17. Migracje wewnętrzne ludności według kierunków i zasięgu	26
18. Struktura migracji wewnętrznych ludności według zasięgu i kierunków	27
19. Migracje wewnętrzne ludności według kierunków, stanu cywilnego i płci	29
20. Międzywojewódzkie migracje ludności według poziomu wykształcenia migrantów	31
21. Struktura międzywojewódzkich migracji ludności według poziomu wykształcenia migrantów ...	32
22. Migracje wewnętrzne ludności według źródeł utrzymania i kierunków	33
23. Struktura migracji ludności według źródeł utrzymania i kierunków	34
24. Międzywojewódzkie migracje ludności według kierunków i zawodu wykonywanego migrantów.....	35
25. Międzywojewódzkie migracje ludności według płci i zawodu wykonywanego migrantów	36
26. Migracje wewnętrzne ludności według przyczyn	37
27. Międzywojewódzkie migracje ludności według województw	39
28. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności w niektórych województwach	41
29. Migracje wewnętrzne ludności w miastach i na wsi	42
30. Migracje ludności na 1000 ludności w miastach i na wsi	46
31. Rozkład sald migracji zagranicznych	52
32. Migracje zagraniczne ludności	53
33. Migracje zagraniczne ludności według kierunków	53
34. Wymeldowania za granicę według płci i wieku migrantów	54
35. Struktura wymeldowań za granicę według płci i wieku migrantów	55
36. Wymeldowania za granicę według poziomu wykształcenia i płci migrantów	56
37. Struktura wymeldowań za granicę według poziomu wykształcenia i płci migrantów	57
38. Wymeldowania za granicę według źródeł utrzymania i płci migrantów	59
39. Struktura wymeldowań za granicę według źródeł utrzymania i płci migrantów	60
40. Wymeldowania według płci i krajów wyjazdów migrantów	61

SPIS WYKRESÓW

Rys. 1. Dynamika migracji ludności	10
Rys. 2. Saldo migracji ludności w latach 1976-1985	38

WSTĘP

Stan i struktura zaludnienia określonego obszaru uzależnione są od intensywności ruchów ludności: naturalnego i wędrownego, których efekty w postaci przyrostu lub ubytku naturalnego kompensują się z dodatnim lub ujemnym saldem migracji. Celem opracowania jest ukazanie zjawisk związanych z przestrzennym przemieszczaniem się ludności w województwie opolskim oraz skutków tych przemieszczeń odzwierciedlających się w stanach i strukturze ludności tegoż województwa. O wpływie składników ruchu naturalnego pisaliśmy w analizach poprzedzających/. Zauważyć należy iż oprócz zmian w liczbie ludności ruch naturalny ma wpływ na strukturę cech demograficznych, a więc proporcje płci, wieku, stanu cywilnego, na strukturę cech społecznych i ekonomicznych, a mianowicie na wykształcenie, pochodzenie etniczne, aktywność zawodową ludności itp. Stąd też w miarę posiadanych materiałów źródłowych cechy te zostaną uwzględnione w analizie, gdyż migracje oddziałują na procesy tak demograficzne jak społeczno-zawodowe, kulturowe, a niekiedy i polityczne.

Jako migrację albo wędrowkę rozumie się na ogół każdą zmianę miejsca pobytu pojedynczej osoby lub grupy osób. Nie wszystkie jednak zmiany miejsca pobytu mają znaczenie z punktu widzenia demograficznego, gdyż jako np. krótkotrwale nie powodują zmian w rozmieszczeniu ludności, a więc nie zaliczamy do interesujących nas, takich wędrowek jak: dojazdy do miejsca pracy lub nauki, turystyka i wozasy itp.

Definiując pojęcie migracji uważać za nią będziemy takie "fakty mechanicznego ruchu ludności, które wynikają ze zmiany stałego miejsca zamieszkania lub pobytu, przekraczające granice administracyjne jednostek podziału terytorialnego kraju lub polityczne granice państwa".

Nie bierzemy więc pod uwagę w opracowaniu wędrowek związanych ze zmianą tymczasową /czasową/ miejsca zamieszkania lub pobytu oraz pozostałych ruchów migracyjnych /np. wędrownych i w ramach tej samej gminy lub miasta/. Klasyfikację wędrowek o trwałym charakterze opieramy na kryteriach: czasu /trwałe, czasowe, wędrownie/, obszaru /wewnętrzne w granicach państwa, zewnętrzne czyli zagraniczne, międzyregionalne, wewnątrzregionalne, według kierunków: ze wsi do miast, z miast do miast, z miast na wieś ze wsi na wieś/ oraz przyczyny /zarobkowa, rodzinna, szkolna, przymusowa, dobrowolna itp./. Ponadto, z uwagi na potrzeby badawcze, stosuje się innego rodzaju podziały wędrowek, np. ze względu na odległość, powiązania terytorialne, charakter przemieszczeń, ich organizację itp.

Materiał źródłowy dla niniejszego opracowania stanowią zestawienia tabelaryczne GUS oparte na rejestracji bieżącej kart zgłoszenia /zameldowania/ /od 1966 r./ zamieszkania.

Wykorzystano ponadto niektóre opracowania GUS i WUS oraz autorskie dotyczące tego tematu.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIGRACJI

1.1. DYNAMIKA WĘDROWEK

Migracje wynikają z wielowiekowej tradycji. Podania, źródła historyczne, wyniki badań archeologicznych oraz współczesne studia nad językami i kulturą potwierdzają, iż ruchy wędrownie towarzyszą ludzkości od zarania.

Ich zasięg i przyczyny zmieniały się i różniły w zależności od okresu, w którym występowały. Dzisiejsze migracje mają najczęściej podłoże ekonomiczne, wiążąc się z procesami industrializacji i urbanizacji. Ich zasięg określa najczęściej powstanie ośrodków przemysłowych, którym towarzyszą inwestycje w nowe miejsca pracy i osiedla mieszkaniowe przyciągające ludność z uboższych, na ogół rolniczych, terenów dotychczasowego zamieszkania. Proces odchodzenia z rolnictwa do pozarolniczych dziedzin gospodarki od wielu dziesięcioleci stanowi zjawisko masowe o różnym natężeniu i główne zarazem podłoże migracji o zróżnicowanym zasięgu. Ruch ten decydował o burzliwym rozwoju miast i nadal jest źródłem i powodem urbanizacji a zarazem przyczyną wyludnienia wsi, tracącej na rzecz miast wysoki odsetek swego przyrostu naturalnego.

Okres, który poddajemy opisowi stanowią lata 1970-1986, nie wyróżniające się już zbyt wysokim natężeniem migracji w powojennych dziejach województwa opolskiego. Charakteryzuje się on raczej stopniowym spadkiem natężenia wędrowek ludności szczególnie w latach 80-tych. Rozmiary tego procesu po II wojnie światowej określają liczby.

Globalna liczba napływu do województwa opolskiego /migracja/ wynosiła w latach 1946-1986, według obliczeń autora opracowania, 1719,9 tys. osób, zaś w odpływie /emigracja/ 1866,3 tys., co przyniosło ujemne saldo migracyjne w wysokości 146,4 tys. czyli ubytek ok. 27,7 % całego przyrostu naturalnego ludności województwa z tegoż okresu /527,3 tys./.

Analizowane 16-lecie przyniosło w napływie 378,8 tys. osób tj. 21,0 % napływu całego 41 letniego okresu powojennego, zaś w odpływie 435,5 tys. osób czyli 23,3 % odpływu tegoż okresu, co oznacza, że ujemne saldo z lat 1971-1986 wyniosło 56,7 tys. tj. 38,8 % ujemnego salda wędrowek powojennych w województwie. Strata zatem wynika z migracji ludności w latach 1971-1986 relatywnie znacznie przewyższała udział wędrowek w obu kierunkach i była niemal równa udziałowi 16-lecia w 41-letnim, wynoszącemu 39 %. Dla bliższego zilustrowania rozkładu wędrowek w czasie - po II wojnie światowej - przytoczmy tabl. 1.

Tabl. 1. Migracje ludności^{a/}

Lata	Napływ		Odpływ		Saldo migracji	
	ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym z granicy	ogółem	zagranicznych
	w tysiącach					
1946 - 1986	1719,9	155,3	1866,3	366,9	- 146,4	- 211,6
1946 - 1950	460,0	140,0	490,0	200,0	- 30,0	- 60,0
1951 - 1955	247,4	0,4	259,3	7,0	- 11,9	- 6,6
1956 - 1960	269,1	13,3	305,5	65,4	- 36,4	- 52,1
1961 - 1965	199,5	0,5	204,1	17,6	- 4,6	- 17,1
1966 - 1970	165,1	0,3	171,8	11,2	- 6,7	- 10,9
1971 - 1975	130,7	0,2	137,7	10,9	- 7,0	- 10,7
1976 - 1980	131,0	0,2	165,7	37,3	- 34,7	- 37,1
1980 - 1985	99,2	0,3	112,3	15,2	- 13,1	- 14,9
1986	17,9	0,1	19,9	2,3	- 2,0	- 2,2

a/ W każdorazowym podziale administracyjnym; od 1971 r. w podziale administracyjnym z 1 I 1976r. Uwaga. Dane za lata 1946-1970 przytoczono według J. Balaryna "Sytuacja demograficzna Opolszczyzny po II wojnie światowej". Instytut Śląski, Opole 1965 str. 309 i 312.

W ramach napływu wędrowkowego do województwa udział imigracji z zagranicy wynosił po wojnie 9,0 % zaś w latach 1971-1986 - 0,2 %, natomiast w całkowitym odpływie ludności z województwa emigracja powojenna za granicę stanowiła 19,7 %, zaś w 16-leciu - 15,1 %. Wartość salda migracyjnego, nieprzerwanie ujemnego w całym okresie powojennym, wiązała się ściśle z liczbą emigrantów, wyjeżdżających z kraju głównie w ramach akcji łączenia rodzin, co szerególnie uwidaczniają wielkości z lat 1956-1960 i 1976-1980. Ogólne salda migracji ze znakiem ujemnym /- / są z reguły /wyjątek lata 1951 - 1955/ niższe od sald wędrowek zewnętrznych, jako kompensowane w części przez dodatnie salda wędrowek wewnętrznych, międzywojewódzkich.

Efektywność wędrowek powojennych, będąc relacją salda migracyjnego do sum napływu i odpływu $E = \frac{N - O}{N + O}$, wyrażana w procentach wynosiła dla globalnych wielkości - 4,1 % zaś dla migracji zagranicznych - 40,5 %. Wysokiej zatem efektywności migracji zagranicznych odpowiadała znikoma efektywność w migracjach międzywojewódzkich. W analizowanym 16-leciu ogólna efektywność migracji wynosiła - 7,0 % zaś migracji zewnętrznych aż - 97,6 %, co oznacza zdecydowaną dominację imigracji nad imigracją w wędrowkach zagranicznych a minimalną jedynie stratę w wymianie wędrowkowej ludności województwa opolskiego z innymi województwami w ruchu wewnętrznym.

W koncentracji ruchów ludności tak w napływie jak i odpływie z województwa dominowało pierwsze powojenne pięcioletcie 1946 - 1950, w którym migrowało blisko 1 milion osób, zaludniając oraz "wymieniając" z nadwyżką całą ludność województwa. Chodzi tu oczywiście o przepływ części ludności, bowiem efektywność migracji w tym 5-leciu wynosiła - 4,6 %. W latach 1951-1955 nastąpiła stabilizacja wędrowek, szczególnie zewnętrznych, a współczynnik efektywności ogółem wyniósł tylko 2,3 %. Lata 1956-1960 przyniosły znaczne ożywienie migracji, w tym szczególnie zagranicznych wskutek prowadzonych akcji łączenia rodzin na zasadzie umów międzynarodowych /RFN/ i repatriacji części ludności polskiej z terenów ZSRR. Efektywność migracji podniosła się do 6,3 %. Następne pięcioletcie charakteryzuje już niemal stała niższa wielkość wędrowek, z wyjątkiem pewnego ożywienia w latach 1976-1980 wskutek znaczniejszej emigracji do RFN i innych krajów zachodnich. Ostatnie pięcioletcie oraz rok 1986, są dalszym ciągiem spadkowych tendencji w wielkości migracji tak wewnętrznych jak i zewnętrznych, co ma wiele wspólnego ze stagnacją gospodarki w kraju jak i z obstrukcjami antymigracyjnymi w wielu krajach do początku lat 80-tych chętnie oczekujących napływu z Polski

taniej i kwalifikowanej siły roboczej.

Przyjmując za podstawę rok 1970 i poziom migracji tegoż roku za 100, można zaobserwować falowy rozwój tendencji w migracjach w analizowanym 16-leciu wraz z nieprzerwanym długofalowym trendem spadkowym, którego początek datuje się już od lat 60-tych.

Prześledźmy jednak przedtem absolutne wielkości migrujących według kierunków wódrówek i ogólnego ich salda oraz salda w miastach i na wsi w kolejnych latach. Dane te zawiera tabl. 2.

Tabl.2. Migracje ludności według kierunków wódrówek

Lata	Napływ				Odpływ				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z za-granicy	ogółem	do miasta	na wieś	za granicę	

Ogółem

1970	28527	10311	18164	52	29762	15457	12605	1700	- 1235
1971	29412	10173	19196	43	33402	15332	12553	5517	- 3990
1972	28281	10089	18145	47	28581	14778	12700	1103	- 300
1973	24864	8277	16553	32	26148	13902	11093	1153	- 1284
1974	24496	8451	15994	51	25235	13970	9918	1347	- 739
1975	23606	8386	15184	36	24338	13556	8960	1822	- 732
1976	25877	9429	16392	56	31292	15246	10370	5676	- 5415
1977	25594	9638	15915	41	31375	14778	9767	6830	- 5781
1978	26425	10020	16369	36	35054	16508	10559	7987	- 8629
1979	27149	10397	16715	37	37887	15311	10985	11591	-10738
1980	25973	10028	15887	58	30049	14633	10207	5209	- 4076
1981	21862	8618	13203	41	27802	12979	9036	5727	- 5940
1982	20891	8485	12363	43	23450	12086	8768	2596	- 2559
1983	19080	7548	11502	30	21452	10340	8249	2893	- 2372
1984	18774	7711	10978	85	19386	9980	7841	1565	- 612
1985	18595	7473	11039	83	20207	9957	7883	2367	- 1612
1986	17874	6874	10910	90	19817	10148	7411	2258	- 1943

Miasta

1970	14784	5593	9152	39	10870	6150	4155	565	3914
1971	15204	5825	9352	27	12280	6161	4027	2092	2924
1972	14711	5626	9061	24	10916	6223	4260	433	3795
1973	13210	4849	8347	14	9449	5511	3481	457	3761
1974	14128	5556	8539	33	9318	5855	3017	446	4810
1975	14208	5513	8673	22	9267	5735	2918	617	4941
1976	15195	6014	9150	31	11626	6592	3401	1633	3569
1977	15496	6196	9276	24	12140	6437	3480	2223	3356
1978	15453	6134	9299	20	13749	7250	3968	2531	1704
1979	15641	6583	9032	26	14258	6817	3799	3642	1333
1980	14784	6013	8735	36	11884	6244	3816	1824	2900
1981	12212	5007	7174	31	11221	5646	3495	2080	991
1982	11493	4744	6717	32	9605	5152	3420	1033	1888
1983	10159	4071	6073	15	8722	4273	3231	1218	1437
1984	10298	4373	5876	49	7977	4141	3060	776	2321
1985	10382	4250	6082	50	8539	4121	3108	1310	1843
1986	10217	3984	6178	55	8226	4079	2728	1419	1991

Wieś

1970	13743	4718	9012	13	18892	9307	8450	1135	-5149
1971	14208	4348	9844	16	21122	9171	8526	3425	-6914
1972	13570	4463	9084	23	17665	8555	8440	670	-4095
1973	11654	3428	8208	18	16699	8391	7612	696	-5045

Tabl. 2. Migracje ludności według kierunków wędrowek /dok./

Lata	Napływ				Odpływ				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
Wieś /dok./									
1974	10368	2895	7455	18	15917	8115	6201	901	- 5549
1975	9398	2873	6511	14	15071	7821	6045	1205	- 5673
1976	10682	3415	7242	25	19666	8654	6969	4043	- 8984
1977	10098	3442	6639	17	19235	8341	6287	4607	- 9137
1978	10972	3836	7070	16	21305	9258	6591	5456	-10339
1979	11508	3814	7683	11	23629	8494	7186	7949	-12121
1980	11189	4015	7152	22	18165	8389	6391	3385	- 6976
1981	9650	3611	6029	10	16581	7333	5541	3707	- 6931
1982	9398	3741	5646	11	13845	6934	5348	1563	- 4447
1983	8921	3477	5429	15	12739	6067	5018	1645	- 3809
1984	8476	3338	5102	36	11409	5839	4781	789	- 2933
1985	8213	3223	4957	33	11668	5836	4775	1057	- 3455
1986	7657	2890	4732	35	11591	6069	4683	839	- 3934

Liczby powyższej tablicy odnoszą się do wędrowek wszystkich typów i kierunków, a więc zarówno do wew-
nętrznych, tj. wewnątrzwojewódzkich i międzywojewódzkich, jak i zagranicznych. Wielkości te obliczo-
ne na jednolity podział administracyjny województwa, obowiązujący od 1 I 1976 r., wskazują, że naj-
większe liczby wędrowek koncentrują się wokół lat 1970-1972 i 1977-1980 w napływie do województwa a w
latach 1970-1972 oraz 1976-1981 w odpływie z województwa. Najwyższe straty migracyjne skupiają się w
latach 1976-1981, głównie wskutek emigracji za granicę. W tym okresie ujemne saldo migracji oscyluje w
przedziale od ponad 4 tys. do ponad 10 tys. osób, podczas gdy w pozostałych latach nie przekraczało 4
tys. osób.

W miastach w napływie wysoki poziom odnosi się do wędrowek z lat 1970-1980, po których napływ do miast
zdecydowanie maleje. Natomiast w odpływie z miast występują znaczne wahania, przy czym najliczniejsze
są migracje o tym kierunku w latach 1976-1981.

Na wsi napływ ma dwa okresy szczytowe: 1970-1972 i 1978-1980, zaś odpływ rok 1971, i lata 1976-1979,
po których zdecydowanie spada.

Tabl. 3. Dynamika migracji ludności

Lata	Ogółem			Miasta			Wieś		
	napływ	odpływ	saldo /-/	napływ	odpływ	saldo /-/	napływ	odpływ	saldo /-/
1970 = 100									
1971	103,1	112,2	323,1	102,8	113,0	74,7	103,4	111,8	134,3
1972	99,1	96,0	24,2	99,5	100,4	97,0	98,7	93,5	79,5
1973	87,2	87,9	104,0	89,3	86,9	96,1	84,8	88,4	98,0
1974	85,9	84,8	59,8	95,6	85,7	122,9	75,4	84,3	107,3
1975	82,7	81,8	59,3	96,1	85,3	126,2	68,4	79,8	110,2
1976	90,7	105,1	438,6	102,8	107,0	91,2	77,7	104,1	174,5
1977	89,7	105,4	468,1	104,8	111,7	85,7	73,5	101,8	177,5
1978	92,6	117,8	698,7	104,5	126,5	43,5	79,8	112,8	200,7
1979	95,2	127,3	869,5	105,8	131,2	35,3	83,7	125,1	235,4
1980	91,0	101,0	330,0	100,0	109,3	74,1	81,4	96,2	135,5
1981	76,6	93,4	481,0	82,6	103,2	25,3	70,2	87,7	134,6
1982	73,2	78,8	207,2	77,7	88,4	48,2	68,4	73,3	86,4
1983	66,9	72,1	192,1	68,7	80,2	36,7	64,9	67,4	74,0
1984	65,8	65,1	49,6	69,7	73,4	59,3	61,7	60,4	57,0
1985	65,2	67,9	130,5	70,2	78,6	47,1	59,8	61,8	67,1
1986	62,3	66,6	157,3	69,1	75,7	50,9	55,7	61,4	76,4

Dominacja wielkości odpływu migracyjnego z województwa nad napływem do województwa wyraźnie występująca od 1975 r., osiąga szczyt w 1979 r. i stopniowo maleje aby w 1984 roku zbliżyć się do wielkości napływu. Ten ostatni /napływ/ wzrastał tylko w latach 1976-1979 mając poza nimi stałą tendencję do spadku. Na wykresie /rys. 1/ widoczne jest wyraźnie asymptotyczne zbliżanie się do siebie linii krzywych dynamiki wędrowek obu kierunków migracji w województwie po 1979 roku, przy czym całe 16 - lecie cechuje trend spadkowy tak napływu jak i odpływu.

Przyczyn takiego rozwoju ogólnej sytuacji w wędrowkach ludności należy szukać w saldach migracji zewnętrznych, których ujemny skutek dla stanu ludności województwa ma najwyższe notowanie w roku 1979. Po tym roku następuje zdecydowany spadek ubytku ludności za granicą.

Przyjmując rok 1970 za 100, wahania ogólnego, ujemnego salda migracji są z roku na rok bardzo głębokie i wiążą się z prowadzoną polityką emigracyjną. Jeśli bowiem w 1972 roku odpływ, w bilansie z napływem, stanowił ok. 1/4 poziomu z 1970 roku, to w latach 1976-1981 był 3,5 do 8,5-krotnie wyższy niż w roku wyjściowym, po czym widocznie staje się zahamowanie tej rosnącej tendencji.

Rozkład dodatniego salda migracji w miastach mimo wahań wskazuje na długoterminową tendencję spadkową przyrostu ludności miejskiej powodowaną głównie napływem ze wsi.

Ujemne sukcesywnie saldo migracji na wsi wzrastało do roku 1979, aby następnie dość gwałtownie obniżyć się w latach 80-tych. Dokładniejszy obraz zysków i strat migracyjnych w województwie, w jego miastach i na wsi, w postaci sald, prezentuje tabl. 4.

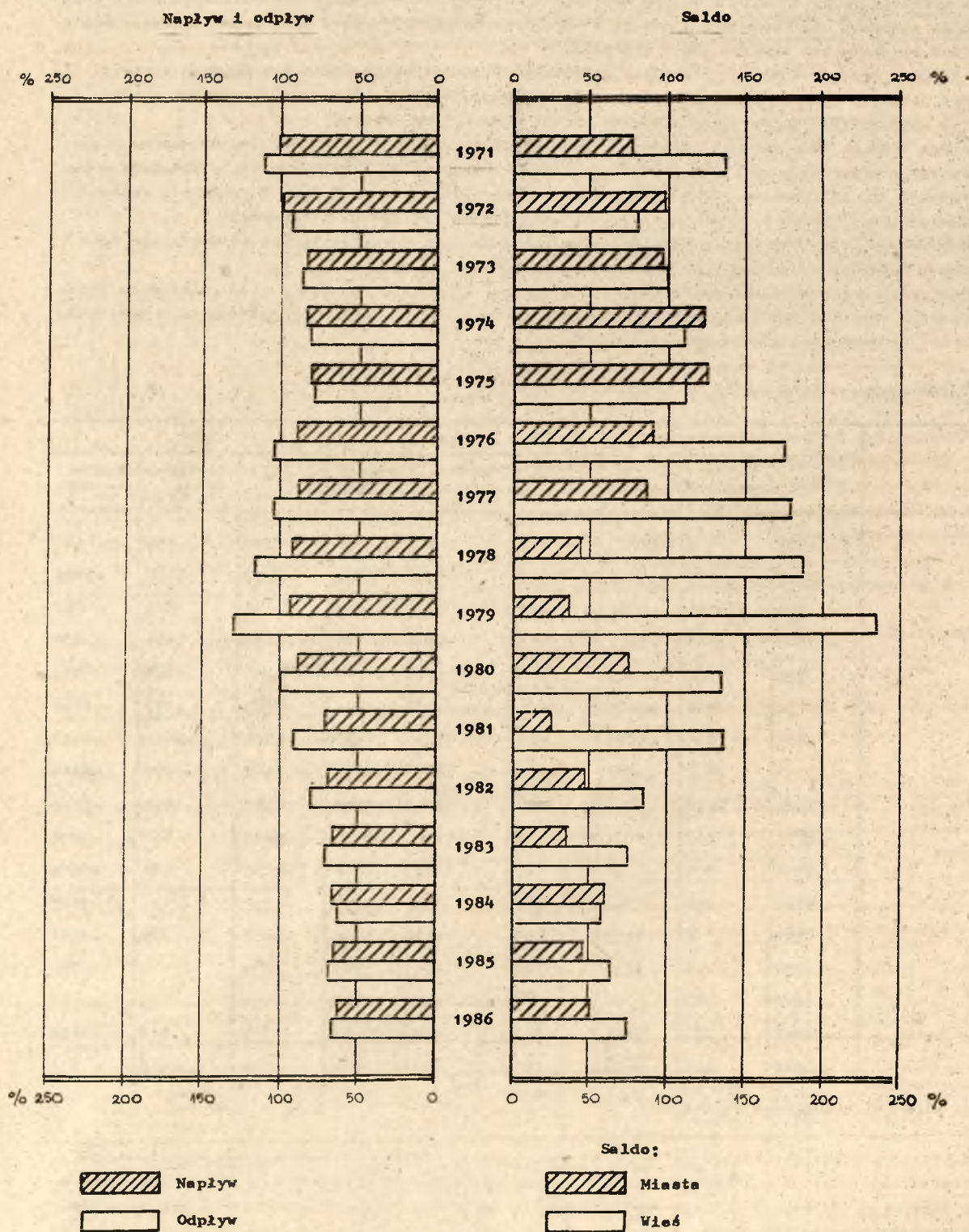
Tabl. 4. Salda migracji ludności^{a/}

Lata	Ogółem			Miasta			Wieś		
	ogółem	międzywojewódzkie	zagraniczne	ogółem	międzywojewódzkie	zagraniczne	ogółem	międzywojewódzkie	zagraniczne
1970	- 1235	413	-1648	85	611	-526	-1320	-198	-1122
1971	- 3990	1484	-5474	-555	1510	-2065	-3435	- 26	-3409
1972	- 300	756	-1056	-222	187	- 409	- 78	569	- 647
1973	- 1284	-163	-1121	35	478	- 443	-1319	-641	- 678
1974	- 739	357	-1296	644	1057	- 413	-1383	-500	- 883
1975	- 732	1054	-1786	1231	1826	- 595	-1963	-772	-1191
1976	- 5415	205	-5620	-208	1394	-1602	-5207	-1189	-4018
1977	- 5781	1008	-6789	-512	1637	-2199	-5269	- 679	-4590
1978	- 8629	-678	-7951	-2037	424	-2511	-6542	-1102	-5440
1979	-10738	816	-11554	-2106	1510	-3616	-8632	- 694	-7938
1980	- 4076	1075	-5151	- 589	1199	-1788	-3487	- 124	-3363
1981	- 5940	-194	-5746	-1789	260	-2049	-4151	- 454	-3697
1982	- 2559	- 6	-2553	- 484	517	-1001	-2075	- 523	-1552
1983	- 2372	461	-2833	- 702	501	-1203	-1670	- 40	-1630
1984	- 612	868	-1480	196	923	- 727	- 808	- 55	- 753
1985	- 1612	672	-2284	- 230	1030	-1260	-1382	- 358	-1024
1986	- 1943	225	-2168	- 631	733	-1364	-1312	- 508	- 804

a/ Bez migracji wewnątrzwojewódzkich.

Zestawienie powyższe abstrahuje od wędrowek zamykających się w granicach województwa, podając absolutne wielkości strat i w mniejszym stopniu zysków migracyjnych w wymiarze z innymi województwami oraz z zagranicą. Rezultaty takiego rachunku są dla Opolszczyzny w ostatnich 16 latach negatywne, gdyż wysokość ujemnego salda ogółem w tych latach wyniosła - 56722 osoby z czego w miastach - 8009, zaś na wsi - 48713 osoby. Wysokość strat migracyjnych byłaby o ponad 14 % wyższa jeśli przyjąć ujemne saldo wędrowek z zagranicą wynoszące - 64862 osoby, którego poziom o ten odsetek złagodziło dodatnie saldo wędrowek międzywojewódzkich /8140 osób/, wypada przy tym wspomnieć, że w latach 1971-

Rys.1. DYNAMIKA MIGRACJI LUDNOŚCI

-1986 ujemne saldo wymiany między województwami wystąpiło 4-krotnie, w miastach ani razu, a na wsi 15-krotnie. Wartość dodatniego salda wędrowek międzywojewódzkich w miastach wynosiła w tym okresie +15236 osób, zaś ubytek wędrowkowy na wsi w tejże relacji wyniósł - 7096 osób. W wymianie z zagranicą 64,2 % strat przypadało na wieś, z której netto ubyło 41617 osób, zaś 23245 osób /35,8 %/ ubyło z miast.

Rozpiętość rocznych ubytków wędrowkowych w 16-leciu mieściła się ogółem w granicach 300-10738 osób, a więc minimalne było ponad 35-krotnie większe od salda maksymalnego, zaś średnie saldo roczne wynosiło - 3545 osób.

W stratach wędrowkowych z zagranicą rocznie województwo traciło w granicach - 1056 osób do - 11154 osób a więc w proporcji 1 : 10, przeciętne roczne straty natomiast wynosiły - 4054 osoby.

W wymianie międzywojewódzkiej w latach 1971-1986 Opolszczyzna zyskiwała od 205 do 1075 osób rocznie, a przeciętnie 574 osoby, traciła zaś 65 osób przeciętnie na rok.

2. WĘDRÓWKI WEWNĘTRZNE

2.1. ROZWÓJ WĘDRÓWEK WEWNĘTRZNYCH

Ponad 90 % napływu wędrowkowego oraz ponad 80 % odpływu stanowią przesiedlenia ludności województwa opolskiego o trwałym charakterze, odbywające się wewnątrz kraju po II wojnie światowej. Jest to więc w ogólnej masie wędrowek kategoria dominująca, wpływająca na stan liczebny i

strukturę ludności w sposób znaczący, obok rezultatów ruchu naturalnego, nie negując przy tym znaczącego wpływu migracji zagranicznych.

Migracjom wewnętrznym, w relacji województwa opolskie i pozostałe województwa w kraju oraz w ramach granic województwa, poświęcimy ten rozdział.

Przyjrzyjmy się zatem informacjom o ogólnych rozmiarach tych wędrowek w obu kierunkach i ich rezultatach, w pięcioletnich przedziałach, za lata 1946-1986. Dane te zawiera tabl. 5, w której przedstawiono ponadto rozkład napływu i odpływu oraz salda wędrowkowego w poszczególnych pięcioletniach lat powojennych a także natężenie migracji w takimże ujęciu.

Napływ wędrowkowy obejmujący migracje międzywojewódzkie i wewnątrzwojewódzkie w ciągu 41 lat przekroczył 1,5 miliona osób zaś odpływ zbliżył się znacznie do tej wielkości. Dodatnie saldo przesiedzeń wyniosło 65,2 tys. osób. Rozkład tych wielkości był zróżnicowany, gdyż ok. 1/5 napływu i odpływu oraz 46,0 % salda przypadło na pięcioletnie 1946-1950, które to lata stanowiły okres znacznych przesunięć ludności po zakończonej wojnie i w związku z przeobrażeniami gospodarczymi, socjalnymi, a głównie ze zmianami terytorialnymi kraju.

Tabl. 5. Migracje wewnętrzne ludności

Lata	Napływ			Odpływ			Saldo migracji		
	w tys.	w odsetkach	na 1000 ludności	w tys.	w odsetkach	na 1000 ludności	w tys.	w odsetkach	na 1000 ludności
1946 - 1986	1564,6	100,0	41,9	1499,4	100,0	38,2	65,2	100,0	1,7
1946 - 1950	320,0	20,5	82,0	290,0	19,3	74,0	30,0	46,0	8,0
1951 - 1955	247,0	15,8	57,0	252,3	16,8	58,1	-5,3	-8,1	-1,1
1956 - 1960	255,8	16,4	56,3	240,1	16,0	52,9	15,7	24,1	3,4
1961 - 1965	199,0	12,7	40,7	186,5	12,4	38,2	12,5	19,2	2,5
1966 - 1970	164,8	10,5	31,9	160,6	10,7	31,1	4,2	6,4	0,8
1971 - 1975	130,5	8,3	27,4	126,8	8,5	26,6	3,7	5,7	0,8
1976 - 1980	130,8	8,4	26,9	128,4	8,6	26,4	2,4	3,7	0,5
1981 - 1985	98,9	6,3	19,9	97,1	6,5	19,5	1,8	2,7	0,4
1986	17,8	1,1	17,5	17,6	1,2	17,3	0,2	0,3	0,2

Udział napływu i odpływu spada w następnym pięcioletniu: 1951-1955, przy czym silniejszy spadek wielkości napływu migracyjnego do województwa powoduje ujemne, w tych jedynie 5-ciu latach, saldo mi-

migracji wewnętrznych. Przyczyny sytuacji powodującej ubytek wędrowną ludności ohlonego dotychczas województwa leżą w regresie gospodarczym, związany szczególnie na wai, z gwałtownie, na silę przeprowadzanym uspołdzielozieniem gospodarstw indywidualnych oraz obstrukcjami w stosunku do prywatnego handlu i przemysłu. Skutkiem były decyzje powrotów części osiadłej tu ludności na ziemie województw centralnych, bądź zgola zmian miejsca zamieszkania na inne województwa.

Lata 1956-1960 przynoszą wzrost mobilności społeczeństwa, co uwidoczniło się też w napływie do województwa i znacznym, dodatnim saldzie wędrowek.

W latach 1961-1965 liczba wędrowek zmniejszyla się o ponad 150 tysięcy w obu kierunkach a w następnych pięciolozeciach po 60 tysięcy do lat 1971-1975, co świadozy o stałym spadku mobilności. Zahamowanie tego trendu i utrzymanie liczby wędrowek na poziomie z poprzedniej 5-latki wystąpiło w latach 1976-1980, aby ponownie przyjąć kierunek spadkowy w latach 1981-1985 i w roku 1986.

Spadek 4-krotny nasilenia migracji w ostatnim pięciolozeciu w porównaniu do pierwszego pięciolozecia powojennego świadozy o postępującej zasiedzialości ludności. Jeśli bowiem w latach 1946-1950 na 1000 ludności napływało przeciętnie do województwa 82 osoby a odpływało 74 to w pięciolozeciu 1981-1985 już tylko odpowiednio 20 i 19,5 osoby. Natężenie wędrowek obniżyło się zatem do 25 % stanu wyjściowego.

Efektywność migracji wewnętrznych w województwie opolskim jest niewielka, na co wskazuje poniższy współlozynnik efektywności wędrowek dla całego powojennego okresu:

$$E = \frac{65,2}{3064,0} \cdot 100 = + 2,13 \text{ przeciętnie rocznie.}$$

Współlozynnik efektywności migracji w kolejnych pięciolozeciach przybierał następujące wartości przeciętne roczne:

1946 - 1950	- +4,9	1966 - 1970	- +1,3
1951 - 1955	- -1,1	1971 - 1975	- +1,4
1956 - 1960	- +3,2	1976 - 1980	- +0,9
1961 - 1965	- +3,2	1981 - 1985	- +0,9
		1986	- + 0,6

Spadek mobilności społecznej uwidoczniają jeszcze wyraziściej współlozynniki napływu i odpływu migracyjnego. Jeśli więc przeciętny dla okresu powojennego współlozynnik napływu wynosił na Opolszczyźnie 41,9 osób na 1000 ludności ogółem, a współlozynnik odpływu 38,2 na 1000, to w pierwszej pięciolozecie /1946-1950/ był on dla obu kierunków ruchu ok. 2-krotnie wyższy, a w ostatniej /1981-1985/ 2-krotnie niższy.

Odniesienie do skali krajowej współlozynników migracji pozwala zobiektywizować ocenę natężenia ruchów wędrownych w województwie opolskim. Dane te zawiera tabl. 6.

Tabl. 6. Migracje ludności na 1000 ludności

Lata	Napływ		Odpływ		Saldo/+/-
	Polska	województwo	Polska	województwo	
1946 - 1986	.	41,9	.	38,2	1,7
1946 - 1950	.	82,0	.	74,0	8,0
1951 - 1955	51,3 ^{a/}	57,0	53,1 ^{a/}	58,1	-1,1
1956 - 1960	46,8	56,3	46,8	52,9	3,4
1961 - 1965	32,8	40,7	32,8	38,2	2,5
1966 - 1970	26,8	31,9	26,8	31,1	0,8
1971 - 1975	25,6	27,4	25,6	26,6	0,8
1976 - 1980	26,6	26,9	26,6	26,4	0,5
1981 - 1985	20,0	19,9	20,0	19,5	0,4
1986	17,4	17,5	17,4	17,3	0,2

a/ Za lata 1952-1955.

Brak danych ogólnopolskich o ruchu wędrownym za lata 1946-1951 nie pozwala na obliczenie współczynnika dla tego okresu jak i dla całego okresu powojennego. Niemniej widoczne jest, iż natężenie wędrowek w dalszych latach aż do 80-tych było wyższe w województwie opolskim niż przeciętne w kraju. W latach 80-tych dominuje nieznacznie natężenie wędrowek w skali ogólnopolskiej, co może wskazywać na wiele przyczyn spadku a m.in. na nieatrakcyjność osadnictwa na Gólszyczyźnie a jej wzrost w innych województwach. Aby jednak nie przesądzać ocen z góry, dokonajmy szeregów szerszego przeglądu migracji wewnętrznych ludności w województwie. Dane tabl. 7 są informacjami o napływie- odpływie oraz saldzie, wynikającym z ruchów zarówno międzywojewódzkich jak i wewnątrzwojewódzkich z podziałem na miasta i wieś.

Poddając analizie okres 1971-1986 możemy ustalić, że w tym czasie napływ wędrowny ludności wyniósł 378,0 tys. zaś odpływ 369,9 tys., co przyniosło w rezultacie w ciągu 16 lat przyrost wędrowny w wysokości + 8,1 tys. Efektywność ogólna tego ruchu wynosząca + 1,1 ‰ przeciętnie rocznie, należy zatem do minimalnych. Napływ do miast wyniósł 212,3 tys. osób zaś odpływ z miast 145,5 tys. zwiększając liczbę ludności miejskiej o 66,8 tys. Jednocześnie napływ na wieś wyniósł 165,7 tys. a odpływ 224,4 tys. osób, co w rezultacie zmniejszyło stan ludności wiejskiej o 58,7 tys. Efektywność zatem migracji między miastami wyniosła 18,7 zaś między wsiami 17,8, co oznacza zbliżoną skuteczność migracji w obu rodzajach miejscowości oscylującą wokół 1/6 migrantów, którzy zmieniają miejsce zamieszkania z perspektywą trwałego pobytu.

Tabl. 7. Migracje wewnętrzne ludności^{a/} między miastami a wsią

Lata	Napływ			Odpływ			Saldo		
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	ze wsi	ogółem	miasta	wieś
1970	28475	14745	13730	28062	10305	17757	413	4440	- 4027
1971	29369	15177	14192	27885	10188	17697	1484	4989	- 3505
1972	28234	14687	13547	27478	10483	16995	756	4204	- 3448
1973	24832	13196	11636	24995	8992	16003	-163	4204	- 4367
1974	24445	14095	10350	23888	8872	15016	557	5223	- 4666
1975	23570	14186	9384	22516	8650	13866	1054	5536	- 4482
1976	25821	15164	10657	25616	9993	15623	205	5171	- 4966
1977	25553	15472	10081	24545	9917	14628	1008	5555	- 4547
1978	26389	15433	10956	27067	11218	15849	-678	4215	- 4893
1979	27112	15615	11497	26296	10616	15680	816	4999	- 4183
1980	25915	14748	11167	24840	10060	14780	1075	4688	- 3613
1981	21821	12181	9640	22015	9141	12874	-194	3040	- 3234
1982	20848	11461	9387	20854	8572	12282	-6	2889	- 2895
1983	19050	10144	8906	18589	7504	11085	461	2640	- 2179
1984	18689	10249	8440	17821	7201	10620	868	3048	- 2180
1985	18512	10332	8180	17840	7229	10611	672	3103	- 2431
1986	17784	10162	7622	17559	6807	10752	225	3355	- 3130

a/ Według podziału administracyjnego: za lata 1970-1974 z dnia 1 VI 1975 r., za lata 1975 - 1986 z dnia 1 I 1976 r.

W napływie wędrownym ludności do województwa i w ramach województwa przeciętnie w 16-leciu do miast przybywało 56,2 ‰ a na wieś 43,8 ‰ migrantów, w odpływie natomiast ubywało z miast 39,3 ‰ zaś ze wsi 60,7 ‰ migrantów z tego okresu. Oczywiście, że z roku na rok powstawały od tych wielkości odchylenia, jednakże ogólnie na tej wyznaczonej miarze zyskiwały a wieś traciła. Potwierdzają to dodatnie salda wędrowek dla miast i ujemne dla wsi. W rachunku bilansującym salda na 16 lat tylko 4 razy ujemne saldo migracji na wsi zdominowywało dodatnie saldo wędrowek w miastach, przy czym niekorzystne różnice nie były znaczące.

W porównaniu do liczby migrantów z 1970 roku tylko w następnym roku /1971/ w napływie ich masa nieco

wzrosła, aby następnie obniżyć się do roku 1975, po czym do roku 1979 wystąpił ponowny wzrost o mniejszej sile ustępując już do końca analizowanego okresu tendencji spadkowej liczby migrantów. W odplywie sytuacja nieco tylko różniła się, nie notując wzrostu w 1971 r. a osiągając szczyt wra - stającej liczby odplywu migracyjnego w 1978 r. po którym to roku wystąpił już sukcesywny spadek na - silenia migracji. Wahanie w liczebności napływu do miast i na wieś oraz w ilości migrantów w od - pływie są analogiczne do tendencji ogólnych.

Rezultaty migracji w postaci sald ogólnych oraz dla miast i wsi nie informują o cechach demografi - cznych migrantów. Przytaczamy, jako podstawowy, podział salda migrantów według płci. Dane te zamie - szczone są w tabl. 8.

2.2. STRUKTURA PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW

Tabl. 8. Salda migracji wewnętrznych^{a/} ludności

Lata	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
1970	413	292	121	4440	2020	2420	-4027	-1728	-2299
1971	1484	595	889	4989	2105	2884	-3505	-1510	-1995
1972	756	395	361	4204	1912	2292	-3448	-1517	-1931
1973	-163	87	-250	4204	1994	2210	-4367	-1907	-2460
1974	557	264	293	5223	2447	2776	-4666	-2183	-2483
1975	1054	483	571	5536	2577	2959	-4482	-2094	-2388
1976	205	259	-54	5171	2465	2706	-4966	-2206	-2760
1977	1008	575	433	5555	2721	2834	-4547	-2146	-2401
1978	-678	-352	-326	4215	1929	2286	-4893	-2281	-2612
1979	816	544	272	4999	2466	2533	-4183	-1912	-2261
1980	1075	696	379	4688	2275	2413	-3613	-1579	-2034
1981	-194	113	-307	3040	1451	1589	-3234	-1338	-1896
1982	-6	132	-138	2889	1493	1396	-2895	-1361	-1534
1983	461	322	139	2640	1217	1423	-2179	-895	-1284
1984	868	482	386	3048	1518	1530	-2180	-1036	-1144
1985	672	330	342	3103	1539	1564	-2431	-1209	-1222
1986	225	170	55	3355	1656	1699	-3130	-1486	-1644

a/ Dane za lata 1970-1974 według podziału administracyjnego z dnia 1 VI 1975 r., za lata 1975 - 1986 według podziału administracyjnego z dnia 1 I 1976 r.

Podział migrujących według płci pozwala ustalić, że na ogólne dodatnie saldo migracyjne za lata 1971-1986, wynoszące 8140 osób składa się w 62,5 % dodatnie saldo wędrowek mężczyzn /+5095/ a w 37,5 % - kobiet /+3045/. Niemniej w miastach dodatnie saldo w 52,5 % dotyczy kobiet /35094/ a w 47,5 % - mężczyzn /31765/. Dominację kobiet w ujemnym saldzie na wsi ilustruje ich 54,6%-owy udział /32049/, podczas gdy mężczyźni mają tu udział 45,4 %-owy /26670/.

Przegląd liczby mężczyzn i kobiet w saldach z kolejnych lat w miastach jak i na wsi wskazuje na przewagę kobiet w obu kierunkach wędrowek. I tak w 16-leciu ubyło ze wsi o 5379 kobiet więcej ani - żeli mężczyzn, a równocześnie przybyło do miast województwa o 3329 kobiet więcej aniżeli mężczyzn. Na 100 mężczyzn przybywających do miast przybywało 110 kobiet podczas gdy w miastach przypadało wśród stabilnych mieszkańców 108 kobiet na 100 mężczyzn. Równocześnie na wsi ubywało 120 kobiet na 100 mężczyzn wówczas gdy proporcje płci na wsi obrazują wskaźnik 103 kobiet na 100 mężczyzn. Ozn - aza to znaczny "drenaż" kobiet ze wsi na rzecz miast, niekorzystny dla rozwoju wsi a szczególnie dla tej części ludności, która zajmuje się rolnictwem, zwłaszcza że ubytki w głównej mierze dotyczą ludności w wieku nie tylko najwyższej mobilności wędrowkowej ale i matrymonialnej.

Jeśli nawet jest to objaw wzrostu aktywizacji zawodowej kobiet wiążących się zatrudnieniem z młotami, to niedobór kobiet jako partnerek matrymonialnych dla młodych rolników wpływa negatywnie na rozwój gospodarstw rolnych, pozbawionych niezbędnych rąk do pracy. Jak przedstawia się struktura wieku migrujących mówi tabl. 9.

Tabl. 9. Międzywojewódzkie migracje ludności

Wiek migrantów	Napływ		Odływ		Saldo		Napływ		Odływ	
	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985
	w liczbach bezwzględnych						w odsetkach			
Ogółem	53615	37146	51159	35345	2426	1801	100,0	100,0	100,0	100,0
0 - 4 lata	7860	5621	6937	5030	1023	591	14,7	15,1	13,4	14,2
5 - 9	3220	2358	3187	2314	33	44	6,0	6,3	6,2	6,5
10 - 14	1725	1227	2028	1248	-303	-21	3,2	3,3	4,0	3,5
15 - 19	3754	2090	3857	2215	-103	-125	7,0	5,6	7,5	6,3
20 - 24	12964	8350	11422	7840	1542	510	24,2	22,5	22,3	22,2
25 - 29	10726	7790	9225	6669	1501	1121	20,0	21,0	18,0	18,9
30 - 34	3923	3436	4007	3347	-84	39	7,3	9,2	7,8	9,5
35 - 39	1858	1481	2277	1616	-419	-135	3,5	4,0	4,4	4,6
40 - 44	1457	847	1834	979	-377	-132	2,7	2,3	3,6	2,8
45 - 49	1138	666	1393	755	-255	-89	2,0	1,8	2,7	2,1
50 - 54	838	618	969	641	-131	-23	1,6	1,7	1,9	1,8
55 - 59	694	530	760	573	-66	-43	1,3	1,4	1,5	1,6
60 - 64	692	465	702	482	-10	-17	1,3	1,3	1,4	1,4
65 - 69	923	393	876	430	47	-37	1,7	1,1	1,7	1,2
70 - 74	787	461	773	438	14	23	1,5	1,2	1,5	1,2
75 - 79	593	383	580	342	43	41	1,1	1,0	1,1	1,0
80 - 84	309	281	342	289	33	-8	0,6	0,8	0,7	0,8
85 lat i więcej	148	149	156	137	-8	12	0,3	0,4	0,3	0,4

Porównanie bezwzględnych wielkości wędrowek międzywojewódzkich z dwóch kolejno po sobie następujących pięcioleci wskazuje na istotny spadek migrujących w latach 80-tych w porównaniu z drugą połową lat siedemdziesiątych. Spadek ten w obu kierunkach, tj. w napływie i odpływie, jest blisko 1/3 ogółu migrujących. Niższe są też wyniki tych przemieszczeń, gdyż wielkość salda spada o 1/4. Podniósł się natomiast poziom współczynnika efektywności migracji z 2,3 do 2,5. Najistotniejsze jednakże są zmiany jakie w prezentowanej tablicy można zaobserwować w strukturze wieku przemieszczającej się pomiędzy województwami ludności. Na czele migracji o zasięgu międzywojewódzkim, w obu kierunkach dominują ze znaczną przewagą nad pozostałymi roczniki mieszczące się w przedziałach 20-24 i 25 - 29 lat, których udział wśród ogółu migrujących wynosił w napływie w pierwszym pięcioleciu 44,2 % zaś w drugim 40,3 %, zaś w odpływie odpowiednio 40,3 % i 41,1 %. Jeśli do tego doliczyć towarzyszące w wędrowkach tymże rocznikom, najczęściej młodym małżeństwom, dzieci w wieku 0-4 lat - to ten typ migrantów znacznie przekraczał połowę ogółu. Do roczników o znacznej mobilności, choć nie dorównującej wyżej wskazanym, należą te w przedziale wieku 30-34 lata najczęściej migrujące w związku z pracą i 15-19 lat w związku z nauką. Dość wysoki odsetek stanowią w migracjach dzieci w wieku 5-9 lat jako towarzyszące starszym. W miarę starzenia się stopniowo liczba jak i ich udział wśród ogółu migrujących spada, co z jednej strony jest objawem naturalnego spadku mobilności jak i spadku liczby i udziału ludności w starszych rocznikach w strukturze ludności stabilnej.

Nie bez wpływu na liczby migrantów w danym przedziale wieku są wahania związane z wyższymi i niższymi urodzinnymi. Właśnie roczniki o najwyższej partycypacji w migracjach /20-29 lat/ należą do generacji

wyżowych urodzeń z lat 1930-1959. Również wysoki udział w wędrownach dzieci w wieku 0-4 lat na zwiazek z "ochodem demograficznym" będącym odbiciem liczebności urodzeń z rodziców 20-29-letnich.

Dokładniejsza analiza zmian w strukturze wieku według płci migrantów umożliwiona została począwszy od roku 1983, kiedy to rozpoczęto w GUS przeliczać liczby przemieszczeń według wieku i płci na 1000 ludności danego rocznika i danej płci.

Na podstawie tych danych została opracowana tabl. 10, zawierająca dane porównawcze z krańcowych, dostępnych w tabulogramach lat 1983 i 1986. Nie można oczywiście wyciągać z tych informacji zbyt daleko idących wniosków, niemniej zarys pewnych tendencji jest widoczny.

Tabl. 10. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności^{a/}

Grupy wieku	Napływ			Odływ			Saldo		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
1983									
Ogółem	19,2	20,0	18,4	18,7	19,3	18,1	0,5	0,7	0,3
0 - 4 lata	33,4	33,9	32,9	32,0	32,1	32,0	1,4	1,8	0,9
5 - 9	15,4	16,2	14,6	14,5	14,6	14,5	0,9	1,6	0,1
10 - 14	8,4	8,8	8,0	8,2	8,3	8,2	0,2	0,5	-0,1
15 - 19	14,5	10,0	19,1	14,5	9,5	19,8	-0,1	0,6	-0,7
20 - 24	51,3	46,3	56,5	51,1	46,3	56,2	0,2	0,0	0,3
25 - 29	41,9	47,7	35,8	38,9	44,2	33,4	3,0	3,6	2,4
30 - 34	19,8	22,9	16,6	20,0	22,6	17,3	-0,1	0,4	-0,7
35 - 39	12,0	13,5	10,5	12,3	14,1	10,4	-0,2	-0,6	0,2
40 - 44	7,7	8,5	6,9	7,8	8,9	6,7	-0,1	-0,4	0,2
45 - 49	5,1	6,0	4,2	5,3	5,9	4,8	-0,3	0,1	-0,7
50 - 54	4,3	4,6	4,0	4,5	5,0	4,0	-0,2	-0,4	-
55 - 59	4,6	4,1	5,0	4,9	4,9	4,9	-0,3	-0,5	0,1
60 - 64	5,5	5,0	5,9	5,7	6,1	5,5	-0,2	-1,1	0,4
65 - 69	7,5	7,3	7,5	6,5	5,8	6,9	0,9	1,5	0,6
70 - 74	9,1	8,1	9,7	8,6	7,8	9,1	0,5	0,3	0,6
75 - 79	9,7	7,4	10,9	9,0	7,6	9,8	0,7	-0,2	1,2
80 - 84	14,0	13,3	14,3	12,7	12,7	12,7	1,3	0,7	1,6
85 lat i więcej	13,1	9,8	14,4	15,4	9,0	17,9	-2,3	0,8	-3,5
1986									
Ogółem	17,5	18,0	17,0	17,3	17,7	16,9	0,2	0,3	0,1
0 - 4 lata	30,9	31,3	30,5	29,5	30,1	28,8	1,4	1,1	1,6
5 - 9	16,3	16,1	16,5	16,1	15,8	16,4	0,2	0,3	0,1
10 - 14	8,3	9,1	7,4	8,9	9,1	8,8	-0,7	-	-1,4
15 - 19	11,4	8,2	14,8	12,0	8,6	15,5	-0,6	-0,4	-0,7
20 - 24	43,7	36,9	50,8	42,4	35,4	49,8	1,3	1,5	1,0
25 - 29	40,8	44,7	36,7	38,6	41,9	35,3	2,1	2,8	1,4
30 - 34	20,5	23,0	17,9	20,6	22,6	18,6	-0,2	0,4	-0,7
35 - 39	11,9	14,1	9,6	12,5	14,6	10,4	-0,6	-0,5	-0,7
40 - 44	6,9	8,1	5,8	7,5	9,4	5,6	-0,6	-1,3	0,2
45 - 49	4,8	5,9	3,8	4,9	6,1	3,8	-0,1	-0,2	0,0
50 - 54	3,7	3,7	3,7	4,0	4,0	4,0	-0,3	-0,3	-0,3
55 - 59	3,9	3,6	4,2	4,4	4,3	4,5	-0,5	-0,7	-0,4
60 - 64	4,8	4,0	5,4	5,4	4,8	5,8	-0,6	-0,8	-0,5
65 - 69	6,2	5,6	6,6	6,2	5,9	6,4	-	-0,4	0,2
70 - 74	7,7	6,3	8,4	7,2	6,4	7,5	0,5	-0,1	0,8
75 - 79	8,7	6,5	9,9	8,7	7,6	9,2	0,1	-1,1	0,6
80 - 84	11,8	8,3	13,4	11,2	8,0	12,6	0,7	0,3	0,8
85 lat i więcej	21,8	29,3	19,2	17,3	19,8	16,4	4,6	9,5	2,8

a/ Na 1000 ludności danej płci i wieku.

Natężenie migracji spadło w ciągu 3 lat o blisko 10 %. Główny ciężar tego spadku koncentruje się w grupach wieku 15-19 i 20-24 lata i to u obu płci, przekracza on bowiem znacznie ogólnie 10 %. W napływie obniżka natężenia wędrowek wynosi 21,4 % /18,0 % u mężczyzn i 22,5 % u kobiet/ w przedziale wieku 15-19 lat, zaś w następnym przedziale: 20-24 lata spadek ten wyniósł 14,8 % /20,4 % u mężczyzn i 10,1 % u kobiet/. W odpływie sytuacja jest analogiczna, w grupie 15-19 lat spadek natężenia migracji wynosi 17,2 % /u mężczyzn 9,5 % zaś u kobiet 21,7 %/, w grupie 20-24 lata spadek ten wyniósł 17,1 % /u mężczyzn 24,6 %, u kobiet 11,4 %/.

Prócz tych głównych grup wieku widoczne są tendencje spadkowe, zarówno w napływie jak i odpływie, w takich dotychczas grupach wieku które charakteryzowały się wysoką ruchliwością /jak w wieku 0-4 lata /najczęściej wymuszona migracjami rodziców/ i w starszych grupach wieku /z tytułu towarzyszenia dzieciom/. Nieco zaskakująca jest sytuacja w ostatniej, najstarszej grupie wieku 85 lat i więcej w której współczynnik napływu wzrósł o 66,4 % zaś współczynnik odpływu o 12,3 %, podczas gdy we wszystkich przedziałach poprzedzających ten wiek od 40 do 84 roku życia, współczynniki migracji w obu kierunkach wykazują tendencje do spadku.

Warto zwrócić uwagę na saldo wędrowek według wieku, które mimo, iż ogólnie dodatnie w takich grupach jak: 10-14, 15-19 lat oraz od 30 lat do 64 roku życia są dla województwa ujemne, zaś w grupach najmłodszych 0-9 lat, w najbardziej mobilnych: 20-29 lat oraz w najstarszych: 65 lat i więcej - są dla Opolszczyzny dodatnie. Ubytki migracyjne mężczyzn dotyczą najczęściej takich grup wieku jak: 15 -19 oraz 35-39 lat zaś wśród kobiet: 10-19 lat oraz 30-39 i 45-64 lat. Obecnie przyjrzyjmy się tablicom 11, 12 i 13.

Tabl. 11. Migracje wewnętrzne ludności według wieku migrantów

Grupy wieku	Napływ			Odpływ			Saldo		
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	z wsi	ogółem /+, -/	miasta /+/	wieś /-/
1980									
Ogółem	25915	14748	11167	24840	10060	14780	1075	4688	-3613
0 - 4 lata	4091	2254	1837	3894	1356	2538	197	898	-701
5 - 14	2731	1549	1182	2610	975	1635	121	574	-453
15 - 29	12655	7009	5646	12017	4772	7245	638	2237	-1599
30 - 59	4961	2996	1965	4925	2284	2641	36	712	-676
60 lat i więcej	1477	940	537	1394	673	721	83	267	-184
1985									
Ogółem	18512	10332	8180	17840	7229	10611	672	3103	-2431
0 - 4 lata	2993	1625	1368	2864	1060	1804	129	565	-436
5 - 14	1999	1191	808	1907	769	1138	92	422	-330
15 - 29	8747	4461	4286	8419	3291	5128	328	1170	-842
30 - 59	3766	2418	1348	3700	1689	2011	66	729	-662
60 lat i więcej	1007	637	370	950	420	530	57	217	-160
1986									
Ogółem	17784	10162	7622	17559	6807	10752	225	3355	-3130
0 - 4 lata	2911	1636	1275	2782	987	1795	129	649	-520
5 - 14	2104	1286	818	2139	807	1332	-35	479	-514
15 - 29	8100	4226	3874	7848	2921	4927	252	1305	-1053
30 - 59	3764	2442	1322	3902	1752	2150	-138	690	-828
60 lat i więcej	905	572	333	888	340	548	17	232	-215

Tabl. 12. Struktura migracji wewnętrznych ludności według wieku migrantów

Grupy wieku	Napływ			Odływ			Saldo		
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	ze wsi	ogółem /+,-/	miasto /+/-/	wieś /-/-/
	w odsetkach								
1980									
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0 - 4 lata	15,8	15,3	16,5	15,7	13,5	17,2	18,3	19,2	-19,4
5 - 14	10,5	10,5	10,3	10,5	9,7	11,1	11,3	13,2	-12,5
15 - 29	48,8	47,5	50,6	48,4	47,4	49,0	59,3	47,7	-44,3
30 - 59	19,2	20,3	17,6	10,8	22,7	17,9	3,3	15,2	+18,7
60 lat i więcej	5,7	6,4	4,8	5,6	6,7	4,8	7,8	5,7	- 5,1
1985									
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0 - 4 lata	16,2	15,7	16,7	16,1	14,7	17,0	19,2	18,2	-17,9
5 - 14	10,8	11,5	9,9	10,6	10,6	10,7	13,7	13,6	-13,6
15 - 29	47,3	43,2	52,4	47,2	45,5	48,3	48,8	37,7	-34,6
30 - 59	20,3	23,4	16,5	20,7	23,4	19,0	9,8	23,5	-27,3
60 lat i więcej	5,4	6,2	4,5	5,4	5,8	5,0	8,5	7,0	- 6,6
1986									
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0 - 4 lata	16,4	16,1	16,7	15,8	14,5	16,7	57,3	19,3	-16,6
5 - 14	11,8	12,7	10,7	12,2	11,9	12,4	-15,6	14,3	-16,4
15 - 29	45,5	41,6	50,8	44,7	42,0	45,8	112,0	38,9	-33,6
30 - 59	21,2	24,0	17,4	22,2	25,7	20,0	-61,3	20,6	-26,5
60 lat i więcej	5,1	5,6	4,4	5,1	5,0	5,1	7,6	6,9	- 6,9

TABL. 13. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności^{a/} według 10-letnich wgrup wieku migrantów

Grupy wieku	Napływ			Odływ			Saldo		
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	ze wsi	ogółem	miasto	wieś
1980									
Ogółem	26,6	30,5	22,8	25,5	20,8	30,2	1,1	9,7	- 7,4
0 - 4 lata	46,0	51,2	40,8	43,8	30,8	56,4	2,2	20,4	-15,8
5 - 14	17,5	20,5	14,7	16,8	12,9	20,4	0,8	7,6	- 5,6
15 - 29	47,6	52,6	42,6	45,3	36,1	54,8	2,4	16,8	-12,1
30 - 59	14,0	16,2	11,6	13,9	12,4	15,6	0,1	3,8	- 4,0
60 lat i więcej	13,5	20,6	8,4	12,9	14,6	11,3	0,8	5,9	- 2,9
1985									
Ogółem	18,3	20,3	16,3	17,7	14,2	21,2	0,7	6,1	- 4,9
0 - 4 lata	31,7	35,3	28,2	30,3	23,0	37,2	1,4	12,3	- 9,0
5 - 14	12,1	13,8	10,2	11,5	8,9	14,3	0,6	4,9	- 4,1
15 - 29	35,0	37,5	32,7	33,7	27,7	39,2	1,3	9,8	- 6,4
30 - 59	9,9	11,7	7,7	9,7	8,2	11,5	0,2	3,5	- 3,8
60 lat i więcej	8,5	12,3	5,6	8,0	8,1	8,0	0,5	4,2	- 2,4
1986									
Ogółem	17,5	19,7	15,2	17,3	13,2	21,5	0,2	6,5	- 6,2
0 - 4 lata	30,9	35,9	26,1	29,5	21,7	36,8	1,4	14,3	-10,7
5 - 14	12,5	14,6	10,2	12,7	9,1	16,6	-0,2	5,4	- 6,4
15 - 29	32,9	36,0	30,1	31,9	24,9	38,3	1,0	11,1	- 8,2
30 - 59	9,7	11,5	7,5	10,0	8,3	12,2	-0,4	3,3	- 4,7
60 lat i więcej	7,5	10,7	5,0	7,4	6,4	8,2	0,1	4,3	- 3,2

a/ Na 1000 ludności odpowiednio: ogółem, miast i wsi oraz danej grupy wieku.

W latach 1980, 1985 i 1986 obserwuje się znaczne zahamowanie wędrowek, których bezwzględne rozmiary obniżyły się w ciągu prezentowanych lat o blisko 1/3 w napływie zarówno do miast jak i na wieś oraz, w zbliżonych do powyższego rozmiarach, również w odpływie. Podział wędrowek według kierunków napływu i odpływu pozwala wskazać, że jeśli w 1980 r. z ogólnego napływu migracyjnego w województwie na miasta przypadało 56,9 % migrujących a na wieś 43,1 % to w roku 1986 do miast napłynęło 57,1 % zaś na wieś 42,9 %.

W odpływie sytuacja była odwrotna, gdyż z miast wymeldowywało się w 1980 roku - 40,5 % a ze wsi 59,5 %, natomiast w 6 lat później z miast 38,8 % zaś ze wsi 61,2 %.

Absolutne różnice w obrocie migracyjnym wskazują, iż w latach 1980-1986 zmniejszyla się liczba przemieszczeń w obu kierunkach o 15,4 tys. osób tj. o 30,4 %. Różnica obrotu wędrowkowego z kolejnych lat 1985 i 1986 wynosi 1,0 tys. osób czyli 2,8 %, oznaczając kontynuację tendencji do spadku masy migracji lecz o znacznie obniżonym już tempie w porównaniu do pierwszych lat osiemdziesiątych. Na ogólne obniżenie się wędrowek główny wpływ miał spadek liczby migrujących w wieku 15-29 lat w napływie o 36,0 % /w miastach o 39,7 % i o 31,4 % na wsi/ oraz o 34,7 % w odpływie /w miastach o 38,8 % i o 32,0 % na wsi/, którzy stanowią około połowy migrujących.

Spadek udziału w wędrowkach odnosi się również do najstarszych roczników, powyżej 60 lat życia. W pozostałych, szerokich przedziałach wieku wzrósł relatywnie ich udział w migracjach, z wyjątkiem odpływu ze wsi dzieci w wieku 0-4 lat, który nieco zmalał oraz odpływu najstarszych roczników ze wsi, nieco w latach 80-tych wzrastającego. Różnice między napływem i odpływem wędrowkowym zmalały w latach 1980-1986 do 20,9 % wartości wyjściowej ogółem, w miastach do 71,6 % dodatniej wartości, zaś na wsi do 86,6 % wartości ujemnej.

Struktura migrantów według wieku w 1986 roku ma charakter rozkładu lewonocznego, bardziej u szczytu spłaszczonego aniżeli w okresie podstawowym /w 1930 r./ i to zarówno w napływie jak i odpływie. Oceniając proporcje grup wieku w ogólnej masie wędrowek zauważa się sukcesywny wzrost w napływie odsetka migrantów w wieku 0-4 lat, 5-14 lat i 30-59 lat, natomiast, stwierdzony już powyżej, spadek udziału najczęstszej w migracjach grupy ludności - w wieku 15-29 lat i najstarszej wiekiem grupy 60-latków. W odpływie zmiany w proporcjach grup wieku są zbliżone do sytuacji w napływie.

Napływ do miast /który w masie całkowitej spadł o 31,4 %, a w grupie wieku 15-29 lat obniżył się o blisko 40 %/ w strukturze według wieku zmienił udział na korzyść grup 0-4, 5-14 i 30-59 lat a na niekorzyść grup 15-29 i 60 lat i więcej. W odpływie z miast sytuacja zmieniła się w sposób analogiczny.

Struktura napływu migrantów na wieś, w której jeszcze bardziej zdecydowanie dominowała grupa wieku 15-29 lat utrzymując udział ponad 50 %-owy, zmieniła się minimalnie "na korzyść" grup 0-4, 5-14 lat oraz "na niekorzyść" pozostałych. W odpływie ze wsi, w omawianym okresie 6 lat, obniżył się udział migrantów w wieku 0-4 lat i 15-29, natomiast wzrósł udział pozostałych grup wieku.

Charakteryzując za pomocą średniej ważonej tendencja zmian wieku migrujących można stwierdzić, że w napływie nastąpiło nieznaczne odmłodzenie wieku migrantów - z 24,65 roku do 24,53, a w odpływie minimalne postarzenie - z 24,78 do 24,82 roku przeciętnego migranta.

Ruchliwość migracyjna ludności obiektywizuje się jeśli odniesie się liczby migrantów w danym wieku do ogółu ludności w tym wieku. Przyjrzyjmy się więc obecnie współczynnikom migracji wewnątrznych w województwie opolskim /tabl. 13/ według kierunków oraz według wieku. Największą częstotliwość migracji, tak w napływie jak i odpływie, odznaczają się kolejno ludność w wieku 15-29 lat i w wieku 0-4 lat, następnie ok. 2,5 raza niższą niż poprzednie częstotliwość wędrowek charakteryzuje się grupa wieku 5-14 lat i kolejno jeszcze niższymi grupy: 30-59 lat i w końcu 60 lat i więcej.

Natężenie migracji w miastach jest wyższe we wszystkich grupach wieku w napływie aniżeli na wsi. W odpływie z miast natężenie wędrowek jest ogólnie niższe aniżeli ze wsi, przy czym w wieku 60 lat i więcej częstota ruchów wyższa w miastach w 1980 r. ustąpiła w 1986 r. wyższej częstotliwości ruchów tej grupy na wsi.

Korzystając z istniejących przeliczeń przypatrzmy się szeregówym współczynnikom migracji w pięcioletnich przedziałach klasowych za lata 1983 i 1986. W tablicy 14 przeliczone liczby migrantów w danym kierunku i wieku na liczbę ludności w danym wieku ogółem oraz w miastach i na wsi.

Tabl. 14. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności
według 5-letnich grup wieku migrantów

Grupy wieku	Napływ			Odływ			Saldo		
	ogó- łom	do miast	na wieś	ogó- łom	z miast	ze wsi	ogó- łom	miu- sta	wieś
	na 1000 ludności								
1983									
Ogółem	19,2	20,4	17,9	18,7	15,1	22,3	0,5	5,3	- 4,4
0 - 4 lata	33,4	35,2	31,7	32,0	23,8	40,2	1,4	11,4	- 8,5
5 - 9	15,4	16,4	14,3	14,5	10,1	19,4	0,9	6,2	- 5,0
10 - 14	8,4	9,7	7,2	8,2	6,7	9,7	0,2	2,9	- 2,5
15 - 19	14,5	15,6	13,6	14,5	12,6	16,1	-0,1	3,0	- 2,5
20 - 24	51,3	51,6	51,3	51,1	43,0	58,1	0,2	8,7	- 7,0
25 - 29	41,9	44,9	39,2	39,9	29,8	48,0	3,0	14,5	- 9,7
30 - 34	19,9	20,9	18,4	20,9	15,2	26,5	-0,1	5,7	- 8,2
35 - 39	12,0	11,5	12,8	12,3	9,7	16,4	-0,2	1,8	- 3,5
40 - 44	7,7	7,7	7,7	7,8	7,3	8,4	-0,1	0,4	- 0,7
45 - 49	5,1	5,9	4,2	5,3	5,0	5,7	-0,3	0,9	- 1,4
50 - 54	4,3	5,2	3,5	4,5	4,4	4,6	-0,2	0,8	- 1,1
55 - 59	4,6	5,7	3,6	4,9	5,0	4,9	-0,3	0,8	- 1,3
60 - 64	5,5	8,4	3,2	5,7	5,1	6,2	-0,2	3,3	- 3,1
65 - 69	7,5	10,2	5,2	6,5	7,2	6,0	0,9	3,1	- 0,8
70 - 74	9,1	12,1	7,0	8,6	9,3	8,1	0,5	2,8	- 1,1
75 - 79	9,7	13,9	7,0	9,0	8,5	9,3	0,7	5,4	- 2,4
80 - 84	14,0	23,0	7,8	12,7	13,1	11,0	1,3	7,9	- 3,2
85 lat i więcej	13,1	14,0	12,5	15,4	19,9	12,1	-2,3	-5,9	0,4
1986									
Ogółem	17,5	19,7	15,2	17,3	13,2	21,5	0,2	6,5	- 6,2
0 - 4 lat	30,9	35,9	26,1	29,5	21,7	36,9	1,4	14,3	-10,7
5 - 9	16,3	19,0	12,2	16,1	11,2	13,1	0,2	7,8	- 8,2
10 - 14	8,3	9,6	6,8	8,9	6,8	11,2	-0,7	2,8	- 4,5
15 - 19	11,4	12,2	10,7	12,0	9,9	13,9	-0,6	2,4	- 3,2
20 - 24	43,7	45,4	42,3	42,4	33,3	50,1	1,3	12,1	- 7,8
25 - 29	40,8	46,7	34,9	38,6	29,6	47,7	2,1	17,1	-12,8
30 - 34	20,5	23,3	16,8	20,6	15,5	27,3	-0,2	7,9	-10,5
35 - 39	11,9	12,7	10,6	12,5	9,8	16,7	-0,6	3,0	- 6,2
40 - 44	6,9	8,2	5,2	7,5	6,8	8,6	-0,6	1,4	- 3,4
45 - 49	4,8	6,6	3,0	4,9	4,3	5,6	-0,1	2,3	- 2,6
50 - 54	3,7	4,3	3,1	4,0	3,7	4,3	-0,3	0,6	- 1,2
55 - 59	3,9	5,1	2,8	4,4	3,8	5,0	-0,5	1,3	- 2,2
60 - 64	4,8	6,7	3,2	5,4	4,7	6,1	-0,6	2,0	- 2,9
65 - 69	6,2	8,0	4,7	6,2	4,5	7,6	-	3,5	- 2,9
70 - 74	7,7	12,6	3,9	7,2	6,5	7,7	0,5	6,1	- 3,8
75 - 79	8,7	14,2	4,9	8,7	6,5	10,2	0,1	7,7	- 5,3
80 - 84	11,8	17,7	7,8	11,2	12,5	10,3	0,7	5,2	- 2,5
85 lat i więcej	21,8	24,4	19,8	17,3	16,9	17,6	4,6	7,5	2,2

Zasygnalizowany już wyżej spadek częstości wędrówek ogółem, w napływie do miast i na wieś oraz w od-
pływie z miast i ze wsi, potwierdza się również w większości przedziałów wieku, wśród których wyją-
tek stanowią grupy: 5-9-latków, 30-34-latków i najstarsza grupa wiekowa osób liczących 85 lat i wię-
cej. Wzrost natężenia migracji dzieci w wieku 5-9 lat wiąże się z pewnym ożywieniem ruchu 30-34-let-
nich migrantów, z których ruchami związani są również ludzie najstarsi będący prawdopodobnie we wspó-

Inocie rodzinnej z młodszymi migrantami. Być może jednak, że zjawisko znacznego wzrostu częstości napływu 85-latków, szczególnie ożywionego w kierunku miast, stanowi tylko incydent przemijający /np. związany z uruchamianiem domu dla osób starszych/ i nie znajdzie potwierdzenia w następnych latach. Wzrost ruchliwości pozostałych dwu grup: 5-9 i 30-34 lat, miał miejsce tylko między miastami i mógł również mieć charakter incydentalny.

W pozostałych przedziałach wieku przemieszczającej się ludności obserwuje się spadek natężenia migracji, który znajduje się na linii trendu długookresowego, a którego sporadyczne odchylenia in plus nie były w stanie zmienić na rosnący. O ile spadek częstości w napływie ogółem, w ciągu 3 lat, wynosił ok. 9 % to w grupie 15-19 lat wynosił ponad 21 %, a w grupie 20-24 lata - blisko 15 %, w pozostałych zaś wahał się w granicach od 1-15 %.

Natężenie odpływu w tym czasie spadło ogółem o 8,5 %, a najsilniej również w grupach: 15-19 lat o blisko 18 %, 20-24 lat - o ponad 17 %, a w pozostałych granicach od poniżej 1 % do 17 %. Natomiast wzrosło natężenie odpływu w przedziałach: 5-9 lat, 10-14 lat, 30-34 lat i w wieku 85 lat i więcej. Wzrost ten wahał się od 1,5 do 12,3 %.

Spadek częstości napływu do miast, 3,5-procentowy ogółem najsilniej spośród 18 grup zarysował się w 8 grupach wieku: 10-14 lat /o 1,1 %/, 15-19 lat /o 21,8 %/, 20-24 lat /o 12,1 %/, 30-34 lat /o 17,4 %/, 35-39 lat /o 10,5 %/, 40-44 lat /o 20,2 %/, 45-49 lat /o 21,6 %/ i 80-84 lat /o 24 %/. W pozostałych przedziałach wieku wystąpiło zwiększenie częstości migracji i w napływie do miast w granicach 1,9- 5,9%.

W natężeniu odpływu z miast ogólny spadek osiągnął - 12,6 % i wystąpił w 14 grupach wieku na 18 ogółem, a najsilniej w przedziałach 65-69 lat /o 37,5%/, 70-74 lat /o 30,1 %/. W 4 grupach wieku natężenie odpływu z miast wzrosło w granicach 1,4 % do 10,1 %.

Na wsi 15 %-owy ogólny spadek natężenia napływu, wynikał ze spadku częstości we wszystkich niemal grupach wieku, z wyjątkiem najstarszej 85 lat i więcej, w której jedyny wzrost w 1986 r. osiągnął 58,4 %, w porównaniu do częstości z 1983 r. Natężenie odpływu ze wsi ogółem obniżyło się w tym okresie o 5,6% na co złożyły się zmniejszone współczynniki w 10 przedziałach wieku w granicach 1,6 % /60-64 lat/ do 32,5 % /5-9 lat/.

Częstość sald migracyjnych dla ogółu wędrowców w województwie spadła do 40 % w roku 1986 w porównaniu z 1983 r., przy czym w obu latach porównywanych w połowie grup były to salda dodatnie a w drugiej połowie ujemne. W miastach wystąpił ogólny wzrost natężenia dodatniego salda o 22,6 %, który /z wyjątkiem najstarszej grupy wieku 85 lat i więcej w 1983 r./ był dodatni we wszystkich grupach wieku. Wzrost częstości ujemnego salda wędrowców na wsi wynoszący 40,9 %, wynikał ze wzrostu tejże częstości we wszystkich niemal grupach wieku migrujących w 1986 r. w porównaniu z sytuacją z 1983 r. Tylko w klasach wieku: 60-64 lat, 80-84 lat wystąpił spadek poziomu ujemnych współczynników salda migracji oraz wyjątkowo wzrost współczynnika dla dodatniego salda migracji osób w wieku 85 lat i więcej.

2.3. ZASIĘG WĘDRÓWEK WEWNĘTRZNYCH

Przejdźmy do omówienia rozwoju wędrowców według ich zasięgu terytorialnego.

Tabl.15. Migracje wewnętrzne ludności według
zasięgu i aktywności zawodowej

Lata	Ogółem	Wewnątrz województwa	Między województwami	Zawodowo	
				czynni	bierni
NAPLYW					
Ogółem					
1970	28475	17867	10608	14545	13930
1971	29369	18399	10970	15489	13880
1972	28234	18198	10036	15136	13098
1973	24832	15964	8868	13454	11378
1974	24445	15334	9111	.	.
1975	23570	13691	9879	12664	10906
1976	25821	14872	10949	14078	11743
1977	25553	14858	10695	13860	11693
1978	26389	15915	10474	14220	12169
1979	27112	15948	11164	14407	12705

Tabl. 15. Migracje wewnętrzne ludności według zasięgu i aktywności zawodowej /cd./

Lata	Ogółem	Wewnątrz woje- wództ- wa	Między woje- wództ- wami	Zawodowo	
				czynni	bierni

NAPLYW /dok./					
Ogółem /dok./					
1980	25915	15582	10333	13850	12065
1981	21821	13513	8308	11875	9946
1982	20848	12801	8047	11800	9048
1983	19050	12008	7042	10613	8437
1984	18689	11615	7074	10351	8328
1985	18512	11837	6675	10150	8362
1986	17784	11379	6405	9597	8187

Miasta					
1970	14745	9003	5742	7654	7091
1971	15177	8911	6266	7900	7277
1972	14687	8778	5909	7718	6969
1973	13196	8199	4997	7059	6137
1974	14095	8479	5616	.	.
1975	13186	7949	6247	7787	6399
1976	15164	8213	6951	8509	6655
1977	15472	8443	7021	8374	7098
1978	15433	8799	6634	8291	7142
1979	15615	8495	7120	8337	7278
1980	14748	8397	6351	7861	6887
1981	12181	7195	4986	6524	5657
1982	11461	6627	4834	6354	5107
1983	10144	6075	4069	5306	4638
1984	10249	5926	4323	5574	4675
1985	10332	6127	4205	5536	4796
1986	10162	6148	4014	5313	4849

Wieś					
1970	13730	8864	4866	6891	6839
1971	14192	9488	4704	7589	6603
1972	13547	9420	4127	7418	6129
1973	11636	7765	3871	6395	5241
1974	10350	6855	3495	.	.
1975	9384	5752	3632	4877	4507
1976	10657	6659	3998	5569	5088
1977	10081	6415	3666	5486	4595
1978	10956	7116	3840	5929	5027
1979	11497	7453	4044	6070	5427
1980	11167	7185	3982	5989	5178
1981	9640	6318	3322	5351	4289
1982	9387	6174	3213	5446	3941
1983	8906	5933	2973	5107	3799
1984	8440	5689	2751	4787	3653
1985	8180	5710	2470	4614	3566
1986	7622	5231	2391	4284	3338

Tabl. 15. Migracje wewnętrzne ludności według zasięgu i aktywności zawodowej /od./

Lata	Ogółem	Wewnątrz- woje- wództ- wa	Między- woje- wództ- wami	Zawodowo	
				czynni	bierni
ODPLYW					
Ogółem					
1970	28062	17867	10195	14250	13812
1971	27885	18399	9486	14235	13650
1972	27478	18198	9280	14467	13011
1973	24995	15964	9031	13147	11848
1974	23888	15334	8554	.	.
1975	22516	13691	8825	11841	10675
1976	25616	14872	10744	13211	12405
1977	24545	14858	9687	12755	11790
1978	27067	15915	11152	13948	13119
1979	26296	15948	10348	13558	12738
1980	24840	15582	9258	12778	12062
1981	22015	13513	8502	11455	10562
1982	20874	12801	8053	11319	9535
1983	18589	12008	6581	10118	8471
1984	17821	11615	6206	9554	8267
1985	17840	11837	6003	9639	8201
1986	17559	11379	6180	9205	8354
Miasta					
1970	10305	5174	5131	5227	5078
1971	10188	5432	4756	5317	4871
1972	10483	4761	5722	5712	4771
1973	8992	4473	4519	4911	4081
1974	8872	4313	4559	.	.
1975	8650	4229	4421	4721	3929
1976	9993	4436	5557	5180	4813
1977	9917	4575	5342	5204	4713
1978	11218	5008	6210	5822	5396
1979	10616	5006	5610	5557	5059
1980	10060	4908	5152	5168	4892
1981	9141	4413	4726	4713	4426
1982	8572	4255	4317	4549	4023
1983	7504	3936	3568	4004	3500
1984	7201	3801	3400	3827	3374
1985	7229	4054	3175	3858	3371
1986	6807	3526	3281	3505	3302

Tabl. 15. Migracje wewnętrzne ludności według zasięgu i aktywności zawodowej /dok./

Lata	Ogółem	Wewnątrz województwa	Między województwami	Zawodowo	
				czynni	bierni
ODPŁYW /dok./					
Wiel.					
1970	17757	12693	5064	9023	8734
1971	17697	12967	4730	8918	8779
1972	16995	13437	3558	8755	8240
1973	16003	11491	4512	8236	7767
1974	15016	11021	3995	.	.
1975	13866	9462	4404	7120	6746
1976	15623	10436	5187	8031	7592
1977	14628	10283	4345	7551	7077
1978	15840	10907	4942	8126	7723
1979	15680	10942	4738	8001	7679
1980	14780	10674	4106	7610	7170
1981	12874	9098	3776	6738	6136
1982	12282	8546	3736	6770	5512
1983	11085	8072	3013	6114	4971
1984	10620	7814	2806	5727	4893
1985	10611	7783	2828	5781	4830
1986	19752	7853	2899	5700	5052

Tabl. 16. Struktura migracji wewnętrznych ludności według zasięgu i aktywności zawodowej

Lata	Ogółem	Napływ				Odływ			
		z tego samego	z innego	czynni	bierni	do tego samego	do innego	czynni	bierni
		województwa		zawodowo		województwa		zawodowo	
		w odsetkach							

Ogółem									
1970	100,0	62,7	37,3	51,1	48,9	63,7	36,3	50,8	49,2
1971	100,0	62,6	37,4	52,7	47,3	66,0	34,0	51,0	49,0
1972	100,0	64,4	35,6	53,6	46,4	66,2	33,8	52,6	47,4
1973	100,0	64,2	35,8	54,2	45,8	63,9	36,1	52,6	47,4
1974	100,0	62,7	37,3	.	.	64,2	35,8	.	.
1975	100,0	58,1	41,9	53,7	46,3	60,8	39,2	52,6	47,4
1976	100,0	57,6	42,4	54,5	45,5	58,1	41,9	51,6	48,4
1977	100,0	58,1	41,9	54,2	45,8	60,5	39,5	52,0	48,0
1978	100,0	60,3	39,7	53,9	46,1	58,8	41,2	51,5	48,5
1979	100,0	58,8	41,2	53,1	46,9	60,6	39,4	51,6	48,4
1980	100,0	60,1	39,9	53,4	46,6	62,7	37,3	51,4	48,6
1981	100,0	61,9	38,1	54,4	45,6	61,4	38,6	52,0	48,0
1982	100,0	61,4	38,6	56,6	43,4	61,4	38,6	54,3	45,7
1983	100,0	63,0	37,0	55,7	44,3	64,6	35,4	54,4	45,6
1984	100,0	62,1	37,9	55,4	44,6	65,2	34,8	53,6	46,4
1985	100,0	63,9	36,1	54,8	45,2	66,4	33,6	54,0	46,0
1986	100,0	64,0	36,0	54,0	46,0	64,8	35,2	52,4	47,6

Tabl. 16. Struktura migracji wewnętrznych ludności według zasięgu i aktywności zawodowej /dok./

Lata	Ogółem	Napływ				Odływ			
		z tego samego	z innego	czynni	bierni	do tego samego	do innego	czynni	bierni
		województwa		zawodowo		województwa		zawodowo	
		w odsetkach							
Miasta									
1970	100,0	61,0	39,0	51,9	48,1	50,2	49,8	50,7	49,3
1975	100,0	56,0	44,0	54,9	45,1	48,9	51,1	54,6	45,4
1980	100,0	56,9	43,1	53,3	46,7	48,8	51,2	51,4	48,6
1985	100,0	59,3	40,7	53,6	46,4	56,1	43,9	53,4	46,6
Wieś									
1970	100,0	64,6	36,4	50,2	49,8	71,5	28,5	50,8	49,2
1975	100,0	61,3	38,7	52,0	48,0	68,2	31,8	51,3	48,7
1980	100,0	64,3	35,7	53,6	46,4	73,2	27,8	51,5	48,5
1985	100,0	69,8	30,2	56,4	43,6	73,3	26,7	54,5	45,5

W tablicach 15 i 16 przedstawiono, w ujęciu rocznym, liczby migrantów w podziale na wędrowniki wewnętrzne województwa opolskiego i międzywojewódzkie oraz podział migrujących według stosunku do zawodów - na czynnych i biernych zawodowo.

Z danych bezwzględnych wynika, iż w miarę spadku liczby migrantów, co jest tendencją już wyżej stwierdzoną, tak w napływie jak i odpływie z województwa wzrastał, szczególnie w latach 80-tych udział migracji o mniejszym, bo zamkniętym w granicach województwa, zasięgu. Ten rodzaj wędrowek oscylował w przedziale 57,6 % - 64,4 % w napływie i w granicach 58,1 % - 66,4 % w odpływie, a więc wymiana wędrowników z innymi województwami dotyczyła tylko ponad 1/3 migrujących.

Warto zauważyć, że zasięg migracji ludności miejskiej jest znacznie szerszy aniżeli wędrowek ludności wiejskiej, o czym świadczą odsetki wymian międzywojewódzkich - wyższe w miastach, od kilku punktów w napływie /1970 r./ do kilkudziesięciu /w 1980 r./ w odpływie, aniżeli na wsi. Jest przy tym symptomatyczne, że wyższe odsetki w migracjach międzywojewódzkich występują w napływie do województwa na wsi aniżeli w odpływie poza wieś i Opolszczyznę, natomiast w miastach sytuacja jest wręcz odwrotna, gdy poza województwo przemieszcza się z nich więcej aniżeli do nich napływa.

2.4. MIGRANCY WEDŁUG AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Wśród ludności, która napływa na Opolszczyznę aktywnością zawodową legitymuje się 51,1 % - 56,6 % zaś pozostała dopełniającą część stanowi grupa ludności zawodowo bierna, a więc mająca własne źródła niezarobkowe bądź pozostająca na utrzymaniu czynnych

zawodowo. Odsetki czynnych zawodowo a odpływających poza województwo mieszczą się w granicach 58,8 % - 54,4 %, a więc w nieco niższym przedziale aniżeli w napływie, co oznaczałoby korzystniejsze niesznacznie dla Opolszczyzny saldo zawodowo czynnych a także minimalnie ujemne saldo biernych zawodowo.

Z miast opolskich ubywa strukturalnie mniej zawodowo czynnych aniżeli napływa i także sytuacja ma miejsce na wsi pomimo, iż w absolutnych wartościach ze wsi odpływa więcej czynnych zawodowo aniżeli ich przybywa na wieś, a więc odwrotnie niż w miastach. Stąd też w ogólnym wymiarze proporcje czynnych i biernych zawodowo w ruchu wędrownym w dużym przybliżeniu odpowiadają proporcjom istniejącym w ogólnej populacji, np. w 1970 r. ludność stabilna czynna zawodowo na Opolszczyźnie stanowiła 50,9 % ogółu ludności, w 1978 r. - 50,0 % a w 1984 r. - 49,5 % - według kolejnych spisów ludności. Można więc wywnioskować, iż mimo nieco wyższej ruchliwości czynnych zawodowo ich przemieszczenia nie wprowadzają rewolucyjnych zmian w stanach i udziałach ludności aktywnej zawodowo w województwie, zwłaszcza, iż większość przemieszczeń /56,0 % - 73,3 %/ dokonuje się wewnątrz województwa.

Lata osiemdziesiąte wyróżniają się nasilonym tempem spadku liczby migrujących. Jeśli bowiem w latach 1970-1979 tendencję malejącej ilości migrantów w napływie określa indeks wynoszący - 4,8 % to w latach 1980-1986 już mocno jest ten spadek znaczący: - indeks - 31,4 %. W odpływie spadek wynosił odpowiednio: - 6,3 % i - 29,3 %.

2.5. KIERUNKI MIGRACJI
WENĘTRZNYCH

Interpretując powyższe należy dodatkowo przejrzeć strukturę migracji według kierunków i zasięgu, co umożliwiają kolejne tabl. 17 i 18.

Tabl. 17. Migracje wewnętrzne ludności według kierunków i zasięgu

Lata	Napływ					Odływ				
	ogół- em	z tego	z in-	z miast	ze wsi	ogół- em	do tego	do in-	do miast	do wsi
		samogo	nego				samogo	nego		
		województwa					województwa			

Ogółem

1980	25915	15582	10333	10028	15887	24840	15582	9258	14633	10207
1981	21821	13513	8308	8618	13203	22015	13513	8502	12979	9036
1982	20848	12801	8047	8485	12363	20854	12801	8053	12086	8768
1983	19050	12008	7042	7548	11502	18589	12008	6581	10340	8249
1984	18689	11615	7074	7711	10978	17821	11615	6206	9980	7841
1985	18512	11837	6675	7473	11039	17840	11837	6003	9957	7883
1986	17784	11379	6405	6874	10910	17559	11379	6180	10148	7411

Miasta

1980	14748	8397	6351	6013	8735	10060	4908	5152	6244	3816
1981	12181	7195	4986	5007	7174	9141	4415	4726	5646	3495
1982	11461	6627	4834	4744	6717	8572	4255	4317	5152	3420
1983	10144	6075	4069	4071	6073	7504	3936	3568	4273	3231
1984	10249	5926	4323	4373	5876	7201	3801	3400	4141	3060
1985	10332	6127	4205	4250	6082	7229	4054	3175	4121	3108
1986	10162	6148	4014	3984	6178	6807	3526	3281	4079	2728

Wieś

1980	11167	7185	3982	4015	7152	14780	10674	4106	8389	6391
1981	9640	6318	3322	3611	6029	12874	9098	3776	7333	5541
1982	9387	6174	3213	3741	5646	12282	8546	3736	6934	5348
1983	8906	5933	2973	3477	5429	11085	8072	3013	6067	5018
1984	8440	5689	2751	3338	5102	10620	7814	2806	5839	4781
1985	8180	5710	2470	3223	4957	10611	7783	2828	5836	4775
1986	7622	5231	2391	2890	4732	10752	7853	2899	6069	4683

Tabl. 18. Struktura migracji wewnętrznych ludności
według zasięgu i kierunków

Lata	Napływ					Odpływ				
	ogół- lem	z tego samego	z in- nego	z miast	ze wsi	ogół- lem	z tego samego	z in- nego	do miast	na wieś
		województwa					województwa			
	w odsetkach									
Ogółem										
1980	100,0	60,1	39,9	38,7	61,3	100,0	62,7	37,3	58,9	41,1
1981	100,0	61,9	38,1	39,5	60,5	100,0	61,4	38,6	59,0	41,0
1982	100,0	61,4	38,6	40,7	59,3	100,0	61,4	38,6	58,0	42,0
1983	100,0	63,0	37,0	39,6	60,4	100,0	64,6	35,4	55,6	44,4
1984	100,0	62,1	37,9	41,3	58,7	100,0	65,2	34,8	56,0	44,0
1985	100,0	63,9	36,1	40,5	59,6	100,0	66,4	33,6	55,8	44,2
1986	100,0	64,0	36,0	38,7	61,3	100,0	64,8	35,2	57,8	42,2
Miasta										
1980	100,0	56,9	43,1	40,8	59,2	100,0	48,8	51,2	62,1	37,9
1981	100,0	59,1	40,9	41,1	58,9	100,0	48,3	51,7	61,8	38,2
1982	100,0	57,8	42,2	41,4	58,6	100,0	49,6	50,4	60,1	39,9
1983	100,0	59,9	40,1	40,1	59,9	100,0	52,5	47,5	56,9	43,1
1984	100,0	57,8	42,2	42,7	57,3	100,0	52,8	47,2	57,5	42,5
1985	100,0	59,3	40,7	41,1	58,9	100,0	56,1	43,9	57,0	43,0
1986	100,0	60,5	39,5	39,2	60,8	100,0	51,8	48,2	59,9	40,1
Wieś										
1980	100,0	64,3	35,7	36,0	64,0	100,0	72,2	27,8	56,8	43,2
1981	100,0	65,5	34,5	37,5	62,5	100,0	70,7	29,3	57,0	43,0
1982	100,0	65,8	34,2	39,9	60,1	100,0	69,6	30,4	56,5	43,5
1983	100,0	66,6	33,4	39,0	61,0	100,0	72,8	27,2	54,7	45,3
1984	100,0	67,4	32,6	39,5	60,5	100,0	73,6	26,4	55,0	45,0
1985	100,0	69,8	30,2	39,4	60,6	100,0	73,3	26,7	55,0	45,0
1986	100,0	68,6	31,4	37,9	62,1	100,0	73,0	27,0	56,4	43,6

Źródło: Tabl. 17.

Przyciągająca rola miast w napływie migracyjnym widoczna jest od wieków i w latach 1980-1986 również na Opolszczyźnie można ją zaobserwować, gdyż napływ do miast województwa stanowił znacznie ponad połowę migrujących: 53,2 % /1983 r./ - 57,1 % /1986 r./, podczas gdy odpływ wahał się w granicach 38,8% /1986 r./ - 41,5 % /1981 r./ ogółu przemieszczających się. W ujęciu dynamicznym stwierdza się jakby rosnącą siłę "przyciągania" miast i równoczesne "wypychanie" ze wsi, z których ubywało 58,5 % /1981r./ - 61,2 % /1986 r./ ogółu odpływających. Jednocześnie napływ do wsi, który w roku 1983 wykazywał szczytowy udział, bo 46,8 % spadał stopniowo - do 42,9 % w 1986 r. Zjawisko to da się wytłumaczyć trudnościami tego okresu, które dla miast były o ileż znaczącej, a wiązały się głównie z możliwością otrzymania mieszkania i zatrudnieniem w zaopatrzeniu. W sumie przyhamowało to wiele decyzji przeniesienia się na zamieszkanie ze wsi do miast ale jest to fakt przejściowy, gdyż zapotrzebowanie na pracę do pracy w rozbudowujących się miastach nie zmniejsza się, a głównym źródłem ich dopływu jest "rezewuar" wiejski. Wprawdzie istniejsze również ruch odwrotny: z miast na wieś, oscylujący w granicach: 40,0% /1980 r./ - 46,1 % /1983 r./ i 42,8 % /1986 r./ ogółu napływających w województwie.

którego jednak tendencje mają kierunek spadkowy w miarę poprawy warunków bytowania w miastach. Jest to więc jeden z przykładów powiązania zjawisk demograficznych ze społeczno-gospodarczymi. Ogólny spadek ruchliwości czy też mobilności odzwierciedlający się w liczbach migrujących w województwie opolskim określić da się za pomocą kilku indeksów. I tak w latach 1980-1986 napływ ludności na zamieszkanie obniżył się o 31,4 % zaś odpływ o 29,3 %. Napływ zarówno jak i odpływ zmniejszył się silniej w relacjach: województwo opolskie - pozostałe województwa w kraju, bo w napływie o 33,0 % a w odpływie o 33,2 %. W miastach spadek napływu o 31,1 % i odpływu o 32,3 % wynika również z silniej - szego w nim udziału wędrowców międzywojewódzkich, w których napływ do województwa opolskiego obniżył się już o 36,8 % a odpływ o 36,3 %. Na wsi sytuacja podobna, choć napływ spadł ogółem o 31,7 % a odpływ "tylko" o 27,3 %, na co złożyło się 40 %-owe obniżenie się napływu spoza województwa i blisko 30 %-owe odpływu poza nie.

Jak więc z powyższego wynika przy ogólnym spadku ruchliwości migracyjnej w ostatnich latach miały nań wpływ głównie wędrowki o dalszym zasięgu - międzywojewódzkie. Natomiast w migracjach odbywających się w granicach Opolszczyzny ten spadek był nieco słabszy: po 27,0 % w napływie i w odpływie. Rozpatrując strukturę wędrowek według zasięgu i kierunków widzimy /tabl. 18/, że wzrasta wśród nich w latach 80-tych udział wędrowek odbywających się wewnątrz województwa: z 60,1 % /1980 r./ do 64,0 % /1986 r./ w napływie i z 61,4 % /1981 r./ do 66,4 % /1985 r./ w odpływie. Odbycie się to oczywiście kosztem spadku udziału wędrowek między Opolszczyzną a innymi województwami z 39,9 % - 36,0 %. W miastach wzrost udziału napływu wewnątrzwojewódzkiego z 56,9 % /1980 r./ do 60,5 % /1986 r./ odpowiada - dał wzrostowi odpływu z 48,3 % /1981 r./ do 56,1 % /1985 r./, którym towarzyszył spadek napływu i odpływu z innych i do innych województw.

Podobną, choć w nieco różniących się granicach, sytuację odnotować należy na wsi, a mianowicie wzrost udziału z 64,3 % /1980 r./ do 69,8 % /1985 r./ wędrowek wewnętrznych w napływie i z 69,6 % /1983 r./ do 73,3 % /1985 r./ wędrowek w odpływie w obrębie granic wojewódzkich, przy równoczesnym spadku z 35,7 % /1980 r./ do 30,2 % /1985 r./ w napływie i z 30,4 % /1983 r./ do 26,4 % /1984 r./ w odpływie w ramach migracji międzywojewódzkich.

Zmienne są udziały miast i wsi w wędrowkach między tymi grupami miejscowości. Z miast ogólny napływ wahał się między 38,7 % i 41,3 % udziału zaś ogólny odpływ do miast między 55,6 % - 59,0 %, przy czym z roku na rok wznoszą się nieco aby następnie spaść, czego przyczyn obiektywnych nie sposób ustalić.

Napływ z miast do miast mieścił się w granicach 39,2 % - 42,7 % zaś odpływ z miast do miast w przedziale 56,9 % - 62,1 %.

Napływ ze wsi do miast oscylował między 57,3 % a 60,8 %, zaś odpływ z miast na wieś w granicach 37,9 % - 43,1 %.

Napływ z miast na wieś miał udziały mieszczące się w przedziale 36,0 % - 39,9 %, zaś odpływ ze wsi do miast w przedziale 54,7 % - 57,0 %. Napływ ze wsi do wsi wynosił od 60,1 % do 64,0 % zaś odpływ ze wsi na wieś mieścił się w udziałach: 43,0 % - 45,3 % ogólnej liczby wędrowek na wsi.

Na zakończenie można stwierdzić więc, że przyczyną spadku liczby migrujących, w latach 80-tych są nowe relacje między miastami i wsią, które się w tym okresie wykształciły w stosunkach gospodarczych i społecznych zahamowując odpływ ludności wiejskiej do miast. Ponadto wystąpił brak zainteresowania dalekosiężnymi przemieszczeniami, które wiążą się z dużymi ogólnokrajowymi inwestycjami i nasilonym zapotrzebowaniem na siłę roboczą, a których w tym okresie zabrakło wskutek trudności w gospodarce kraju.

2.6. STAN CYWILNY MIGRUJĄCYCH

W tabelicy 19 przedstawiono dane o strukturze migrujących w latach 1981 i 1986 według kierunków wędrowek i stanu cywilnego migrantów. Korelacja tych cech pozwala ustalić częściowo wędrowek ludności o określonym stanie cywilnym w danym kierunku oraz tendencje do zmian tych powiązań w czasie.

Pomijając zmiany liczb migrantów w porównywanych latach wskutek spadku natężenia wędrowek w ogóle, kierunki migracji pozostają zbliżone. Najwięcej przemieszczeń ogółem występuje w kierunku ze wsi do miast /pierwszy wskaźnik dotyczy roku 1980, drugi 1986 r./ - 32,9 % - 34,7 %, następnie ze wsi do wsi - 27,6 % - 26,6 %, z miast do miast - 22,9 % - 22,4 % i w końcu z miast do miast - 16,5 % - 16,3 %. Kawalerowie i panny coraz częściej wybierają kierunek dla swych wędrowek ze wsi do miast, bo w 34,2 % do 36,1 % zaś w pozostałych kierunkach ich wędrowki mają zmniejszającą się tendencję, przy czym panny w znaczniejszym stopniu preferują kierunek ze wsi do miast aniżeli kawalerowie.

Żonaci i zamężne wędrują dla zmiany miejsca zamieszkania najczęściej ze wsi do miast: 31,8 % - 33,7%, następnie ze wsi do wsi 29,1 % - 28,2 %, potem z miast do miast: 22,4 % - 21,6 %, a najrzadziej z miast na wieś: 16,7 % - 16,5 %. Obie strony /płcie/ małżeństw - rzecz zrozumiała - wybierają kierunek wędrowki najczęściej ten sam, choć liczby absolutne nie wskazują na identyczność wyboru, co może być związane z rozbieżnymi terminami dokonywania meldunków na zamieszkanie przez każdego z małżonków.

Tabl. 19. Migracje wewnętrzne ludności według kierunków, stanu cywilnego i płci

Stan cywilny Płeć	Ogółem	Kierunki migracji				Saldo migracji w miastach
		ze wsi do miast	z miast na wieś	w miast do miast	ze wsi do wsi	

1931						
W liczbach bezwzględnych						
Ogółem	21821	7174	3641	5007	6029	3040
kawalerowie /panny/	8990	3074	1441	2088	2387	1743
żonaci /zamężne/	11714	3728	1952	2626	3403	1594
wdowcy /wdowy/	762	270	146	164	182	83
rozwiedzeni /rozwiedzione/	355	102	72	129	52	20
Mężczyźni	10933	3490	1883	2493	3067	1451
kawalerowie	4476	1468	751	1030	1227	617
żonaci	6131	1937	1057	1361	1776	824
wdowcy	125	38	30	21	36	9
rozwiedzeni	201	47	45	81	28	1
Kobiety	10888	3684	1728	2514	2962	1589
panny	4514	1606	690	1058	1160	726
zamężne	5583	1791	895	1265	1632	770
wdowy	637	232	116	143	146	74
rozwiedzione	154	55	27	48	24	19

W odsetkach						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
kawalerowie - panny	41,2	42,8	39,9	41,7	39,6	44,2
żonaci - zamężne	53,7	52,0	54,1	52,4	56,5	52,4
wdowcy - wdowy	3,5	3,8	4,0	3,3	3,0	2,7
rozwiedzeni - dzione	1,6	1,4	2,0	2,6	0,9	0,7
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
kawalerowie	40,9	42,1	39,9	41,3	40,0	44,2
żonaci	56,1	55,5	56,1	54,6	57,9	52,4
wdowcy	1,2	1,1	1,6	0,8	1,2	2,7
rozwiedzeni	1,8	1,3	2,4	3,3	0,9	0,7
Kobiety	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
panny	41,5	43,6	39,9	42,1	39,2	42,5
zamężne	51,3	48,6	51,8	50,3	55,1	56,8
wdowy	5,8	6,3	6,7	5,7	4,9	0,6
rozwiedzione	1,4	1,5	1,6	1,9	0,8	0,1

1986						
W liczbach bezwzględnych						
Ogółem	17784	6178	2890	3984	4732	3355
kawalerowie /panny/	7260	2619	1146	1649	1846	1477
żonaci /zamężne/	9684	3259	1606	2092	2727	1739
wdowcy /wdowy/	531	201	84	121	125	114
rozwiedzeni /rozwiedzione/	309	99	54	122	34	25

Tabl. 19. Migracja wewnętrzna ludności według kierunków, stanu cywilnego i płci /dok./

Stan cywilny Płeć	Ogółem	Kierunki migracji				Saldo migra- cji w mie- stach
		ze wsi do miast	z miast na wieś	z miast do miast	ze wsi do wsi	
1986 /dok./						
W liczbach bezwzględnych /dok./						
Mężczyźni	8938	3094	1481	1997	2366	1656
kawalerowie	3725	1336	599	831	959	721
żonaci	4943	1680	829	1076	1358	943
wdowcy	100	33	19	22	26	12
rozwiedzeni	170	45	34	63	23	-20
Kobiety	8846	3084	1409	1987	2366	1699
panny	3535	1283	547	818	887	756
zamężne	4741	1579	777	1016	1369	796
wdowy	431	168	65	99	99	102
rozwiedzione	139	54	20	54	11	45
W odsetkach						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
kawalerowie /panny/	40,8	42,4	39,7	41,4	39,0	44,0
żonaci /zamężne/	54,5	52,8	55,6	52,5	57,6	51,8
wdowcy /wdowy/	3,0	3,2	2,9	3,0	2,7	3,4
rozwiedzeni /rozwiedzione/	1,7	1,6	1,8	3,1	0,7	0,8
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
kawalerowie	41,7	43,2	40,4	41,6	40,5	43,5
żonaci	55,3	54,3	56,0	53,9	57,4	57,0
wdowcy	1,1	1,1	1,3	1,1	1,1	0,7
rozwiedzeni	1,9	1,4	2,3	3,4	1,0	-1,2
Kobiety	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
panny	39,9	41,6	38,8	41,2	37,5	44,5
zamężne	53,6	51,2	55,2	51,1	57,9	46,9
wdowy	4,9	5,4	4,6	5,0	4,2	6,0
rozwiedzione	1,6	1,8	1,4	2,7	0,4	2,6

Wdowcy i wdowy najczęściej kierują się ze wsi do miast bo w 35,4 % do 37,9 % a następnie ze wsi do wsi - w 23,9 % - 23,5 %, z miast do miast w 21,5 % - 22,8 % i oraz rzadziej z miast na wieś 19,2 % - 15,8 %, przy czym wdowy częściej wybierają kierunek ze wsi do miast aniżeli wdowcy, którzy w drugiej kolejności preferują przemieszczenia ze wsi do wsi a w trzeciej kierunek z miast na wieś.

Rozwiedzeni i rozwidzione najczęściej przechodzą z miast do miast: 36,3 % - 39,5 %, a dopiero jako drugi kierunek wybierają wędrowki ze wsi do miast: 26,7 % - 32,9 %. Jako w kolejności trzeci, najczęstszy kierunek dla tej grupy, występują wędrowki z miast na wieś: 20,3 % - 17,5 % i wreszcie wędrowki ze wsi do wsi: 14,7 % - 11,0 %. "Zacisze" wsi jednak częściej wybierają rozwiedzeni mężczyźni aniżeli kobiety - rozwódki. Mimo dominacji wędrowek między miastami u obu płci, częściej ten kierunek występuje u mężczyzn - rozwiedzionych.

W ujęciu wędrowek według stanu cywilnego migrantów najliczniej we wszystkich kierunkach reprezentowane są osoby żonate i zamężne, bo w przedziale: 48,6 % - 57,9 %, przy czym najwyższy odsetek tej grupy migrantów związany jest tak w 1981 r. jak i w 1986 r. z kierunkiem ze wsi do wsi: 56,5 % i 57,6 %. Kawalerowie i panny również we wszystkich kierunkach wędrowek reprezentowani są w drugiej kolejności, przy czym udział ich w poszczególnych kierunkach waha się od 39,6 % - 43,6 % /w 1981 r./ i od 37,5 % - 42,4 % /w 1986 r./. Oczywiście najwyższe odsetki odnoszą się tak u kawalerów jak i u panien do przemieszczeń ze wsi do miast - 41,6 % - 43,6 %.

Wdowcy i wdowy w wędrowkach uczestniczą w granicach 3,5 - 3,0 % przy czym odpowiednio do udziałów w ogólnej populacji - wdowy mają i w wędrowkach udział wyższy od wdowców. Najczęstszym kierunkiem wę-

drówek do miejsca nowego zamieszkania są przemieszczenia osób owdowiałych ze wsi do miast. Osoby rozwiedzione, najmniej liczne tak w ogólnym stanie ludności stabilnej, jak i w liczbie biorących udział w wędrówkach, uczestniczą niezbyt dużym odsetkiem we wszystkich kierunkach wędrówek: 0,4 % - 3,4 %. Mężczyźni i kobiety z tej grupy migrantów najczęściej występują w kierunku wędrówek z miast do miast.

2.7. WYKSZTAŁCENIE MIGRANTÓW

Przechodząc do oceny migracji w województwie opolskim według poziomu wykształcenia migrujących, opieramy się o dane tabl. 20 zawierającej informacje w tym zakresie skumulowane na dwóch pięcioletniach: 1976-1980 i 1981-1985. Wewnętrzny ruch wędrowny został przy tym ograniczony do wędrówek międzywojewódzkich, aby tym wyraźniej uwidoczniły się różnice w poszczególnych grupach wykształcenia migrantów, pozwalając ukazać w nich zyski i straty wędrówkowe w odniesieniu do Opolszczyzny.

Tabl. 20. Międzywojewódzkie migracje ludności^{a/} według poziomu wykształcenia migrantów

Wykształcenie migrantów	Napływ			Odpływ			Saldo ogółem
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	ze wsi	

1976 - 1980							
Ogółem	53615	34085	19530	51189	27871	23318	2426
Wyższe	4119	3326	793	4574	3441	1133	-455
Policealne	1549	1199	350	1727	1120	607	-178
Średnie	9005	6660	2345	9937	6501	3436	-932
Zasadnicze zawodowe	10516	6542	3974	8957	4335	4622	1559
Podstawowe	12994	7140	5854	11163	4993	6170	1831
Niepełne podstawowe	1902	1150	752	1848	1015	833	54
Dzieci do lat 18	12721	7491	5230	12179	6000	6179	542
Nie ustalone	809	577	232	804	466	338	5

1981 - 1985							
Ogółem	37146	22417	14729	35345	19186	16159	1801
Wyższe	3325	2574	751	3379	2489	890	- 54
Policealne	1296	927	369	1283	852	431	13
Średnie	7041	4974	2067	7078	4445	2633	- 37
Zasadnicze zawodowe	7999	4283	3716	7184	3234	3950	815
Podstawowe	7020	3597	3423	6464	2942	3522	556
Niepełne podstawowe	911	546	365	963	541	422	- 52
Dzieci do lat 18	9030	5171	3859	8427	4310	4117	603
Nie ustalone	524	345	179	567	373	194	- 43

a/ Bez wewnątrzwojewódzkich i zagranicznych.

Tabl. 21. Struktura międzywojewódzkich migracji ludności według poziomu wykształcenia migrantów

Wykształcenie migrantów	Napływ			Odływ		
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	ze wsi
	w odsetkach					

1976 - 1980

Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wyższe	7,7	9,8	4,1	8,9	12,4	4,9
Politeczne	2,9	3,5	1,8	3,4	4,0	2,6
Średnie	16,8	19,5	12,0	19,4	23,3	14,7
Zasadnicze zawodowe	19,6	19,2	20,3	17,5	15,6	19,8
Podstawowe	24,2	20,9	30,0	21,8	17,9	26,5
Niepełne podstawowe	3,6	3,4	3,8	3,6	3,6	3,6
Dzieci do lat 18	23,7	22,0	26,8	23,8	21,5	26,5
Nie ustalone	1,5	1,7	1,2	1,6	1,7	1,4

1981 - 1985

Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wyższe	8,9	11,5	5,1	9,6	13,0	5,5
Politeczne	3,5	4,1	2,5	3,6	4,4	2,7
Średnie	19,0	22,2	14,0	20,0	23,2	16,3
Zasadnicze zawodowe	21,5	19,1	25,2	20,3	16,9	24,4
Podstawowe	18,9	16,1	23,2	18,3	15,3	21,8
Niepełne podstawowe	2,5	2,4	2,6	2,7	2,8	2,6
Dzieci do lat 18	24,3	23,1	26,2	23,9	22,5	25,5
Nie ustalone	1,4	1,5	1,2	1,6	1,9	1,2

W migracjach o zasięgu międzywojewódzkim w porównywanych pięcioletniach liczba przemieszczeń zmalała o ponad 30 % w napływie i odpływie. Wielkość tego indeksu, obrazująca spadek ruchliwości migracyjnej grup ludności według posiadanego wykształcenia uклада się, przynajmniej w napływie, odwrotnie proporcjonalnie do poziomu tego wykształcenia. I tak liczba migrantów przybywająca do województwa opolskiego z innych województw i posiadających wyższe wykształcenie zmalała w latach 1981-1985 w porównaniu do lat 1976-1980 - o 19,3 %, ze średnim wykształceniem - o 21,8 %, z zasadniczym zawodowym - o 23,9 %, z podstawowym - o 46,0 %, z niepełnym podstawowym - o 52,2 %. Dzieci poniżej 18 roku życia, a więc najczęściej towarzyszące osobom dorosłym, zmieniały miejsce zamieszkania z terenu innego województwa na opolskie o 29,0 % rzadziej. W odpływie migracyjnym poza województwo opolskie kolejność według wysokości indeksu spadku liczby migrantów jest zbliżona, jednakże najniższy jego /indeksu/ poziom ma grupa z wykształceniem zasadniczym zawodowym - o 19,8 %. Oznacza to utrzymanie się ruchliwości tej grupy w migracji poza Opolszczyznę na dość wysokim poziomie. Kolejność pozostałych grup w odpływie pozostaje już w analogii do napływu.

W saldzie wędrówek według wykształcenia migrantów - ogólnie w obu pięcioletniach dodatnim - uwidaczniają się ujemne różnice w trzech pierwszych grupach o najwyższym poziomie wykształcenia, szczególnie w pierwszym pięcioletniu: 1976-1980. Dodatnie saldo w pozostałych grupach wykształcenia, od zasadniczego zawodowego w dół tabeli, w drugim pięcioletniu jakby nieco stopniało, a nawet przyjęło znak minus dla grupy z niepełnym podstawowym wykształceniem. Można więc zaryzykować stwierdzenie, że "drenaż mózgów" z końca lat siedemdziesiątych nie stanowił dla Opolszczyzny w ostatnich latach już poważniejszego za-

grożenia. Należy ponadto zauważyć, że im wyższe wykształcenie tym i mobilność migracyjna grupy wyższa a jej spadek wolniejszy.

W podziale na kierunki ruchu wędrownego zauważyć można dość symptomatyczne zjawisko, a mianowicie w napływie do województwa osób z wyższym wykształceniem, do miast przybywało ich relatywnie więcej w drugiej połowie lat siedemdziesiątych aniżeli ubywało. Na wsi te proporcje są znacznie korzystniejsze, gdyż w latach 80-tych napłynęło do województwa wprawdzie o 5,3 % mniej osób z wyższym wykształceniem ale równocześnie odpłynęło ze wsi aż o 21,4 % mniej niż w poprzednim pięcioleciu. Taki układ spowodował spadek ujemnego dla Opolszczyzny salda wymiany migracyjnej z innymi województwami osób z wykształceniem wyższym do niemal 1/10 stanu wyjściowego.

W grupach migrantów o wykształceniu średnim i zasadniczym zawodowym również silniej zmniejszył się odpływ aniżeli napływ, co pozwoliło utrzymać jeszcze dodatnie dla Opolszczyzny saldo wymiany międzywojewódzkiej migrantów o zasadniczym zawodowym wykształceniu a wybitnie zmniejszyło ujemne saldo występujące w grupie z wykształceniem średnim.

Najliczniejsza w pierwszym 5-leciu grupa migrantów z wykształceniem podstawowym ustąpiła pierwszeństwa grupie dzieci do lat 18, przy czym obie utrzymały dodatnie saldo migracji.

W strukturze migracji według poziomu wykształcenia migrantów, poza wyżej zasygnalizowanymi, nie nastąpiły zbyt widoczne zmiany. Do istotnych zaliczyć należy wzrost udziału w wędrownkach w obu kierunkach, w miastach i na wsi, - grupy z wyższym wykształceniem zarówno wskutek wzrostu jej udziału wśród całej ludności jak i wskutek przyczyn społeczno-gospodarczych zwiększających mobilność. Odnosi się to również do migrantów z wykształceniem policealnym, średnim i zasadniczym zawodowym oraz w następstwie czego demograficznie w pierwszych lat 80-tych również do dzieci do lat 18-tu, towarzyszących najczęściej w tych przemieszczeniach osobom starszym.

Znaczny spadek udziału w wędrownkach osób z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym należy uznać za zjawisko długofalowe, wynikające ze zmniejszania się odłamu ludności z takim wykształceniem wśród ogółu ludności Opolszczyzny i kraju, a szczególnie wśród ludności w wieku najwyższej aktywności migracyjnej - 20-29 lat.

Wniosek ogólny jaki wynika z przytoczonych danych oraz stwierdzeń to to, że wykształcenie ponadpodstawowe wpływa na podniesienie się mobilności społeczeństwa. Jeżeli bowiem wśród ogółu ludności stałoby się - grupy z wykształceniem ponadpodstawowym stanowiły ok. 45 % /1978 r./ - to wśród ludności mobilnej /migrantów/ osiągały ok. 50 % /1976-1980/ do ok. 55 % /1981-1985/.

2.8. ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIGRANTÓW

Sytuację w strukturze wędrowek według stopnia aktywności zawodowej z podziałem na czynnych i biernych prezentujemy w tabl. 16 i została już wyżej poddana wstępnemu omówieniu. Obecnie rozpatrzamy zmiany zachodzące w latach 80-tych w strukturze migrujących według źródeł utrzymania oraz wędrownki w relacjach międzywojewódzkich według zawodów.

Tabl. 22. Migracje wewnętrzne ludności według źródeł utrzymania i kierunków

Główne źródło utrzymania i stosunek do pracy	Ogółem	Napływ do miast			Napływ na wieś			Saldo migracji w miastach
		razem	z miast	ze wsi	razem	z miast	ze wsi	
1981								
Ogółem	21821	12181	5007	7174	9640	3611	6029	3040
Utrzymujący się głównie z pracy	11875	6524	2636	3888	5351	2098	3253	1809
Na utrzymaniu pracujących	8006	4460	1820	2640	3546	1179	2367	907
Pozna rolnictwem	16092	10199	4230	5969	5893	2500	3393	2786
pracujący	9870	6061	2512	3549	3809	1655	2154	1589
utrzymywani	6222	4138	1718	2420	2084	845	1239	897
W rolnictwie	3789	785	226	559	3004	777	2227	- 70
pracujący	2005	463	124	339	1542	443	1099	- 80
utrzymywani	1784	322	102	220	1462	334	1128	10
Utrzymujący się głównie ze źródeł niezarobkowych	1940	1197	551	646	743	334	409	324

Tabl. 22. Migracje wewnętrzne ludności według źródeł utrzymania i kierunków /dok./

Główne źródło utrzymania i stosunek do pracy	Ogółem	Napływ do miast			Odpływ na wieś			Saldo migracji w miastach
		razem	z miast	ze wsi	razem	z miast	ze wsi	
1986								
Ogółem	17784	10162	3984	6178	7622	2890	4732	3355
Utrzymujący się głównie z pracy	9597	5313	2076	3237	4284	1641	2643	1808
Na utrzymaniu pracujących	6232	3679	1402	2277	2553	921	1632	1146
Poza rolnictwem	13084	8172	3310	4862	4912	2030	2882	2703
pracujący	8085	4847	1976	2871	3238	1337	1901	1707
utrzymywani	4999	3325	1334	1991	1674	693	981	996
W rolnictwie	2745	820	168	652	1925	532	1393	251
pracujący	1512	466	100	366	1046	304	742	101
utrzymywani	1233	354	68	286	879	228	651	150
Utrzymujący się głównie ze źródeł niezarobkowych	1955	1170	506	664	785	328	457	401

Tabl. 23. Struktura migracji ludności według źródeł utrzymania i kierunków

Główne źródło utrzymania i stosunek do pracy	Ogółem	Kierunki migracji				Saldo migracji w mia- stach
		ze wsi do miast	z miast na wieś	z miast do miast	ze wsi do wsi	
		w odsetkach				

1981						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Utrzymujący się głównie z pracy	54,4	54,2	58,1	52,7	54,0	59,5
Na utrzymaniu pracujących	36,7	36,8	32,7	36,3	39,3	29,8
Poza rolnictwem	73,7	83,2	69,2	84,5	56,3	91,6
pracujący	45,2	49,5	45,8	50,2	35,7	62,1
utrzymywani	28,5	33,7	23,4	34,3	20,6	29,5
W rolnictwie	17,4	7,8	21,5	4,5	36,9	- 2,3
pracujący	9,2	4,7	12,3	2,5	18,2	- 2,6
utrzymywani	8,2	3,1	9,2	2,0	18,7	0,3
Utrzymujący się głównie ze źródeł niezarobkowych	8,9	9,0	9,2	11,0	8,7	10,7

1986						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Utrzymujący się głównie z pracy	54,0	52,4	56,8	52,1	55,9	53,9
Na utrzymaniu pracujących	35,0	36,9	31,9	35,2	34,5	34,2
Poza rolnictwem	73,6	78,7	70,2	83,1	60,9	80,6
pracujący	45,3	46,5	46,2	49,6	40,2	50,9
utrzymywani	28,1	32,2	24,0	33,5	20,7	29,7
W rolnictwie	15,4	10,5	18,4	4,2	29,4	7,5
pracujący	8,5	5,9	10,5	2,5	15,7	3,0
utrzymywani	6,9	4,6	7,9	1,7	13,7	4,5
Utrzymujący się głównie ze źródeł niezarobkowych	11,0	10,8	11,3	12,7	9,7	11,9

Źródło: tabl. 22.

W ciągu ostatniego 5-lecia relacje w kierunkach migracji uległy korokcie wykazując wzrost udziału przemieszczonych ze wsi do miast /z 32,9 % do 34,7 %/ kosztem wędrowek o pozostałych kierunkach, przy czym najciężniej spadły migracje między wsiami /o 1 pkt/. Jest to sygnał ponownego ożywienia się naporu na miasta, który miał miejsce w połowie lat 70-tych. W 1970 r. napływ do miast obejmował 51,8% ogółu migrantów, w 1975 r. na 60,3 %, zaś w 1982 r. spadł do 55,0 % aby w 1986 r. wzrosnął ponownie do 57,1 %. Saldo migracji w miastach znacznie się podniosło, mimo ogólnego spadku liczebności wędrowek, zaś współczynnik efektywności migracji w miastach podniósł się z 28,2 % w 1981 r. do 48,8 % w 1986 r.

W strukturze migracji według źródeł utrzymania uwidocznił się w latach 1981-1986 regres w udziale utrzymujących się głównie z pracy i to w napływie we wszystkich jego kierunkach z wyjątkiem prze-mieszczeń w ramach wsi. Wynikiem tej sytuacji jest relatywna obniżka udziału pracujących w dodatnim saldzie migracji w miastach jak również spadek udziału w tymże saldzie migrantów utrzymujących się ze źródeł pozarolniczych. Podniósł się tu natomiast udział utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych oraz wystąpiło dodatnie saldo w napływie rolników do miast w miejsce zanikającego się ich ubytku z miast sprzed 5 lat. Zmniejszył się ponadto nieznacznie udział migrantów pozostających na utrzymaniu osób pracujących i to zarówno poza rolnictwem jak i w rolnictwie oraz we wszystkich kierunkach migracji. Ma to prawdopodobnie swe źródło we wzroście liczby osób korzystających ze źródeł niezarobkowych w populacji generalnej, tak stabilnej jak i mobilnej.

Tabl. 24. Międzywojewódzkie migracje ludności według kierunków i zawodu wykonywanego migrantów

Zawód wykonywany Lata		Napływ			Odpływ			Saldo		
		ogół- em	do miast	na wieś	ogół- em	z miast	ze wsi	ogół- em	min- sta	wieś
Ogółem	1981	8308	4986	3322	8502	4726	3776	-194	260	-454
	1986	6405	4014	2391	6180	3281	2899	225	733	-508
Czynni zawodowo	1981	4239	2544	1695	3817	2110	1707	422	434	- 12
	1986	3251	2046	1205	2859	1514	1345	392	552	-140
Kierownictwo admi- nistracji	1981	65	38	27	58	34	24	7	4	3
	1986	51	33	18	32	21	11	19	12	7
Specjaliści tech- niczni	1981	224	175	49	290	212	78	-66	-37	-29
	1986	179	144	35	179	133	46	-	11	- 11
Specjaliści rolnicy	1981	112	48	64	109	49	60	3	- 1	4
	1986	59	24	35	85	49	36	-26	-25	- 1
Specjaliści inni	1981	538	394	144	621	417	204	-83	-23	- 60
	1986	506	384	122	520	362	158	-14	22	- 36
Prac.ekonomizni i administracyjni	1981	356	259	97	399	252	147	-43	7	- 50
	1986	307	229	78	277	155	122	30	74	- 44
Prac.komunikacji	1981	326	188	138	292	147	145	34	41	- 7
	1986	282	178	104	205	88	117	77	90	- 13
Prac.górnictwa i przemysłu	1981	1342	886	456	1049	499	550	293	387	- 94
	1986	915	556	359	866	375	491	49	181	-132
Robotnicy budowlani	1981	235	120	115	121	48	73	114	72	42
	1986	193	111	82	103	47	56	90	64	26
Pracownicy handlu i usług	1981	167	113	54	143	83	60	24	30	- 6
	1986	160	100	60	127	70	57	33	30	3
Robotnicy rolni i leśni	1981	403	37	366	142	31	111	261	6	255
	1986	193	33	160	106	15	91	87	18	69
Rolnicy indywidualni	1981	123	14	109	195	82	113	-72	-68	- 4
	1986	117	16	101	123	44	79	- 6	-28	22
Pracownicy innych zawodów	1981	348	272	76	398	256	142	-50	16	- 66
	1986	289	238	51	236	155	81	53	83	- 30
Bierni zawodowo	1981	4069	2442	1627	4685	2616	2069	-616	-174	-442
	1986	3154	1968	1186	3321	1767	1554	-167	201	-368

Tabl. 25. Międzywojewódzkie migracje ludności według płci i zawodu wykonywanego migrantów

Lata Zawód wykonywany		Napływ			Odływ			Saldo		
		ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Ogółem	1981	8308	4241	4067	8502	4128	4374	-194	113	- 307
	1986	6405	3287	3118	6180	3117	3063	225	170	55
Czynni zawodowo	1981	4239	2678	1561	3817	2304	1513	422	374	48
	1986	3251	1988	1263	2859	1728	1131	392	260	132
Kierownictwo administracji	1981	65	43	22	58	45	13	7	- 2	9
	1986	51	39	12	32	22	10	19	17	2
Specjaliści techniczni	1981	224	161	63	290	194	96	-66	-33	-33
	1986	179	136	43	179	138	41	-	- 2	2
Specjaliści rolnicy	1981	112	60	52	109	61	48	3	- 1	4
	1986	59	45	14	85	58	27	- 26	-13	-13
Specjaliści inni	1981	538	172	366	621	219	402	- 83	-47	-36
	1986	506	168	338	520	150	370	- 14	18	-32
Prac. ekonomiczni i administracyjni	1981	356	71	285	399	85	314	- 43	-14	-29
	1986	307	62	245	277	59	218	30	3	27
Prac. komunikacji	1981	326	277	49	292	250	42	34	27	7
	1986	282	231	51	205	182	23	77	49	28
Prac. górnictwa i przemysłu	1981	1342	1038	304	1049	818	231	293	220	73
	1986	915	696	219	866	674	192	49	22	27
Robotnicy budowlani	1981	235	234	1	121	116	5	114	118	- 4
	1986	193	189	4	103	102	1	90	87	3
Pracownicy handlu i usług	1981	167	39	128	143	24	119	24	15	9
	1986	160	25	135	127	28	99	33	- 3	36
Robotnicy rolni i leśni	1981	403	267	136	142	103	39	261	164	97
	1986	193	135	58	106	75	31	87	60	27
Rolnicy indywidualni	1981	123	76	47	195	108	87	-72	-32	-40
	1986	117	58	59	123	71	52	- 6	-13	7
Pracownicy innych zawodów	1981	348	240	108	398	281	117	-50	-41	- 9
	1986	289	204	85	236	169	67	53	35	18
Bierni zawodowo	1981	4069	1563	2506	4685	1824	2861	-616	-261	-355
	1986	3154	1299	1855	3321	1389	1932	-167	- 90	-77

W wymianie migracyjnej między województwem opolskim i pozostałymi województwami w kraju rok 1981 przyniósł Opolszczyźnie ujemne saldo wskutek nadwyżki ubytku wędrownego na wsi nad przyrostem wędrownym w miastach. Sytuacja po 5 latach zmieniła się, gdyż na tej wymianie zyskały w znacznym stopniu miasta, w których saldo dodatnie zdominowało ujemne saldo na wsi. Czynni zawodowo migranci stanowili w 1981 r. - 51,0 % ogółu migrantów a w 1986 r. - 50,8 %, resztę stanowili bierni zawodowo. Wśród czynnych zawodowo najliczniejszą grupę tak w napływie jak i odpływie z województwa stanowili pracownicy przemysłowi i górniczy /w 1981 r.: 31,7 % - 27,5 % a w 1986 r.: 28,1 % - 30,3 %/ przynosiło w obu porównywanych latach dodatnie saldo ogółem i w miastach oraz ujemne saldo wymiany na wsi. Drugą z kolei liczebną grupę migrantów stanowili specjaliści w zawodach nietechnicznych, których wymiana międzywojewódzka dawała w porównywanych latach ujemny dla Opolszczyzny rezultat. Trzecią grupę stanowili migranci - robotnicy rolni i leśni, którzy w wyższym stopniu napływali niż odpływali w wyniku czego powstawało dodatnie saldo w wymianie międzywojewódzkiej.

W następnych kolejnościach według malejącej liczby migrantów występowali: 4/ pracownicy ekonomiczni, finansowo-księgowi, instruktorzy i kontrolerzy, pracownicy administracyjno-biurowi; 5/ pracownicy różnych zawodów niewydziałonych; 6/ pracownicy komunikacji: kolejarzy, marynarze, kierowcy, 7/ robotnicy budowlani, 8/ specjaliści w zawodach technicznych itd.

Rezultaty migracji międzywojewódzkich spowodowane są najczęściej normalnym ruchem kadrowym, związanym z zapotrzebowaniem zakładów pracy na pracowników określonej specjalności, a także poszukiwaniem odpowiednich miejsc pracy lub korzystniejszych warunków zatrudnienia przez migrantów. Ruchy migrantów zawodowo biernych wiążą się najczęściej z sytuacją kiedy ich źródłem utrzymania jest praca osoby utrzymującej a pręmiesszającej się wspólnie. Niekiedy są to osoby posiadające własne niezarobkowe

źródło utrzymania migrujące samodzielnie bądź wspólnie z członkami gospodarstwa domowego. Jeśli wziąć pod uwagę, że odsetek migrujących między województwami obniżył się w porównaniu poziomowi sprzed 3 lat z 38,1 % do 36,0 % ogółu migrantów, to wśród nich spadek udziału międzywojewódzkich migracji osób zawodowo czynnych z 19,4 % do 18,3 % ogółu migrantów nie był tak znaczący, a jeszcze mniejszy był spadek u osób zawodowo biernych: z 18,6 % do 17,7 %.

Jednocześnie na wyspecyfikowanych 12 grup wykonywanych zawodów w województwie opolskim w wymianie z innymi województwami w 1981 r. ubytki migracyjne wystąpiły w 5 grupach zaś w 1986 r. już tylko w 3 grupach: 1/ specjaliści rolni i leśni, 2/ specjaliści w innych, nietechnicznych zawodach i 3/ rolnicy i hodowcy indywidualni.

Nastąpiło ponadto ponad 3,5-krotne zmniejszenie się ujemnego salda migracyjnego u biernych zawodowo. W rezultacie ogólne saldo migracji wojewódzkiej z ujemnego przekształciło się w dodatnie, a straty migracyjne w poszczególnych zawodach znacznie zmniejszyły się, szczególnie w miastach, gdyż na wsi straty te uległy zwiększeniu ilościowemu odnosząc się do 7 grup zawodowych.

W stratach migracyjnych według płci i zawodów /tabl. 25/ mężczyźni w 1981 r. uczestniczyli 7 grupami zawodów a kobiety 6-ma, podczas gdy w 1986 r. mężczyźni 4 a kobiety 2 grupami zawodów, a zatem sytuacja wydatnie polepszała się dla Opolszczyzny, zaś ujemne saldo wymiany ogólnej z innymi województwami - niekorzystne w 1981 r. dla kobiet w wyniku strat w grupie zawodowo biernych, przekształciło się i tu w dodatnie.

2.9. PRZYCZYNY MIGRACJI

Przechodząc do określenia przyczyn migracji, należy stwierdzić, że istniejące opracowania omawiające szczegółowiej powody dla których ludność zmienia swe stałe miejsce zamieszkania opierają się na reprezentacyjnych badaniach ankietowych, z których

nie można uzyskać materiałów dla skali wojewódzkiej. Stąd też opieramy się na lapidarnych rozróżnieniach przyczyn tych wędrówek określonych w 4-ech grupach na formularzu meldunkowym, a mianowicie:

1 - praca, 2 - nauka, 3 - współtowarzyszenie osobom opiekującym się nieletnimi, 4- inne przyczyny.

Grupę odrębną stanowią migranci, którzy przyczyn swych decyzji zmiany miejsca zamieszkania nie podali. Przeliczenia według wymienionych przyczyn liczb migrantów interesujące są głównie w zasięgu międzywojewódzkim, gdyż dysponując poziomem salda +, -/ można się zorientować z jakich głównych powodów Opolszczyzna jest lub nie jest dla pewnych grup jej mieszkańców bądź mieszkańców innych województw mniej lub bardziej atrakcyjna. Stąd w danych tabl. 26 tylko orientacyjnie przytoczono dla lat 1981-1985 dane dotyczące przyczyn ruchów wędrówkowych odnośnie do wszystkich migrantów.

Tabl. 26. Migracje wewnętrzne ludności według przyczyn

Przyczyny	Napływ		Odływ		Saldo		Struktura			
							napływu		odpływu	
	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985
Ogółem										
Ogółem	.	98920	.	97119	2426	1801	.	100,0	.	100,0
Praca	.	17209	.	14429	3162	2780	.	17,4	.	14,8
Nauka	.	820	.	865	-188	-45	.	0,8	.	0,9
Współtowarzyszenie	.	19970	.	19635	542	335	.	20,2	.	20,2
Inne	.	41699	.	44537	-1665	-2838	.	42,2	.	45,9
Nie ustalone	.	19222	.	17653	575	1569	.	19,4	.	18,2
W tym międzywojewódzkie										
Razem	53615	37146	51189	35345	2426	1801	100,0	100,0	100,0	100,0
Praca	11843	8520	8681	5740	3162	2780	22,1	22,9	17,0	16,2
Nauka	560	500	748	545	-188	-45	1,0	1,3	1,5	1,5
Współtowarzyszenie	12721	7149	12179	6814	542	335	23,7	19,2	23,8	19,3
Inne	14587	13900	16252	16738	-1665	-2838	27,2	37,4	31,7	47,4
Nie ustalone	13904	7077	13329	5508	575	1569	26,0	19,2	26,0	15,6

a/ Saldo ogólne równa się międzywojewódzkiemu.

——— /+/ Zysk migracyjny = 19 568
 - - - - - /-/ Strata migracyjna = 15 790

POLSKA	+4227				
Wałbrzyskie	+4461	Olsztyńskie	+349	Piaskie	+204
Jeleniogórskie	+1538	Szचेecińskie	+347	Tarnobrzskie	+200
Kaliskie	+1526	Przemyskie	+308	Łomżyńskie	+197
Częstochowskie	+1409	Piotrkowskie	+294	Koszalińskie	+178
Zielonogórskie	+870	Radomskie	+290	Suwałskie	+177
Kieleckie	+861	Ciechanowskie	+280	Włocławskie	+170
Nowosądeckie	+660	Bydgoskie	+272	Konińskie	+162
Zamojskie	+600	Leszczyńskie	+266	Legnickie	+153
Chełmskie	+576	Siedleckie	+253	Elbląskie	+139
Wrocławskie	+550	Lubelskie	+243	Ostrołęckie	+112
Sieradzkie	+531	Toruńskie	+237	Tarnowskie	+97
Gorzowskie	+435	Bielskopodlaskie	+204	Krośnońskie	+92
				Słupskie	+92
				Płockie	+91
				Białostockie	+75
				Skierniewickie	+59
				Rzeszowskie	-37
				Poznańskie	-40
				Łódzkie	-196
				Gdańskie	-283
				Krakowskie	-509
				Warszawskie	-957
				Bielskie	-1233
				Katowickie	-12535

Aby wskazać na tendencje w zasięgu migracji odnotujemy, że przy ogólnym spadku liczb migrantów w latach 1981-1985 w porównaniu do 5-lecia poprzedzającego udział wędrowców o zasięgu międzywojewódzkim również zmalał z 41,0 % ogółu wędrowców w napływie i 39,9 % w odpływie do 37,6 % /napływ/ i 36,4 % /odpływ/.

Rozpatrując poszczególne przyczyny ruchów wędrowczych stwierdzamy, że w wymianie z innymi województwami województwo opolskie zyskuje, gdy przyczyną przesiedlenia jest praca, współtowarzyszenie w migracjach oraz inne nie ustalone powody, traci zaś gdy przyczyną jest nauka i inne przyczyny nie wymienione szczegółowo.

W ogólnych rozmiarach wędrowców tak wewnątrz- jak i międzywojewódzkich w latach 1981-1985 najczęściej w napływie /w 42,2 %/ jak i odpływie /w 45,9 %/ występowały migranci, którzy podali inne /?/ powody swych decyzji, drugą najliczniej występującą grupą byli współtowarzyszący osobom zmieniającym stały pobyt, trzecim z kolei powodem były nie ustalone bliżej przyczyny a dopiero kolejno czwartym - praca i w końcu nauka.

W migracjach o zasięgu międzywojewódzkim sytuacja była nieco odmienna w latach 1981-1985 w porównaniu z 5-leciem poprzednim, gdyż pozostające na 1 miejsce "inne przyczyny" w napływie były mniej częstą motywacją wędrowców /37,4 %/ aniżeli w odpływie /47,4 %/, w których to przyczynach jednak częstość, w obu kierunkach ruchu, zdecydowanie wzrosła. Na drugie miejsce wśród przyczyn przeszło towarzyszenie innym /dorosłym/ migrantom w miejscu przyczyn "nie ustalonych" a trzecią z kolei stała się praca, jako główna przyczyna migracji, następnie nie ustalone przyczyny i w końcu - nauka.

W obu kierunkach tj. w napływie i odpływie wystąpiły te same kolejności przyczyn jako motywy zmian miejsca zamieszkania.

Tabl. 27. Międzywojewódzkie migracje ludności według województw

Województwa	Napływ		Odpływ		Saldo		Napływ		Odpływ	
	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985
	w liczbach bezwzględnych						w odsetkach			
P o l s k a	53615	37146	51189	35345	2426	1801	100,0	100,0	100,0	100,0
Warszawskie	435	427	1115	704	-680	-277	0,8	1,2	2,2	2,0
Białopodlaskie	272	150	116	102	156	48	0,5	0,4	0,2	0,3
Białostockie	275	128	192	136	83	- 8	0,5	0,3	0,4	0,4
Białskie	1135	844	2126	1086	-991	-242	2,1	2,3	4,2	3,1
Bydgoskie	479	312	319	209	169	103	0,9	0,8	0,6	0,6
Chełmskie	802	210	273	163	529	47	1,5	0,6	0,5	0,5
Ciechanowskie	309	155	129	55	180	100	0,6	0,4	0,3	0,2
Częstochowskie	4133	2964	3372	2316	761	648	7,7	8,0	6,6	6,6
Elbińskie	342	228	232	199	110	29	0,6	0,6	0,5	0,6
Gdańskie	388	279	651	299	-263	-20	0,7	0,8	1,3	0,8
Gorzowskie	835	544	535	409	300	135	1,6	1,5	1,1	1,2
Jeleniogórskie	2185	1413	1247	813	938	600	4,1	3,8	2,4	2,3
Kaliskie	2307	1609	1349	1041	958	568	4,3	4,3	2,6	2,9
Katowickie	8049	6679	15660	11603	-7611	-4924	15,0	18,0	30,6	32,8
Kieleckie	1775	1050	1175	789	600	261	3,3	2,8	2,3	2,2
Konińskie	317	189	169	175	148	14	0,6	0,5	0,3	0,5
Kozalińskie	498	342	403	259	95	83	0,9	0,9	0,8	0,7
Krakowskie	788	609	1147	759	-359	-150	1,5	1,6	2,2	2,1
Krośnieńskie	533	311	470	282	63	29	1,0	0,8	0,9	0,8
Legnickie	1149	771	1030	737	119	34	2,1	2,1	2,0	2,1
Leszczyńskie	491	326	334	217	157	109	0,9	0,9	0,7	0,6
Lubelskie	589	398	466	278	123	120	1,1	1,1	0,9	0,8
Łomżyńskie	252	124	99	80	153	44	0,5	0,3	0,2	0,2
Łódzkie	350	349	553	342	-203	7	0,7	0,9	1,1	1,0
Nowosądeckie	1342	952	998	638	346	314	2,5	2,6	2,0	1,8
Olsztyńskie	520	315	290	196	230	119	1,0	0,8	0,6	0,6
Ostrołęckie	191	101	116	64	75	37	0,4	0,3	0,2	0,2
Piaskie	349	192	189	148	160	44	0,7	0,5	0,4	0,4

Tabl. 27. Międzywojewódzkie migracje ludności według województw /dok./

Województwa	Napływ		Odływ		Saldo		Napływ		Odływ	
	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985	1976- -1980	1981- -1985
	w liczbach bezwzględnych						w odsetkach			
Piotrkowskie	855	542	588	515	267	27	1,6	1,5	1,1	1,5
Płockie	193	145	136	111	57	34	0,4	0,4	0,3	0,3
Poznańskie	511	555	602	504	-91	51	1,0	1,5	1,2	1,4
Przemyskie	551	367	312	298	239	69	1,0	1,0	0,6	0,8
Radomskie	440	336	280	206	160	130	0,8	0,9	0,5	0,6
Rzeszowskie	478	327	519	323	-41	4	0,9	0,9	1,0	0,9
Siedleckie	336	223	192	116	144	109	0,6	0,6	0,4	0,3
Sieradzkie	967	682	585	533	382	149	1,8	1,8	1,1	1,5
Skierniewickie	178	115	122	112	56	3	0,3	0,3	0,2	0,3
Słupskie	290	163	204	157	86	6	0,5	0,4	0,4	0,4
Suwałskie	326	252	189	212	137	40	0,6	0,7	0,4	0,6
Szczecińskie	922	568	681	462	241	106	0,7	1,5	1,3	1,3
Tarnobrzeskie	434	313	321	226	113	87	0,8	0,8	0,6	0,6
Tarnowskie	684	471	638	420	46	51	1,3	1,3	1,3	1,2
Toruńskie	339	226	201	127	138	99	0,6	0,6	0,4	0,4
Wałbrzyskie	4827	3621	2239	1748	2588	1873	9,0	9,7	4,4	4,9
Wrocławskie	226	182	141	97	85	85	0,4	0,5	0,3	0,3
Wrocławskie	5370	4649	5328	4141	42	508	10,0	12,5	10,4	11,7
Zamojskie	719	456	336	239	383	217	1,3	1,2	0,7	0,7
Zielonogórskie	1427	990	850	697	577	293	2,7	2,7	1,7	2,0

2.10. PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE MIGRACJI

W tabl. 27 zaprezentowano rezultaty wymiany migracyjnej województwa opolskiego ze wszystkimi pozostałymi województwami w kraju oraz struktury napływu i odpływu w dwóch pięcioletniach: 1976-1980 i 1981-1985.

Na 48 województw, z każdym w obu pięcioletniach miała miejsce wymiana wędrownicza ludności Opolszczyzny. Na tej wymianie w latach 1976-1980 z 8 województwami województwo opolskie ponosiło straty a z 40 miało zyski migracyjne. W następnym pięcioletniu 1981-1985 ujemne saldo miała Opolszczyzna tylko z 6-ma województwami, a mianowicie: największe z woj. katowickim a następnie w kolejności malejącej z warszawskim, bielskim, krakowskim, gdańskim i białostockim zaś z pozostałymi wystąpiło saldo dodatnie.

W strukturze napływu i odpływu najwyższe udziały w wymianie między Opolszczyzną a pozostałymi województwami miało: 1/ katowickie 15,0 % i 18,0 % w napływie i 30,6 % i 32,8 % w odpływie oraz najwyższe saldo ujemne; 2/ wrocławskie: 10,0 % i 12,5 % w napływie i 10,4 % i 11,7 % w odpływie oraz dodatnie saldo; 3/ wałbrzyskie: 9,0 % i 9,7 % w napływie i 4,4 % i 4,9 % w odpływie oraz najwyższe dodatnie saldo.

Obroty migracyjne w kolejności malejącej miały następnie: 4/ opolskie, 5/ kaliskie /a więc do tego województwa graniczące z opolskim/ oraz 6/ jeleniogórskie, 7/ bielskie, 8/ nowosądeckie, 9/ legnickie, 10/ zielonogórskie.

Najbardziej atrakcyjne dla Opolan było województwo katowickie, na rzecz którego województwo opolskie straciło w ciągu omawianego 10-letnia per saldo - 12635 osób.

Największe zyski migracyjne osiągnęła Opolszczyzna z wymiany z województwem wrocławskim +4461 osób. Ogólnie na całokształcie wymiany międzywojewódzkiej Opolszczyzna zyskiwała, zaś efektywność migracyjna wynosząca w latach 1976-1980 2,3 % podniosła się w następnej 5-lacie do 2,5 %.

Tabl. 28. Migracje wewnętrzne ludności na 1000 ludności
w niektórych województwach

Województwa	Napływ			Odływ			Saldo +/-		
	1975	1980	1985	1975	1980	1985	1975	1980	1985
P o l s k a	25,4	25,2	17,5	25,4	25,2	17,5	x	x	x
Opolskie	24,4	26,7	18,3	23,3	25,6	17,7	+ 1,1	+1,1	+0,6
Stołeczne warszawskie	25,3	17,9	9,8	12,7	12,0	8,3	+12,6	+5,9	+1,7
Białostockie	30,4	30,1	22,5	32,6	30,7	21,5	- 2,2	-0,6	+1,0
Bydgoskie	31,1	24,3	19,0	29,2	26,2	19,4	+ 1,9	-1,9	-0,4
Gdańskie	35,2	27,3	19,2	24,9	24,2	18,0	+10,3	+3,1	+1,2
Jeleniogórskie	28,2	27,1	19,9	34,4	33,2	22,8	- 6,2	-6,1	-2,9
Katowickie	23,4	28,8	17,1	16,3	19,6	13,4	+ 7,1	+9,2	+3,7
Kieleckie	25,1	23,2	15,2	28,1	26,8	16,5	- 3,0	-3,6	-1,3
Koszalińskie	36,9	35,2	23,9	37,6	37,3	24,4	- 0,7	-2,1	-0,5
Krakowskie	21,0	18,5	10,9	13,8	15,8	10,1	+ 7,2	+2,7	+0,8
Krośnieńskie	18,2	21,5	16,4	21,5	23,2	16,9	- 3,1	-1,7	-0,5
Legnickie	36,6	41,2	24,8	30,1	34,4	22,6	+ 6,5	+6,8	+2,2
Lubelskie	25,3	28,8	18,3	24,3	27,3	17,5	+ 1,0	+1,5	+0,3
Łódzkie	18,2	14,9	8,9	9,8	11,8	8,0	+ 8,4	+3,1	+0,9
Olsztyńskie	42,0	43,0	27,9	43,6	44,6	28,4	- 1,6	-1,6	-0,5
Poznańskie	26,1	22,3	18,4	22,2	20,2	16,2	+ 3,9	+2,1	+2,2
Rzeszowskie	21,6	23,2	17,2	20,7	22,9	16,7	+ 0,9	+0,3	+0,5
Szचेциńskie	30,6	26,4	21,0	29,9	29,4	20,9	+ 0,7	-3,0	+0,1
Tarnobrzeskie	19,7	24,3	17,7	24,5	26,6	18,8	- 4,8	-2,3	-1,1
Toruńskie	31,5	29,3	19,9	31,8	31,0	20,8	- 0,3	-1,7	-0,9
Wałbrzyskie	27,0	21,8	15,4	33,0	29,9	18,9	- 6,0	-8,1	-3,5
Wrocławskie	20,3	20,8	18,8	20,7	21,8	21,2	- 0,4	-1,0	-2,4
Zamojskie	22,7	23,1	16,2	32,4	27,5	20,0	- 9,7	-6,4	-3,8
Zielonogórskie	27,8	33,1	24,5	32,9	36,2	25,0	- 5,1	-3,1	-0,5

Współczynnik migracji pozwala porównać natężenie wędrowek w poszczególnych województwach, ocenić jego zróżnicowanie oraz zmiany dokonujące się w tym natężeniu w czasie.

Jeśli przyjąć, iż w skali kraju współczynnik migracji stanowi przeciętną, to w 1975 r. na 24 wybrane województwa 11 miało współczynnik napływu o wartościach niższych zaś 13 województw o wyższych od tej przeciętnej; w 1980 r. - sytuacja nie zmieniła się, zaś w 1985 r. tylko w 9 województwach poziom współczynników napływu był niższy a w 15 wyższy od przeciętnej krajowej. W odpływie natężenie wędrowek w 1975 r. było niższe od średniej dla kraju w 12 województwach i również w 12 wyższe; w 1980 r. w 9 niższe i w 15 wyższe; a w 1985 r. analogicznie jak w 1980 r.

Wielkość współczynników napływu w 1975 r. wahała się od 18,2 ‰ - 42,0 ‰, w 1980 r. w granicach 14,9 ‰ - 43,0 ‰, a w 1985 r. w przedziale: 8,9 ‰ - 27,9 ‰. Poziom współczynników odpływu w 1975 r. różnicował się w rozpiętości: 9,8 ‰ - 43,6 ‰, w 1980 r. od 11,8 ‰ do 44,6 ‰ zaś w 1985 r. w przedziale: 8,0 ‰ - 28,4 ‰.

Na 24 województw dodatnim saldem migracji legitymowało się: w 1975 r. - 12 województw, w 1980 r. - 10, a w 1985 r. również 12 województw. Wysokość dodatniego salda wahała się w 1975 r. od 0,7 ‰ - 12,6 ‰, w 1980 r. od 0,3 ‰ - 9,2 ‰, zaś w 1985 r. w granicach: 0,1 ‰ - 3,7 ‰.

Saldo ujemne w 1975 r. mieściło się w przedziale: - 0,3 ‰ - 9,7 ‰, w 1980 r. od 1,0 ‰ do - 8,1 ‰, a w 1985 r. wahało się od - 0,4 ‰ do - 3,8 ‰.

Województwo opolskie wysokością współczynnika napływu w 1975 r. układało się poniżej przeciętnej krajowej a w 1980 i 1985 r. ponad tą przeciętną; podobny układ miało natężenie odpływu na Opolszczyźnie w porównaniu z przeciętną dla kraju.

2.11. MIGRACJE W MIASTACH I NA WSI

W tabl. 29 i 30 prezentują się dane dla migracji w skali podstawowych jednostek administracyjnych województwa opolskiego.

Tabl. 29. Migracje wewnętrzne ludności w miastach i na wsi

Lata Miasta		Napływ			Odpływ			Saldo migracji
		ogółem	w tym		ogółem	w tym		
			męż- czyźni	osyanni zawodowo		męż- czyźni	osyanni zawodowo	
Województwo	1981	21821	10933	11875	22015	10820	11453	- 194
	1986	17784	8938	9597	17559	8768	9205	225
M i a s t a	1981	12181	5983	6524	9141	4532	4715	3040
	1986	10162	5091	5313	6007	3435	3505	3355
Opole	1981	2886	1352	1586	2028	976	1030	858
	1986	2603	1243	1393	1211	607	617	1392
Baborów	1981	97	52	49	71	32	33	26
	1986	137	74	76	51	22	23	86
Biała	1981	87	37	43	55	32	31	32
	1986	49	20	33	78	39	49	- 29
Brzeg	1981	727	360	379	819	408	417	- 92
	1986	670	350	353	639	306	288	37
Byczyna	1981	82	36	34	78	45	44	4
	1986	111	51	57	73	37	34	38
Głogówek	1981	140	76	86	124	62	79	16
	1986	137	64	77	83	43	47	54
Głubczyce	1981	329	167	167	306	142	160	23
	1986	181	90	101	232	122	111	- 51
Głucholazy	1981	330	158	191	310	142	172	20
	1986	299	147	143	218	116	118	81
Gogolin	1981	152	84	98	130	69	83	22
	1986	110	57	61	85	50	59	25
Grodzów	1981	229	113	124	164	83	83	65
	1986	147	77	83	121	70	63	26
Kędzierzyn-Koźle	1981	1126	583	611	1097	578	554	29
	1986	1292	664	709	743	375	369	549
Kietrz	1981	120	58	60	166	78	94	- 46
	1986	117	55	65	188	97	87	- 71
Kluźbork	1981	817	382	400	313	148	152	504
	1986	563	266	285	237	121	125	326
Kolonowskie	1981	85	47	56	53	25	36	32
	1986	55	35	34	72	41	41	17
Krapkowice	1981	562	270	334	260	130	134	302
	1986	286	142	156	201	107	111	85
Leśnica	1981	65	29	35	84	35	45	19
	1986	59	23	18	45	16	26	14
Leśnik Brzeski	1981	103	55	58	148	74	76	45
	1986	72	41	42	117	58	58	- 45
Namysłów	1981	206	103	116	259	134	138	53
	1986	497	230	236	205	99	108	292
Niemodlin	1981	267	122	141	139	79	69	128
	1986	185	95	104	119	51	61	66
Nysa	1981	1089	547	530	782	399	385	307
	1986	830	455	394	631	325	305	199
Otmuchów	1981	195	97	106	101	50	54	94
	1986	107	52	48	106	54	57	1
Ożimek	1981	169	89	94	170	87	89	- 1
	1986	273	157	151	122	53	64	151
Paczków	1981	80	43	40	203	106	98	123
	1986	182	84	77	138	62	71	44

Tabl. 29. Migracje wewnętrzne ludności w miastach i na wsi /od./

Lata Miasta Gminy		Napływ			Odpływ			Saldo migracji
		ogółem	w tym		ogółem	w tym		
			męż- czyźni	osyźni zawodowo		męż- czyźni	osyźni zawodowo	
Miasta /dok./								
Prudnik	1981	353	183	207	504	234	257	- 151
	1986	468	242	232	313	166	174	155
Strzelce Opolskie	1981	681	324	360	345	180	184	336
	1986	333	163	161	272	142	144	61
Ujazd	1981	71	37	32	51	23	26	20
	1986	44	29	31	27	14	19	17
Wołczyn	1981	169	80	91	149	66	78	20
	1986	82	48	50	112	52	64	- 30
Zawadzkie	1981	241	128	123	118	54	60	123
	1986	124	65	68	138	77	79	- 14
Zdzieszowice	1981	723	371	373	114	61	54	609
	1986	149	72	73	236	113	113	-87
W i e ś	1981	9640	4950	5351	12874	6288	6738	-3234
	1986	7622	3847	4284	10752	5333	5700	-3130
Baborów	1981	139	73	65	212	95	95	- 73
	1986	86	39	45	154	82	83	- 68
Biała	1981	177	88	93	180	81	107	- 3
	1986	110	58	62	187	80	88	- 77
Bierawa	1981	178	92	99	151	75	88	27
	1986	154	84	88	188	93	101	- 34
Branice	1981	144	74	72	249	122	119	- 105
	1986	165	76	79	203	99	102	- 38
Brzeg	1981	79	44	46	148	79	79	- 69
	1986	81	43	42	141	63	56	- 60
Byczyna	1981	152	77	56	280	140	121	- 128
	1986	147	71	67	221	118	115	- 74
Chrzastowice	1981	131	70	84	91	38	51	40
	1986	105	54	67	95	47	56	10
Cisiek	1981	110	60	69	137	63	82	- 27
	1986	145	81	75	149	71	81	- 4
Dąbrowa	1981	240	128	141	240	113	125	0
	1986	170	92	101	230	120	128	- 50
Dobrzeń Wielki	1981	255	125	146	206	108	119	49
	1986	194	93	99	192	85	100	2
Domaszowice	1981	114	62	69	129	61	67	- 15
	1986	96	44	54	146	71	74	- 50
Głogówek	1981	215	112	126	269	134	147	- 54
	1986	130	63	76	200	97	120	- 70
Głubczyce	1981	290	139	148	454	224	231	- 164
	1986	183	103	102	251	120	113	- 68
Głuchołazy	1981	171	84	101	388	187	224	- 217
	1986	131	69	73	296	153	146	- 165
Gogolin	1981	160	78	98	215	107	120	- 55
	1986	136	79	85	169	84	94	- 33
Grodzów	1981	253	135	124	326	162	161	- 73
	1986	207	100	115	340	178	179	- 133
Izbielice	1981	99	48	58	116	61	69	- 17
	1986	88	38	53	93	52	61	- 5
Jemielnica	1981	69	43	44	149	70	82	- 80
	1986	95	45	58	92	55	53	- 3

Tabl. 29. Migracje wewnętrzne ludności w miastach i na wsi /od./

Lata Gminy		Napływ			Odływ			Saldo migracji
		ogółem	w tym		ogółem	w tym		
			męż- czyźni	osy zawodowo		męż- czyźni	osy zawodowo	
W i e ś /od./								
Kamienik	1981	111	51	48	161	82	69	- 50
	1986	72	35	39	105	49	43	- 33
Kietrz	1981	89	49	48	255	126	126	-166
	1986	115	58	72	199	96	100	- 84
Kluczbork	1981	252	131	129	503	251	233	-251
	1986	175	86	105	326	149	171	-151
Kolonowskie	1981	80	36	43	91	46	45	- 11
	1986	46	19	26	54	31	31	- 8
Komprachcice	1981	310	152	174	231	116	131	79
	1986	204	112	118	196	79	120	8
Korfantów	1981	180	99	109	312	147	160	-132
	1986	172	89	92	248	130	124	- 76
Krapkowie	1981	71	39	51	137	53	74	- 66
	1986	80	47	57	92	46	55	- 12
Lasowice Wielkie	1981	176	94	98	151	69	81	25
	1986	118	60	69	193	99	99	- 75
Leśnica	1981	95	42	51	186	93	106	- 91
	1986	104	53	55	116	46	69	- 12
Lewin Brzeski	1981	234	114	136	363	173	164	-129
	1986	169	85	84	262	134	148	- 93
Lubrza	1981	80	41	50	94	49	56	- 14
	1986	68	34	36	90	45	47	- 22
Lubsza	1981	248	123	129	332	162	130	- 84
	1986	168	74	93	242	116	132	- 74
Lambinowice	1981	167	78	90	320	154	163	-153
	1986	120	70	64	207	98	103	- 87
Lubniany	1981	171	95	112	180	83	104	- 9
	1986	138	73	83	135	63	84	3
Murów	1981	147	77	68	137	68	67	10
	1986	103	49	54	132	68	70	- 29
Namysłów	1981	188	90	93	380	196	179	-192
	1986	214	109	102	395	205	189	-181
Niemodlin	1981	425	221	236	405	192	205	20
	1986	201	93	114	289	151	159	- 88
Nysa	1981	260	125	150	428	216	216	-168
	1986	234	117	106	346	170	178	-112
Oleszanka	1981	118	62	61	158	62	78	- 40
	1986	97	56	55	134	71	80	- 37
Otmuchów	1981	173	85	90	391	184	197	-218
	1986	107	53	61	258	132	123	-151
Ożimek	1981	143	74	79	142	73	82	1
	1986	130	61	77	198	103	107	- 68
Paszów	1981	33	20	19	135	63	78	-102
	1986	38	21	22	96	53	47	- 58
Pakosławice	1981	109	53	55	111	46	68	- 2
	1986	40	19	22	104	50	47	- 60
Pawłowiczki	1981	153	78	91	169	92	107	- 16
	1986	167	81	94	203	107	104	- 36
Pokój	1981	119	62	60	141	66	58	- 22
	1986	71	32	35	81	38	33	- 10

Tabl. 29. Migracje wewnętrzne ludności w miastach i na wsi /dok./

Lata Gminy		Napływ			Odpływ			Saldo migracji
		ogółem	w tym		ogółem	w tym		
			męż- czyźni	osobni zawodowo		męż- czyźni	osobni zawodowo	
W i e ś /dok./								
Polska Cerekiew	1981	126	66	82	78	38	42	48
	1986	106	54	61	131	67	76	- 25
Popielów	1981	222	107	107	162	89	90	60
	1986	85	44	53	136	69	74	- 51
Prószków	1981	214	119	119	144	62	90	70
	1986	152	69	95	154	71	91	- 2
Prudnik	1981	138	65	82	273	125	149	-135
	1986	117	58	71	249	123	118	-132
Reńska Wieś	1981	158	83	103	164	77	95	- 6
	1986	164	83	100	151	82	91	13
Skoroszyce	1981	104	53	58	257	130	126	-153
	1986	121	60	64	152	77	89	- 32
Strzelce Opolskie	1981	369	189	195	312	168	165	57
	1986	220	110	129	223	103	128	- 13
Strzeloszek	1981	131	61	74	132	59	71	- 1
	1986	100	54	62	122	56	73	- 22
Świerczów	1981	86	39	44	144	70	72	- 58
	1986	44	21	16	112	48	62	- 68
Tarnów Opolski	1981	142	85	85	175	91	97	- 33
	1986	155	70	97	139	72	92	16
Turawa	1981	151	88	97	143	85	90	8
	1986	169	82	101	130	71	82	39
Ujazd	1981	89	47	47	147	81	90	- 58
	1986	84	46	45	125	70	74	- 41
Wałce	1981	77	40	55	91	47	61	- 14
	1986	70	35	45	81	46	51	- 11
Wilków	1981	113	57	61	132	60	67	- 19
	1986	82	42	47	184	74	93	-102
Wołczyn	1981	189	90	88	376	180	167	-187
	1986	159	82	91	308	147	151	-149
Zawadzkie	1981	68	40	48	104	54	38	- 36
	1986	67	38	47	74	45	46	- 7
Zdzieszowice	1981	74	49	46	92	49	44	- 18
	1986	73	38	40	114	58	47	- 41
Zębowice	1981	81	49	51	95	50	47	- 14
	1986	80	43	46	108	57	59	- 28

Efektywność wędrowek wewnętrznych ludności w 1981 r. wynosiła - 0,4 % i była dla województwa opolskiego negatywna zaś w 1986 r. stosunek salda do obrotu wędrowskiego był już dodatni i wynosił - 0,6 %. Efektywność migracji w miastach Opolszczyzny w 1981 r. charakteryzuje współczynnik + 14,3 % a w 1986 roku już +19,8 %, natomiast na wsi znak współczynnika efektywności był ujemny i w 1981 r. jego poziom wynosił - 14,4 % zaś w 1986 r. - 17,0 %. Oznacza to wzrost nasilenia trwałych przemieszczeń ze wsi do miast w ruchu wewnętrznym ludności z zamiarami stałego pobytu w tych ostatnich ok. 1/5 ludności migrującej ze wsi. Dla największych miast województwa współczynniki efektywności układały się następująco:

m. Opole: 1981 r.: + 17,5 %; 1986 r.: + 36,5 %

m. Kędzierzyn-Koźle: 1981 r.: + 1,3 %; 1986 r.: + 27,0 %

co oznacza przeszło dwukrotne zwiększenie efektywności migracji do m. Opola i ponad 20-krotne do m. Kędzierzyna-Koźla w tym okresie.

W Kłobucku współczynniki kształtowały się odpowiednio: + 44,6 % i 40,8 % i należały do najwyższych

dla miast w województwie, zaś kilka miast miało w 1986 r. współczynniki ujemne: Biała - 22,8 %, Głubczyce - 12,3 %, Kietrz - 23,5 %, Lewin Brzeski - 23,8 %, Wołozyn - 15,5 %, Zawadzkie - 5,3 %, Zdzieszowice - 26,6 %.

Wśród 61 gmin ujemną efektywnością charakteryzowała się ich wiekszość, a gminy: Biała, Chrzastowice, Dobrzeń Wielki, Komprachowice, Prószków i Turawa miały dodatnie współczynniki efektywności.

W napływie do województwa przeważali mężczyźni tak w 1981 r. /50,1 %/ jak i w 1986 r. /50,3 %/, a w odpływie było ich mniej niż połowa /w 1981 r. - 49,1 %, w 1986 r. - 49,9 %/, co oznacza działania migracji w kierunku obniżenia przewagi kobiet w liczbie mieszkańców Opolszczyzny /w 1970 r. - 108 kobiet na 100 mężczyzn, w 1986 r. - 105 kobiet na 100 mężczyzn/ - nie mniej efektywne od rzeczywistości, w której występuje przewaga chłopów.

W miastach napływ nie wykazywał przewagi mężczyzn natomiast w odpływie wystąpiła ona w 1986 r., co oznacza stopniową feminizację ludności miast a jednocześnie "ucieczkę" kobiet ze wsi. W napływie bowiem na wieś przeważali mężczyźni a w odpływie ze wsi - kobiety.

Do miast, do których napływ zdominowały kobiety należą: m.Opole /53,2 % i 52,2 %/, Biała /57,5 % i 59,2 %/, Kietrz /51,7 %, 53,0 %/, Kłobuck /53,3 % i 52,8 %/, Leśnica /55,4 % i 61,0 %/, Niemodlin /54,5 % i 49,7 %/, Strzelce Opolskie /52,4 % i 51,1 %/. W pozostałych miastach najczęściej przeważali mężczyźni w napływie i rzadziej w odpływie.

Wśród migrantów napływających do miast w województwie opolskim przeważali nad biernymi czynni zawodowo, których w 1981 r. było 53,6 % a w 1986 r. - 52,3 % zaś w odpływie nieco mniej, bo w 1981 r. - 51,6 % i w 1986 r. - 51,5 %. Per saldo w 1981 r. miasta zyskały 1,8 tys. i w 1986 r. - 1,8 tys. osób zawodowo czynnych. Jednocześnie wieś relatywnie nie traciła czynnych zawodowo, których wśród napływających na wieś było w 1981 r. 55,5 % oraz w 1986 r. - 56,2 %, a w odpływie w 1981 r. - 52,3 %, w 1986 r. - 53,0 %, jednakże w wielkościach bezwzględnych ubyło per saldo ze wsi w 1981 r. - 1,4 tys. i w 1986 r. - 1,4 tys. osób czynnych zawodowo.

Częstość migracji ogółem jako stosunek liczb napływu ogółem i w tym z zagranicy oraz odpływu ogółem i w tym za granicę na 1000 ludności poszczególnych miast i gmin pozwala na ocenę mobilności mieszkańców podstawowych jednostek administracyjnych województwa.

Tabl. 30. Migracje ludności na 1000 ludności w miastach i na wsi

Lata Miasta		Napływ		Odpływ		Saldo migracji	
		ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym za granicę	ogółem	w tym z zagranicy
Województwo	1975	24,34	0,03	25,09	1,88	-0,75	- 1,84
	1980	26,69	0,06	30,88	5,35	-4,19	- 5,29
	1985	18,41	0,08	20,01	2,34	-1,60	- 2,26
M i a s t a	1975	31,22	0,05	20,37	1,36	10,86	- 1,31
	1980	30,55	0,07	24,55	3,77	5,99	- 3,69
	1985	20,17	0,09	16,59	2,55	3,58	- 2,45
Opole	1975	32,53	0,06	18,23	1,12	14,31	- 1,06
	1980	32,07	0,09	19,04	1,98	13,04	- 1,81
	1985	23,06	0,05	14,64	3,31	8,42	- 3,26
Baborów	1975	15,44	-	19,02	1,65	-3,58	- 1,65
	1980	19,99	-	35,85	9,20	-15,86	- 9,20
	1985	34,86	-	20,97	0,62	13,88	- 0,62
Biała	1975	26,15	-	20,93	3,38	5,22	- 3,38
	1980	36,49	-	33,05	9,48	3,44	- 9,48
	1985	10,19	-	26,50	14,61	-16,31	-14,61
Brzeg	1975	30,28	-	22,41	0,81	7,87	- 0,81
	1980	28,21	0,19	25,34	0,53	2,87	- 0,53
	1985	20,03	0,13	23,11	5,22	-3,08	- 5,09
Byczyna	1975	12,87	-	20,66	0,38	-7,79	- 0,38
	1980	25,48	-	30,51	2,51	-5,02	- 2,51
	1985	23,43	-	22,03	1,05	1,40	- 1,05
Głogówek	1975	22,50	-	25,31	7,99	-2,81	- 7,99
	1980	21,39	-	31,88	12,23	-9,97	-12,23
	1985	16,01	0,16	19,85	2,72	-3,84	- 2,56
Głubczyce	1975	16,00	-	18,30	-	-2,30	-
	1980	20,75	-	29,82	1,97	-9,07	-1,97
	1985	8,65	-	11,56	-	-2,91	-

Tabl. 30. Migracje ludności na 1000 ludności
w miastach i na wsi /od./

Lata Miasta		Napływ		Odływ		Saldo migracji	
		ogółem	w tym z zagranicą	ogółem	w tym z zagranicą	ogółem	w tym z zagranicą
M i a s t a /od./							
Gluchołazy	1975	35,95	0,21	26,07	0,56	9,88	- 0,35
	1980	41,84	0,07	26,50	0,34	15,35	- 0,27
	1985	17,23	-	23,90	3,61	6,66	- 3,61
Gogolin	1975	14,29	-	18,42	0,48	- 4,13	- 0,48
	1980	18,45	-	23,60	7,65	- 5,15	- 7,65
	1985	16,45	0,49	20,36	6,19	- 3,91	- 5,70
Grodzów	1975	16,61	-	21,74	-	- 5,13	-
	1980	21,35	-	26,04	0,71	- 4,70	- 0,71
	1985	14,98	-	14,34	0,64	0,64	- 0,64
Kędzierzyn-Koźle	1975	25,16	0,04	20,88	1,62	4,27	- 1,57
	1980	30,23	0,04	26,14	9,09	4,09	- 9,05
	1985	14,72	0,24	14,10	2,22	0,62	- 1,98
Kietrz	1975	12,94	-	27,01	0,49	-14,07	- 0,49
	1980	26,29	-	31,12	0,17	- 4,83	- 0,17
	1985	22,99	-	22,03	0,32	0,96	- 0,32
Kluczbork	1975	34,44	0,05	21,16	0,20	13,28	- 0,15
	1980	31,35	0,32	23,24	4,45	8,11	- 4,12
	1985	31,17	0,23	15,90	2,10	15,28	- 1,85
Kolonowskie	1975	13,91	0,24	20,74	4,15	-6,83	- 3,90
	1980	23,67	-	22,91	9,06	0,76	- 9,06
	1985	16,11	-	15,11	3,96	1,00	- 3,96
Krapkowice	1975	42,05	-	16,88	1,72	25,17	- 1,72
	1980	22,92	-	23,75	6,02	- 0,83	- 6,02
	1985	16,39	-	13,13	1,84	3,26	- 1,84
Leśnica	1975	31,06	-	26,78	4,64	4,28	4,64
	1980	36,30	-	27,05	4,79	9,25	4,79
	1985	20,61	-	16,95	1,66	3,66	- 1,66
Lewin Brzeski	1975	36,79	-	19,83	-	16,91	-
	1980	30,51	-	38,56	0,19	-8,05	- 0,19
	1985	17,75	-	25,80	0,18	-8,05	- 0,18
Namysłów	1975	19,89	-	18,67	0,24	1,22	- 0,24
	1980	18,68	-	28,43	0,82	-9,75	- 0,82
	1985	26,70	0,21	15,87	0,42	10,83	- 0,21
Niemodlin	1975	35,54	-	30,97	1,04	4,57	- 1,04
	1980	34,42	-	32,57	0,94	1,68	- 0,94
	1985	19,70	0,33	23,25	1,98	-3,46	- 1,65
Nysa	1975	34,97	-	19,40	0,67	15,57	- 0,67
	1980	34,11	0,10	22,13	1,06	11,98	- 0,96
	1985	24,82	0,05	14,72	0,41	10,10	- 0,36
Otmuchów	1975	29,57	0,21	25,19	0,21	4,38	0,00
	1980	24,59	-	26,15	0,22	1,56	- 0,22
	1985	30,65	-	25,38	-	5,27	-
Onimiek	1975	29,03	-	16,42	1,76	12,61	- 1,76
	1980	18,96	-	23,09	0,85	-4,13	- 0,85
	1985	28,59	-	17,41	2,04	11,18	- 2,04
Paczków	1975	18,79	0,62	23,14	1,00	-4,35	- 0,38
	1980	15,53	-	29,27	1,53	-13,74	- 1,53
	1985	14,72	-	21,65	1,26	- 6,92	- 1,26
Prudnik	1975	28,12	-	24,27	1,01	3,85	- 1,01
	1980	24,01	0,09	27,29	1,39	- 3,28	- 1,28
	1985	19,37	0,08	19,29	3,61	0,08	- 3,53
Strzelce Opolskie	1975	50,31	0,06	22,20	5,97	26,11	- 5,91
	1980	44,55	-	34,63	12,55	9,90	-12,55
	1985	14,39	0,09	13,69	20,09	0,70	-20,00
Ujazd	1975	23,11	-	28,89	4,62	5,78	- 4,62
	1980	26,12	-	50,49	16,25	-24,38	-24,38
	1985	20,62	-	22,68	8,25	- 2,06	- 8,25

Tabl. 30. Migracje ludności na 1000 ludności
w miastach i na wsi /od./

Lata Miasta Gminy		Napływ		Odływ		Saldo migracji	
		ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym z zagranicy
M i a s t a /dok./							
Wolczyn	1975	38,92	-	15,30	0,19	23,62	-0,19
	1980	29,35	0,19	21,13	-	8,23	0,19
	1985	28,36	-	27,25	-	1,11	-
Zawadzkie	1975	20,75	0,12	16,48	2,32	4,27	- 2,20
	1980	47,76	-	27,10	7,81	20,66	- 7,81
	1985	12,24	-	16,47	1,82	-4,24	- 1,82
Zdzieszowice	1975	115,86	-	10,91	0,80	104,95	- 0,80
	1980	51,76	-	12,06	1,30	39,70	- 1,30
	1985	11,96	-	12,51	3,46	-0,55	- 3,46
W i e ś	1975	18,22	0,03	29,21	2,34	-10,99	- 2,31
	1980	22,82	0,04	37,04	6,90	-14,22	- 6,86
	1985	16,58	0,07	23,56	2,13	- 6,98	- 2,06
Bahorów	1975	14,63	-	30,93	0,42	-16,30	- 0,42
	1980	25,42	-	45,66	6,83	-20,24	- 6,83
	1985	19,51	-	35,40	-	-15,89	-
Biała	1975	11,38	-	24,90	10,08	-13,51	-10,08
	1980	25,56	-	49,57	31,81	-24,00	-31,81
	1985	11,66	-	20,50	7,19	- 8,84	- 7,19
Bierawa	1975	14,25	-	12,76	0,89	1,49	- 0,89
	1980	20,62	-	32,75	9,97	-12,13	- 9,97
	1985	13,55	-	16,70	2,93	- 3,14	- 2,93
Branice	1975	14,08	-	23,14	0,79	- 9,06	- 0,79
	1980	19,41	-	30,26	3,47	-10,85	- 3,47
	1985	15,99	-	20,78	1,49	- 4,80	- 1,49
Brzeg	1975	22,45	-	59,06	-	-36,61	-
	1980	18,16	-	31,44	0,70	-13,27	- 0,70
	1985	12,78	-	23,63	1,58	-10,85	- 1,58
Byczyna	1975	18,30	-	35,70	1,41	-17,40	- 1,41
	1980	18,39	0,98	41,68	2,25	-23,30	- 1,26
	1985	20,50	-	36,30	0,42	-15,79	- 0,42
Chrzęstowice	1975	8,10	-	18,63	4,28	-10,53	- 4,28
	1980	20,50	-	18,31	5,04	2,29	- 5,04
	1985	13,97	0,30	17,92	1,37	- 3,95	- 1,07
Cisek	1975	13,19	-	15,43	0,94	- 2,24	- 0,94
	1980	19,64	-	39,14	17,61	-19,50	-17,61
	1985	17,16	0,38	20,16	4,13	- 3,00	- 4,13
Dąbrowa	1975	20,77	-	31,76	2,42	-10,99	- 2,42
	1980	29,66	0,21	34,93	6,45	- 5,27	- 6,45
	1985	15,08	0,11	26,52	4,60	-11,44	- 4,60
Dobrzeń Wielki	1975	16,48	0,07	22,18	6,56	- 5,69	- 6,49
	1980	16,45	-	23,29	4,77	- 6,84	- 4,77
	1985	18,64	-	17,20	2,20	1,44	- 2,20
Domaszowice	1975	27,90	-	34,18	-	- 6,28	-
	1980	37,43	-	31,77	-	5,66	-
	1985	17,60	-	24,92	-	- 7,32	-
Głogówek	1975	18,02	-	20,75	1,82	- 2,73	- 1,82
	1980	19,76	-	34,19	4,64	-14,43	- 4,64
	1985	14,40	-	22,46	0,71	- 8,06	- 0,71
Głubczyce	1975	9,87	-	33,35	0,38	-23,48	- 0,38
	1980	15,54	-	40,15	-	-24,61	-
	1985	10,57	-	17,16	-	- 6,59	-
Głuchołazy	1975	25,52	0,08	48,42	0,24	-22,90	-0,16
	1980	22,83	-	55,86	0,08	-33,03	- 0,08
	1985	14,86	0,25	28,55	1,43	-13,69	- 1,18
Gogolin	1975	26,87	-	25,13	2,31	1,74	- 2,31
	1980	22,75	-	30,09	2,64	- 7,34	- 2,64
	1985	13,11	-	21,67	0,43	- 8,55	- 0,43

Tabl. 30. Migracje ludności na 1000 ludności
w miastach i na wsi /od./

Lata Gminy		Napływ		Odpływ		Saldo migracji	
		ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym za granicę	ogółem	w tym za- granicznych
W i e ś /od./							
Grodzów	1975	17,77	-	42,57	0,08	-24,80	- 0,08
	1980	20,85	-	34,78	0,35	-13,93	- 0,35
	1985	18,33	-	23,25	0,17	- 4,92	- 0,17
Izbielko	1975	12,16	-	20,26	3,04	- 8,10	- 3,04
	1980	18,79	-	26,27	6,09	- 7,48	- 6,09
	1985	20,30	-	24,64	2,60	- 4,34	- 2,60
Jemielnica	1975	10,10	-	18,78	3,24	- 8,68	- 3,24
	1980	8,36	-	24,19	6,93	-15,83	- 6,93
	1985	12,33	0,13	15,48	4,98	- 3,15	- 4,85
Kamiennik	1975	24,02	-	53,19	0,74	-29,17	- 0,74
	1980	25,08	-	47,06	0,26	-21,98	- 0,26
	1985	19,33	-	38,92	-	-19,59	-
Kietrz	1975	10,79	-	25,46	-	-14,67	-
	1980	15,21	-	34,13	1,24	-18,92	- 1,24
	1985	14,29	-	28,43	-	-14,14	-
Kluczbork	1975	21,17	-	38,86	1,38	-17,69	- 1,38
	1980	26,67	-	54,07	23,36	-27,40	-23,36
	1985	17,18	0,37	31,45	5,36	-14,27	- 5,00
Kolonowskie	1975	13,06	-	19,14	1,82	- 6,08	- 1,82
	1980	20,27	-	36,74	12,04	-16,47	-12,04
	1985	18,43	-	17,49	2,50	0,94	- 2,50
Komprachcice	1975	17,38	0,09	19,69	5,14	- 2,31	- 5,05
	1980	26,78	0,09	31,89	11,72	- 5,11	-11,72
	1985	22,60	0,09	25,47	8,15	- 2,87	- 8,15
Korfantów	1975	18,30	0,18	31,53	2,75	-13,23	- 2,57
	1980	29,14	-	48,25	10,70	-19,11	-10,70
	1985	13,35	0,19	22,85	1,79	- 9,50	- 1,50
Krapkowice	1975	13,85	-	26,82	4,91	-12,97	- 4,91
	1980	17,26	-	20,44	6,04	- 3,19	- 6,04
	1985	13,06	-	18,79	3,73	- 5,73	- 3,73
Lasowice Wielkie	1975	14,37	-	23,35	5,51	- 8,98	- 5,51
	1980	28,22	-	42,07	14,24	-13,85	-14,24
	1985	18,15	-	23,70	0,88	- 5,55	- 0,88
Łańnica	1975	14,59	-	32,71	3,98	-18,12	- 3,98
	1980	25,25	-	42,98	12,55	-17,73	-12,55
	1985	22,14	-	15,02	0,63	7,12	- 0,63
Łewin Brzeski	1975	25,20	-	43,78	-	-18,58	-
	1980	27,84	-	48,44	1,35	-20,60	- 1,35
	1985	20,57	-	33,84	-	-13,27	-
Lubrza	1975	12,68	-	47,70	0,38	-35,02	- 0,38
	1980	12,90	0,20	37,71	-	-24,81	- 0,20
	1985	16,85	-	25,18	1,19	- 8,33	- 1,19
Lubrza	1975	28,53	-	38,25	-	- 9,72	-
	1980	29,57	-	40,73	0,11	-11,16	- 0,11
	1985	19,86	-	35,70	2,93	-15,84	- 2,93
Lambinowice	1975	28,07	0,12	33,28	1,07	- 5,21	- 0,95
	1980	29,69	0,12	48,16	1,81	-18,47	- 1,69
	1985	16,72	0,35	24,55	0,82	- 7,83	- 0,47
Lubniany	1975	16,20	0,10	18,80	1,50	- 2,60	- 1,40
	1980	21,12	-	22,37	7,00	- 1,25	- 7,00
	1985	14,95	-	23,17	6,53	- 8,22	- 6,53
Murów	1975	18,80	-	24,98	6,31	- 6,18	- 6,31
	1980	26,41	-	30,21	13,86	- 3,80	-13,86
	1985	13,25	-	19,22	3,06	- 5,97	- 3,06
Namysłów	1975	21,98	-	32,75	-	-10,77	-
	1980	16,91	-	38,00	-	-21,09	-
	1985	20,86	-	33,79	-	-12,93	-

Tabl. 30. Migracje ludności na 1000 ludności
w miastach i na wsi /od./

Lata Gminy		Napływ		Odplyw		Saldo migracji	
		ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym z granic	ogółem	w tym z granicznych
W i e ś /od./							
Niemodlin	1975	22,73	-	38,91	1,77	-16,18	- 1,77
	1980	52,47	0,08	43,85	1,97	8,62	- 1,97
	1985	17,94	-	25,19	0,31	- 7,25	- 0,31
Nysa	1975	34,15	-	52,35	0,08	-18,20	- 0,08
	1980	22,76	0,08	45,52	-	-22,76	0,08
	1985	22,63	-	29,39	-	- 6,76	-
Oleszanka	1975	23,77	-	32,98	-	- 9,21	-
	1980	18,75	-	44,39	-	-25,64	-
	1985	19,05	-	31,62	0,38	-12,57	- 0,38
Otmuchów	1975	19,10	-	30,87	-	-11,77	-
	1980	16,94	-	44,83	0,10	-27,89	- 0,10
	1985	18,27	-	29,27	0,40	-11,00	- 0,40
Oziemek	1975	19,02	0,17	17,36	2,19	- 8,34	- 2,02
	1980	17,05	0,09	18,53	3,92	- 1,48	- 3,83
	1985	13,68	-	14,18	1,53	- 0,50	- 1,53
Paczków	1975	13,16	-	30,82	0,90	-17,66	- 0,90
	1980	5,12	-	24,67	0,18	-19,55	- 0,18
	1985	15,26	-	19,70	0,35	- 4,44	- 0,35
Pakosławice	1975	23,34	-	36,44	-	-13,10	-
	1980	20,16	-	38,36	0,25	-18,20	- 0,25
	1985	17,74	-	39,07	0,48	-21,33	- 0,48
Pawłowice	1975	13,41	-	21,68	4,89	- 8,27	- 4,89
	1980	34,33	-	54,60	29,68	-20,27	-29,68
	1985	15,44	-	15,23	2,35	0,21	- 2,35
Pokój	1975	19,22	-	45,37	14,97	-26,15	-14,97
	1980	42,83	-	58,46	30,33	-15,63	-30,33
	1985	25,75	-	31,79	4,26	- 6,04	- 4,26
Polana Cerekiew	1975	14,51	0,15	19,59	3,44	- 5,08	- 3,29
	1980	27,34	-	47,46	24,24	-20,12	-24,24
	1985	14,24	-	21,44	3,60	- 7,20	- 3,60
Popielów	1975	26,54	0,10	29,16	6,96	- 2,62	- 6,86
	1980	24,41	0,45	39,53	13,10	-15,12	-12,65
	1985	14,48	-	18,94	4,03	- 4,46	- 4,03
Prószków	1975	14,41	0,19	20,18	3,25	- 5,77	- 3,06
	1980	16,21	-	25,75	8,39	- 9,54	- 8,39
	1985	11,29	0,10	15,67	3,02	- 4,38	- 2,92
Prudnik	1975	19,61	0,14	48,60	0,14	-28,99	0,00
	1980	27,71	0,44	48,88	0,44	-21,17	0,00
	1985	19,54	0,30	31,18	1,79	-11,64	- 1,49
Rańska Wieś	1975	11,32	-	15,66	1,32	- 4,34	- 1,32
	1980	25,12	-	38,40	11,42	-13,28	-11,42
	1985	17,31	0,10	24,11	1,20	- 6,80	- 1,10
Skoroszyce	1975	23,86	-	29,45	-	- 5,59	-
	1980	10,91	-	39,08	0,16	-28,17	- 0,16
	1985	18,84	-	22,52	0,16	- 3,68	- 0,16
Strzelce Opolskie	1975	21,39	-	25,15	2,26	- 3,76	- 2,26
	1980	27,08	-	36,06	7,30	- 8,98	- 7,30
	1985	21,45	-	19,15	1,68	2,30	- 1,68
Strzelce	1975	7,89	-	15,89	2,92	- 8,00	- 2,92
	1980	8,13	-	20,44	6,97	-12,31	- 6,97
	1985	11,96	-	14,15	2,19	- 2,19	- 2,19
Świerczów	1975	22,25	-	28,60	0,45	- 6,35	- 0,45
	1980	26,40	-	46,13	0,51	-19,73	- 0,51
	1985	22,35	-	34,57	0,52	-12,22	- 0,52
Tarnów Opolski	1975	19,90	-	20,35	3,45	- 0,45	- 3,45
	1980	12,33	-	20,03	4,21	- 7,70	- 4,21
	1985	15,37	0,72	14,55	3,30	0,82	- 2,58

Tabl. 30. Migracje ludności na 1000 ludności
w miastach i na wsi /dok./

Lata Gminy		Napływ		Odpiyw		Saldo migracji	
		ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym za granicę	ogółem	w tym za- granicznych
Wieś /dok./							
Turawa	1975	15,32	-	16,79	0,88	- 1,47	-0,88
	1980	20,78	-	24,77	4,81	- 3,99	-4,81
	1985	17,78	-	16,07	2,61	1,71	-2,61
Ujazd	1975	13,00	-	15,94	0,52	- 2,94	-0,52
	1980	14,34	-	43,58	12,69	-29,24	-2,69
	1985	13,77	-	21,80	3,82	- 8,03	-3,82
Walce	1975	15,63	-	18,11	4,18	- 2,48	-4,18
	1980	12,67	-	18,78	5,32	- 6,11	-5,32
	1985	12,61	-	18,53	2,49	- 5,92	-2,49
Wilków	1975	21,28	-	39,98	-	-18,70	-
	1980	47,79	-	35,59	-	12,19	-
	1985	19,37	-	34,20	-	-14,83	-
Wołozyn	1975	31,31	-	45,68	1,85	-14,37	-1,85
	1980	27,25	-	54,72	5,69	-27,47	-5,69
	1985	14,84	0,11	33,78	-	-18,94	0,11
Zawadzkie	1975	12,46	-	19,94	1,25	-7,48	-1,25
	1980	23,81	-	29,51	4,88	-5,70	-4,88
	1985	12,76	-	17,62	1,22	-4,86	-1,22
Zdzieszowice	1975	27,01	-	26,32	-	0,69	-
	1980	27,24	-	29,40	6,92	-2,16	-6,92
	1985	13,95	-	13,93	3,75	0,00	-3,75
Zębowice	1975	12,45	-	23,27	3,47	-10,82	-3,47
	1980	18,48	-	30,14	-	-11,66	-
	1985	16,51	-	29,28	5,94	-12,77	-5,94

Częstość wędrowek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców Opolszczyzny, wysoka w 1975 roku, podniosła się jeszcze bardziej w 1980 r., bo o 9,7 % w napływie i o 23,1 % w odpływie, aby w 1985 r. spaść o 24,4 % w napływie i o 20,2 % w odpływie w porównaniu ze stanem sprzed 10 lat.

W miastach natężenie napływu, które było wyższe od średniego w województwie o 28,3 %, systematycznie spadało, zaś natężenie odpływu, niższe od średniwojewódzkiego o 18,8 %, po wzroście w 1980 r. nastąpiło maleń do 1985 r.

Na wsi częstość wędrowek w 1975 r. była niższa w napływie od średniej wojewódzkiej o 25,2 % i o 41,6 % niższa niż w miastach, zaś w odpływie wyższa tak od poziomu przeciętnej wojewódzkiej /o 16,4 %/ jak i od częstości miejskiej /o 43,4 %/. W latach następnych natężenie wędrowek wiejskich w napływie /o 25,2%/ i odpływie /o 26,8 %/ rosło do 1980 r. wydatnie, aby w latach osiemdziesiątych spaść w 1985 r. poniżej poziomu z 1975 r.

Na ten ogólny rys tendencji w częstotliwości migracji na Opolszczyźnie wyraźny wpływ miała wzrastająca emigracja za granicę, której natężenie w 1980 r. podniosło się blisko 3-krotnie, podczas gdy niska imigracja z zagranicy, wprawdzie sukcesywnie wzrastająca, nie mogła i nie oddziaływała niwelująco na straty emigracyjne.

W miastach natężenie emigracji w 1975 r. było niższe aniżeli na wsi o blisko 42 %, a w roku 1980 podniosło się ponad 2,5-krotnie, podczas gdy na wsi blisko 3-krotnie. W roku 1985 częstość wymeldowań za granicę z miast zmniejszyła się w porównaniu z 1980 r. o ok. 1/3 ale już na wsi spadek ten był niemal 3-krotny. W rezultacie współczynnik częstości emigracji w miastach wzrósł ponad poziom wiejski o blisko 20 %, podczas gdy w latach wcześniejszych znacznie temu wiejskiemu poziomowi ustępował.

Rozmieszczenie ogólnego salda wędrowkowego, w znakomitej przewadze ujemnego, ma związek z emigracją ze wsi do miast a saldo wędrowek zagranicznych i jego wysokość zależy jest ponadto od pochodzenia etnicznego ludności.

W tabl. 31 podzielono miasta i gminy według tradycyjnie uznanych za posiadające przewagę ludności pochodzenia miejscowego oraz za posiadające w przewadze ludność pochodzenia napływowego. W obu odłamach podstawowych jednostek administracyjnych częstość ubytku wędrowkowego spowodowana wyjazdami za granicę ma zróżnicowany rozkład. Dominująca w 1975 r. częstość emigracji w miejscowościach z przewagą ludności miejscowej oscylowała wokół 3,5 %, czyli na 1000 ludności 3,5 osoby średnio wyjeżdżało z tej grupy,

natomiast z grupy napływowej tylko ok. 0,5 osoby tj. 7-krotnie mniej. W okresie największego nasilenia wyjazdów za granicę w 1980 r., na każde 1000 ludności z pierwszej grupy opuszczało Opolszczyznę najczęściej ok. 7,5 osób a z drugiej grupy miejscowości wyjeżdżało najczęściej ok. 1,0 osoby. W 1985r. wśród emigrantów z miejscowości "autochtonicznych" w przewadze, najliczniejsze były wyjazdy ponownie 3,5 osób na 1000 ludności a w drugiej grupie ok. 1,0 osoby. Oznacza to powrót do pewnej "normalności" w emigracji z Opolszczyzny osób pochodzenia miejscowego i, nieco wyżej od przeciętnej, utrzymującej się tendencji emigracyjnej wśród ludności napływowej. Szczegółowiej o wędrowności zagranicznych ludności Opolszczyzny będziemy rozważać w rozdziale następnym.

Tabl. 31. Rozkład sald migracji zagranicznych

Ubytek wędrowności	1975		1980		1985	
	liczba jednostek	w %	liczba jednostek	w %	liczba jednostek	w %
Miasta i wieś z przewagą ludności miejscowej						
Ogółem	44	100,0	44	100,0	44	100,0
poniżej 1,00 %	7	15,9	1	2,3	5	11,3
1,00 - 1,99	8	18,2	1	2,3	8	18,2
2,00 - 4,99	20	45,5	8	18,2	22	50,0
5,00 - 9,99	7	15,9	16	36,4	7	15,9
10,00 - 14,99	2	4,5	10	22,6	1	2,3
15,00 % i więcej	-	-	8	18,2	1	2,3
Miasta i wieś z przewagą ludności napływowej						
Ogółem	46	100,0	46	100,0	46	100,0
poniżej 1,00 %	35	76,1	27	58,7	29	63,0
1,00 - 1,99	8	17,4	10	21,7	11	23,8
2,00 - 4,99	3	6,5	4	8,7	5	10,9
5,00 - 9,99	-	-	4	8,7	1	2,3
10,00 - 14,99	-	-	1	2,2	-	-
15,00 % i więcej	-	-	-	-	-	-

3. WĘDRÓWKI ZAGRANICZNE

Migracje wewnętrzne są tym rodzajem przemieszczeń ludności, który mimo zmian poziomu zaludnienia i struktur ludności na obszarach dotkniętych nimi w znaczniejszym stopniu, mają dla kraju niejedno - krotnie znaczenie podstawowe, umożliwiając dzięki mobilności rozwój gospodarki, miast, przemysłu. Nie można do tego typu wędrowek zaliczyć natomiast, przynajmniej w jakimś większym horyzoncie czasowym, emigracji zagranicznych. Wyjazdy zagraniczne, których celem byłoby nabycie wyższych kwalifikacji, umiejętności czy nawet wzbogacenie się indywidualne z perspektywą powrotu z tymi wartościami do kraju, podobnie jak wewnętrzne przemieszczenia wolnej siły roboczej, można by zaliczyć do korzystnych dla kraju. Nie zaliczymy jednak do pozytywów nie tylko ze względów ekonomicznych emigracji całych rodzin na trwałe do innych krajów, gdyż zmniejszają one potencjał ludnościowy i liczbę rąk do pracy często już w kraju dobrze do niej przygotowanych, stanowią o osłabieniu więzi emocjonalnych z środowiskami w kraju. Okresowe wahania nasilenia wyjazdów za granicę można wprawdzie wiązać z perspektywami rozwoju ekonomicznego potencjalnych emigrantów w kraju ale decydują tu także inne warunki, nie tylko ekonomiczne. Dla lepszego zrozumienia tendencji migracji zagranicznych w latach 1970-1986 przejrzymy ich przebieg w całym okresie powojennym. Dane te zawiera tabl. 32.

3.1. DYNAMIKA MIGRACJI ZAGRANICZNYCH

Tabl. 32. Migracje zagraniczne ludności

Lata	Imigracja	Emigracja	Saldo mi- gracji za - granicznych
	w tysiącach		
1946 - 1986 ^{a/}	155,3	366,9	- 211,6
1946 - 1950	140,0	200,0	- 60,0
1951 - 1955	0,4	7,0	- 6,6
1956 - 1960	13,3	65,4	- 52,1
1961 - 1965	0,5	17,6	- 17,1
1966 - 1970	0,3	11,2	- 10,9
1971 - 1975	0,2	10,9	- 10,7
1976 - 1980	0,2	37,1	- 37,1
1981 - 1985	0,3	15,2	- 14,9
1986	0,1	2,3	- 2,2

a/ Za lata 1946-1970 dane cytowane przez J. Balarynę w "Sytuacja demograficzna Opolszczyzny po II wojnie światowej", Instytut Śląski Opole, 1975 str. 312.

Jeśli lata czterdzieste, a szczególnie rok 1945 i 1946, stanowiły okres burzliwych ruchów wędrownych, związanych z powojenną repatriacją i reemigracją żywołu polskiego oraz z wysiedleniami Niemców z terenów odzyskanych dla Polski Ziem Zachodnich i Północnych, to pierwsza połowa lat 50-tych jest jakby zanurzeniem tych ruchów. Ożywają one z nową, nieco mniejszą już siłą, po październiku 1956 r. - jakością łączenia rodzin niemieckich i napływem repatriantów z ZSRR. Przez następne lata do drugiej połowy lat 70-tych ruch ten nieco zamiera, aby ożywić się wskutek umów polsko-zachodniemieckich, pozwalających na kontynuację akcji łączenia rodzin rozdzielonych granicami obu krajów. W latach 80-tych ruch w wędrowności zagranicznych ma już charakter żywiołowy i wielokierunkowy o podłożu ekonomiczno-społecznym czy nawet politycznym.

Tabl. 33. Migracje zagraniczne ludności według kierunków

Lata	Imigracja			Emigracja			Saldo migracji zagranicznych		
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	z miast	ze wsi	ogółem	w miastach	na wsi
1970	52	39	13	1700	565	1135	-1648	-526	-1122
1971	43	27	16	5517	2092	3425	-5474	-2065	-3409
1972	47	24	23	1103	433	670	-1056	- 409	- 647
1973	32	14	18	1153	457	696	-1121	- 443	- 678
1974	51	33	18	1347	446	901	-1296	- 413	- 883
1975	36	22	14	1822	617	1205	-1786	- 595	-1191
1976	56	31	25	5676	1633	4043	-5620	-1601	-4018
1977	41	24	17	6830	2223	4607	-6789	-2199	-4590
1978	36	20	16	7987	2531	5456	-7951	-2511	-5440
1979	37	26	11	11591	3642	7949	-11554	-3616	-7938
1980	58	36	22	5209	1824	3385	-5151	-1788	-3363
1981	41	31	10	5787	2080	3707	-5746	-2049	-3697
1982	43	32	11	2596	1033	1563	-2553	-1001	-1552
1983	30	15	15	2863	1218	1645	-2833	-1203	-1630
1984	85	49	36	1565	776	789	-1480	- 727	- 753
1985	83	50	33	2367	1310	1057	-2284	-1260	-1024
1986	90	55	35	2258	1419	839	-2168	-1364	- 804

Interesujące nas w tym opracowaniu lata 1970-1986 mają więc jeden rok: 1971 i pięć lat 1976-1981 o natężeniu wymeldowań za granicą wyższym od pozostałych lat tegoż 16-letniego okresu. Absolutna

wielkości wyjazdów wahają się w granicach: 1103 - 11591 rocznie, a suma emigrantów w tym czasie wyniosła 67371 osób. Wielkość zameldowań imigrantów, znikoma w porównaniu do wymeldowań, wahała się w przedziale 30-90 osób rocznie, a w całym analizowanym okresie ich suma wyniosła 861 osób, rekompensując w znikomym/1,3 %/ procencie straty emigracyjne. Stąd ujemne saldo migracji zewnętrznych zbliżone jest do poziomu wymeldowań za granicę.

W odpływie do innych krajów 36,1 % stanowili mieszkańcy miast, a 63,9 % mieszkańcy wsi opolskiej. Szczytowe wielkości odpływu przypadają na lata 1978-1979, po czym nastąpiło stopniowe obniżanie się fali odpływu z zupełnym "uspokojeniem" w 1984 r.

3.2. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA EMIGRANTÓW

Opracowanie charakterystyki emigrantów według cech demograficznych /wiek, płeć/ oraz społecznych /wykształcenie, źródło utrzymania/ dokonano zostało za lata 1975-1980 oraz 1983-1985, tj. za lata, dla których dostępne były materiały

źródłowe, a które zawarte zostały w kolejno przedstawionych zestawieniach.

Tabl. 34. Wymeldowania za granicę według płci i wieku migrantów

Wyszczególnienie o - ogółem m - mężczyźni k - kobiety		Ogółem	Migranci w wieku lat							
			0-6	7-17	18-24	25-49	50-54	55-59	60-64	65 i wię- cej
1975 - 1980										
Ogółem	o	38787	3183	8976	6276	14121	1951	1145	792	2343
	m	18532	1635	4675	3051	6799	849	446	275	804
	k	20255	1548	4303	3225	7322	1102	699	517	1539
Miasta	o	12306	914	2865	1980	4914	557	317	210	549
	m	5845	459	1510	963	2297	250	123	65	178
	k	6461	455	1355	1017	2617	307	194	145	371
Wieś	o	26481	2269	6111	4296	9207	1394	828	582	1794
	m	12687	1176	3163	2088	4502	599	323	210	626
	k	13794	1093	2948	2208	4705	795	505	372	1168
1983 - 1985										
Ogółem	o	6795	566	1181	1288	2740	345	214	169	292
	m	2984	295	604	511	1198	147	86	46	97
	k	3811	271	577	777	1542	198	128	123	185
Miasta	o	3304	251	594	505	1489	172	109	73	111
	m	1487	133	301	216	667	73	43	22	32
	k	1817	118	293	289	822	99	66	51	79
Wieś	o	3491	315	587	783	1251	173	105	96	181
	m	1497	162	303	295	531	74	43	24	65
	k	1994	153	284	488	720	99	62	72	116

Tabl.35. Struktura wymeldowań za granicę według płci i wieku migrantów

Wyszczególnienie o - ogółem m - mężczyźni k - kobiety	Ogółem	Migranci w wieku lat								65 i wię- cej
		0-6	7-17	18-24	25-49	50-54	55-59	60-64		
		w odsetkach								
1975 - 1980										
Ogółem	o	100,0	8,2	23,1	16,2	36,4	5,0	3,0	2,0	6,1
	m	100,0	8,8	25,2	16,5	36,7	4,6	2,4	1,5	4,3
	k	100,0	7,6	21,2	15,9	36,2	5,4	3,5	2,6	7,6
Miasta	o	100,0	7,4	23,3	16,1	39,9	4,5	2,6	1,7	4,5
	m	100,0	7,9	25,8	16,5	39,3	4,3	2,1	1,1	3,0
	k	100,0	7,0	21,0	15,7	40,5	4,8	3,0	2,2	5,8
Wieś	o	100,0	8,6	23,1	16,2	34,8	5,3	3,1	2,2	6,7
	m	100,0	9,3	24,9	16,5	35,5	4,7	2,5	1,7	4,9
	k	100,0	7,9	21,4	16,0	34,1	5,8	3,6	2,7	8,5
1983 - 1985										
Ogółem	o	100,0	8,3	17,4	19,0	40,3	5,1	3,1	2,5	4,3
	m	100,0	9,9	20,2	17,1	40,1	4,9	2,9	1,6	3,3
	k	100,0	7,1	15,1	20,4	40,5	5,2	3,4	3,2	5,1
Miasta	o	100,0	7,6	18,0	15,3	45,1	5,2	3,3	2,2	3,3
	m	100,0	8,9	20,2	14,5	44,9	4,9	2,9	1,5	2,2
	k	100,0	6,5	16,1	15,9	45,2	5,5	3,6	2,8	4,4
Wieś	o	100,0	9,0	16,8	22,4	35,8	5,0	3,0	2,8	5,2
	m	100,0	10,8	20,2	19,7	35,5	4,9	2,9	1,6	4,3
	k	100,0	7,7	14,2	24,5	36,1	5,0	3,1	3,6	5,8

W tabl. 34 i 35 prezentowane są wymeldowania za granicę migrantów według płci i wieku w liczbach absolutnych oraz w odsetkach z podziałem na miasta i wieś, z których opuszczali kraj. Wprawdzie okres pierwszy /1975-1980/ zawiera liczby odnoszące się do 6 lat zaś okres drugi /1983-1985/ tylko do lat 3-oh, porównania struktur obu zbiorowości są dopuszczalne, a nawet możliwe są oceny zmian ilościowych w oparciu o wielkości przeciętne.

O ile więc w latach 1975-1980 wyjechało 38787 mieszkańców Opolszczyzny, wymeldowując się za granicę, to w latach 1983-1985 tylko 6795 osób, co stanowi nie 1/2 okresu pierwszego, a zaledwie nieco ponad 1/6 wielkości emigracji z lat poprzednio prezentowanych.

Jeśli w pierwszym okresie wyjeżdżało rocznie przeciętnie 6465 osób to w drugim tylko 2265 osób czyli 35 % poprzedniego.

Z miast wyjeżdżało przeciętnie rocznie w pierwszym okresie 2051 osób zaś w drugim 1101 tj. 53,6 % ilości poprzedniej. Natomiast ze wsi emigrowało w okresie pierwszym przeciętnie rocznie 4414 osób zaś w drugim 1163 osoby, co stanowi 26,3 % z lat okresu pierwszego. Potwierdza to wcześniejsze spostrzeżenie, że fala emigracji z lat 70-tych znacznie szybciej ostygła na wsi aniżeli w miastach. W podziale na płeć mężczyźni stanowili 47,8 % ogółu emigrantów z lat 1975-1980, czyli na 100 mężczyzn emigrowało 109,3 kobiet, natomiast w latach 1983-1985 mężczyźni stanowili 43,9 % wyjeżdżających, czyli na 100 mężczyzn emigrowało wówczas 127,7 kobiet.

W miastach proporcje płci wyjeżdżających: okres I - 110 kobiet na 100 mężczyzn, okres II - 122 kobiety na 100 mężczyzn.

Na wsi emigrowało: w okresie I - 109 kobiet na 100 mężczyzn, zaś w okresie II - 133 kobiety na 100 mężczyzn.

Taki obraz proporcji płci wskazuje wyraźnie na nasiloną tendencję do opuszczania wsi przez kobiety, także w ramach wyjazdów na stały pobyt za granicą.

Przypatrzymy się strukturze wieku wyjeżdżających według powyższych podziałów na miasta i wieś oraz płci.

O ile wiadomo, że w strukturze wieku proporcje płci ludności stabilnej układają się według proporcji: wiek 0-19 lat wyraźna przewaga mężczyzn, wiek 20-49 niewielka nadwyżka mężczyzn, wiek 50 lat i więcej w miarę zaawansowania wieku coraz znaczniejsza nadwyżka kobiet, to wśród emigrujących za granicę w latach 1975-1980 te proporcje są następujące:

w wieku: 0-17 lat na 100 mężczyzn przeciętnie przypadało 92,7 kobiet

18-24	"	"	"	"	105,7
25-49	"	"	"	"	107,7
50-59	"	"	"	"	139,1
60 lat i więcej	"	"	"	"	190,5 kobiet

Proporcje płci przeciętne dla całej stabilnej ludności Opolszczyzny wynosiły w 1975 r.: 107 kobiet na 100 mężczyzn, w 1980 r.: 106 kobiet na 100 mężczyzn, w 1985 r.: 105 kobiet na 100 mężczyzn. Stopniowy spadek nadwyżki kobiet wynikał więc nie tylko z nadwyżki urodzeń chłopów, których późniejsza umieralność w wieku dojrzałym przewyższa umieralność kobiet doprowadzając do ich ogólnej dominacji, ale ponadto również emigracja, w której kobiety uczestniczą w coraz wyższym stopniu.

W miastach w przedziale wieku poniżej 18 roku życia, udziały chłopów wśród emigrantów tej płci w latach 1975-1980 wynosił 33,7 % zaś dziewcząt 28,0 % wśród emigrantek - kobiet, natomiast w latach 1983-1985 udział chłopów w tym wieku spadł do 29,1 % a dziewcząt do 22,6 %. Na wsi ta sama grupa - poniżej 18 lat - wśród emigrantów mężczyzn stanowiła w latach 1975-1980 - 34,2 %, a wśród kobiet 29,3 %, natomiast w latach 1983-1985 - chłopcy uczestniczyli w 31,0 % a dziewczęta w 21,6 %.

Grupa wieku młodocianych: 18-24 lat, miała udziały u obu płci tak w miastach jak i na wsi bardzo w latach 1975-1980 zbliżone do siebie, bo w przedziale 15,7 - 16,5 %, natomiast w latach 1983-1985 udziały te w miastach wynosiły: dla chłopów 14,5 % i dziewcząt 15,9 % zaś na wsi odpowiednio: 19,7 % chłopów i 24,5 % dziewcząt.

Środkowy przedział wieku 25-49 lat miał w latach 70-tych udziały obu płci w miastach w przedziale: 39,3 - 40,5 % a na wsi w przedziale 34,1 - 35,5 % a więc zbliżone, natomiast w latach 80-tych wyższe w miastach choć do siebie zbliżone: 44,9 - 45,2 % i podobne w poziomie do I okresu na wsi, bo w granicach 35,5 - 36,1 %.

Starsze przedziały wieku: 50-59 lat uczestniczyły w emigracji z lat 70-tych 8,0 %-ami ogółem /7,1% w miastach, 8,4 % na wsi/, zaś w latach 80-tych 8,2 % /w miastach 8,5 % i 8,0 % na wsi/, rzecz oczywista, co wynika z proporcji tej grupy wieku wśród ludności stabilnej, tak w miastach jak i na wsi znacznie więcej migrowało kobiet niż mężczyzn.

Taka też sytuacja z jeszcze znaczącą nadwyżką kobiet wśród migrujących występowała w obu porównywanych okresach w najstarszych rocznikach tj. w wieku 60 lat i więcej, jeśli bowiem w latach 70-tych 5,8 % wśród ogółu wyjeżdżających za granicę mężczyzn stanowiły osoby w tym wieku, to wśród kobiet 10,2 % lecz już w latach 80-tych nastąpił spadek udziału tej grupy wieku, a w tym mężczyzn do 4,9 % zaś kobiet do 8,3 %.

Wniosek ogólny z powyższego opisu wyprowadzony potwierdza tendencję spadkową w emigracji, silniej zaznaczającą się na wsi oraz wśród mężczyzn, ale ze wzrostem wyjazdów młodych osób w wieku 18-24 lat silniejszym po stronie kobiet, szczególnie wiejskich.

Tabl. 36. Wymeldowania za granicę według poziomu wykształcenia i płci migrantów

Wyszczególnienie		Ogółem	Wykształcenie						
			wyższe	police- sine	średnie	zasadni- cze za- wodowe	podsta- wowe	niepełne podsta- wowe	nie us- tałone
1975 - 1980									
Ogółem	o	38787	235	122	2877	6836	16672	296	11749
	m	18532	162	22	1175	4711	6270	101	6082
	k	20255	73	100	1702	2125	10393	195	5667
Miasta	o	12306	137	51	1352	2246	4754	97	3669
	m	5845	88	7	557	1518	1736	34	1905
	k	6461	49	44	795	728	3018	63	1764

Tabl. 36. Wymeldowania za granicę według poziomu wykształcenia i poci migranców /dok./

Wykazanie		Wykształcenie							
Wyszczególnienie		Ogółem	wyższe	połowe- alne	średnie	zasadni- cze za- wodowe	podsta- wowe	niepełne podsta- wowe	nie us- talone
o - ogółem m - mężczyźni k - kobiety									
1975 - 1980 /dok./									
Wiesć	o	26481	98	71	1525	4590	11918	199	8080
	m	12637	74	15	618	3193	4543	67	4777
	k	13794	24	56	907	1397	7375	132	3903
1983 - 1985									
Ogółem	o	6795	195	78	1187	1686	1912	42	1695
	m	2924	109	10	396	970	619	13	867
	k	3811	86	68	791	716	1293	29	828
Miasta	o	3304	156	50	747	691	818	27	815
	m	1487	82	8	280	419	272	9	417
	k	1817	74	42	467	272	546	18	398
Wiesć	o	3491	39	28	440	995	1094	15	880
	m	1497	27	2	116	551	347	4	450
	k	1994	12	26	324	444	747	11	430

Tabl. 37. Struktura wymeldowań za granicę według poziomu wykształcenia i poci migranców

Wykazanie		Wykształcenie							
		Ogółem	wyższe	połowe- alne	średnie	zasadni- czo za- wodowe	podsta- wowe	niepełne podsta- wowe	nie us- talone
w odsetkach									
1975 - 1980									
Ogółem	o	100,0	0,6	0,3	7,4	17,6	43,0	0,8	30,3
	m	100,0	0,9	0,1	6,3	25,4	33,9	0,6	32,8
	k	100,0	0,4	0,5	8,4	10,5	51,3	1,0	27,9
Miasta	o	100,0	1,1	0,4	11,0	18,3	38,6	0,8	29,8
	m	100,0	1,5	0,1	9,5	26,0	29,7	0,6	32,6
	k	100,0	0,8	0,7	12,3	11,3	46,7	1,0	27,2
Wieś	o	100,0	0,4	0,3	5,8	17,3	43,0	0,8	30,4
	m	100,0	0,6	0,1	4,9	25,2	35,8	0,5	32,9
	k	100,0	0,2	0,4	6,6	10,1	53,5	1,0	28,2
1983 - 1985									
Ogółem	o	100,0	2,9	1,1	17,5	24,8	28,1	0,6	25,0
	m	100,0	3,7	0,3	13,3	32,5	20,7	0,4	29,1
	k	100,0	2,3	1,8	20,8	18,8	33,9	0,8	21,6
Miasta	o	100,0	4,7	1,5	22,6	20,9	24,8	0,8	24,7
	m	100,0	5,5	0,5	18,3	28,2	18,3	0,6	28,0
	k	100,0	4,1	2,3	25,7	15,0	30,0	1,0	21,9
Wieś	o	100,0	1,1	0,8	12,6	28,5	31,3	0,4	25,1
	m	100,0	1,8	0,1	7,7	36,8	23,2	0,3	30,1
	k	100,0	0,6	1,3	16,2	22,3	37,5	0,6	21,1

3.3. POZIOM WYKSZTAŁCENIA EMIGRANTÓW

Przechodząc do omówienia strat ludnościowych, spowodowanych emigracją za granicę Polski, według poziomu wykształcenia migrantów, oprzeć się na tabl. 36 i 37. Wśród wymeldowanych za granicę w latach 1975-1980 najwięcej, bo w 43 % występowały osoby z wykształceniem podstawowym, ale w latach 1983-1985 już tylko w 28,1 %. Drugą najlicz-

niąszą grupą były osoby o nieustalonym poziomie wykształcenia, a więc dziesięć w wieku przedszkolnym i szkolnym, przed ukończeniem szkoły podstawowej oraz osoby starsze uczęszczające do szkół ponadpodstawowych lub nie mających żadnego wykształcenia; ta grupa w latach 70-tych stanowiła 30,3 % ogółu wyjeżdżających a w latach 80-tych 25 %. Z kolei trzecią grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym w latach 70-tych występujące w 17,2 % a w 80-tych z wyższym, bo 24,8 % udziałem. Osoby ze średnim wykształceniem ogólnym i zawodowym, jako czwarta grupa, miały udziały w I okresie - 7,4% -owy, a w II okresie już 17,5 %-owy. Osoby z wyższym wykształceniem stanowiły 0,6 % ogółu wymeldowanych za granicę w okresie I-szym, zaś 2,9 % w okresie II-gim, co oznacza blisko 5-krotny wzrost udziału tej grupy wśród emigrantów.

Najmniej liczną grupę wyjeżdżających z kraju stanowiły osoby z wykształceniem policealnym: w I okresie 0,3 % a II okresie 1,1 %, co również oznacza wzrost jej udziału blisko 4-krotny.

Najogólniej więc struktura emigrantów według poziomu wykształcenia w latach 1983-1985 wykazywała wyższe udziały osób o wyższym wykształceniu aniżeli podstawowe i niższe oraz nieustalone, niż w latach 1975-1980, przy czym wyraźnie spadł udział tych ostatnich grup. Jest to więc tym bardziej zjawisko niepokojące, iż społeczeństwo stabilne traci jednostki lepiej fachowo i intelektualnie przygotowane do pełnienia w nim założonej i oczekiwanej roli, na rzecz obcych krajów.

W strukturze migrantów według wykształcenia i płci zauważa się wyższe przygotowanie szkolne u mężczyzn aniżeli u kobiet. Jeśli w latach 70-tych, pomijając osoby o nie ustalonym wykształceniu, dominowali mężczyźni z podstawowym wykształceniem, to w latach 80-tych już z wykształceniem zasadniczym zawodowym, natomiast wśród kobiet utrzymała się dominacja emigrantek z wykształceniem podstawowym, lecz w latach 80-tych następną, najliczniejszą grupą były już kobiety ze średnim wykształceniem i dopiero jako trzecią częstotliwość wystąpiły kobiety grupy po szkole zasadniczej zawodowej.

W miastach wskazana kolejność liczebności grup emigrantek miała miejsce już w latach 70-tych, a w latach 80-tych jeszcze bardziej ta kolejność się umocniła. U mężczyzn struktura wyjeżdżających za granicę z miast, wskazywała na zmianę przodownictwa i kolejności grup, gdyż najczęstszą w latach 70-tych występowali emigranci z wykształceniem podstawowym, następnie zasadniczym zawodowym i po tym ze średnim, a w latach 80-tych najliczniejsi byli kolejno: z zasadniczym zawodowym, średnim i w końcu z podstawowym, wyższym i pomaturalnym.

Na wsi w latach 70-tych najliczniej występowali mężczyźni-emigranci z podstawowym, a następnie zasadniczym zawodowym wykształceniem, zaś w latach 80-tych głównie z zasadniczym zawodowym, a potem z podstawowym. Kobiety utrzymały kolejność grup w obu okresach, jednocześnie umacniając udziały grup z wykształceniem ponadpodstawowym.

Reasumując, udział osób z wykształceniem ponadpodstawowym wzrósł z 32,7 % do 49,8 % wśród emigrujących mężczyzn, zaś wśród kobiet z 19,8 % do 43,7 %. W miastach emigrujący z wykształceniem ponadpodstawowym podnieśli swe udziały w latach 80-tych w porównaniu z 70-tych: u mężczyzn z 37,1 % do 53,0 % a u kobiet z 25,1 % do 47,1 %. Na wsi udziały osób wyjeżdżających za granicę kształtowały się wzrastając u mężczyzn: z 30,8 % do 46,4 %, zaś u kobiet z 17,3 % do 40,4 %. Ten rodzaj tendencji - zwiększający poziom wykształcenia migrantów, wynika zarówno ze wzrostu wykształcenia całej ludności województwa jak i z odmłodzenia struktury wyjeżdżających, bardziej wykształconych.

3.4. ŹRÓDŁO UTRZYMANIA EMIGRANTÓW

Podział emigrujących według głównych źródeł utrzymania pozwala stwierdzić /tabl. 36 i 37/. że mimo wysokiego udziału ludności wiejskiej wśród wymeldowanych za granicę / w latach 1975-1980 - 68,3 % i w latach 1983-1985 - 51,4 %/

tylko 17,8 % /1975-1980/ i 7,6 % /1983-1985/ stanowiła ludność, której głównym źródłem utrzymania było rolnictwo. A więc wśród wyjeżdżających na stałe za granicę w coraz wyższym stopniu uczestniczyły osoby korzystające z pozarolniczych źródeł utrzymania, co wynika zarówno z przemian w społecznej strukturze ludności województwa jak i ze wzrostu partycypacji ludności miast, w zdecydowanej przewadze pozarolniczej, w wyjazdach zagranicznych.

Praca stanowiła podstawowe źródło utrzymania w latach 1975-1980 u 47,4 % osób wyjeżdżających za granicę /w 53,9 % u mężczyzn i w 39,6 % u kobiet/ a w latach 1983-1985 już u 56,9 % osób /58,3 % u mężczyzn i 53,8 % u kobiet/.

Niezarobkowe źródła utrzymania /renta, emerytura/ odnosiły się w latach 70-tych do 8,9 % wyjeżdżających /7,0 % mężczyzn i 10,7 % kobiet/ a w latach 80-tych do nieco większej zbiorowości stanowiącej 9,7 % /7,9 % - mężczyzn, 11,1 - kobiet/.

Osoby pozostające na utrzymaniu posiadających zarobkowe lub niezarobkowe źródło utrzymania uczestniczyły w wyjazdach na trwały pobyt za granicę w I okresie w 43,7 % /mężczyźni w 31,7 %, kobiety w

49,7 %/ a w II okresie w 33,4 % /mężczyźni w 33,8 %, kobiety w 33,1 %/. Takie ukształtowanie odsetek osób pozostających na utrzymaniu emigrujących wynika m.in. z odmłodzenia struktury wiekowej tych ostatnich oraz wskutek wyższej aktywizacji zawodowej charakteryzującej odmłodzoną zbiorowość emigrantów.

Reasumując, tendencja w rozwoju wyjazdów zagranicznych według źródeł utrzymania pozwala stwierdzić, iż wśród migrantów w coraz wyższym stopniu występują osoby z własnym źródłem utrzymania, którego podstawą jest praca bądź niezarobkowe dochody, a w coraz mniejszym osoby pozostające na utrzymaniu i proces ten silniej występuje wśród wyjeżdżających ze wsi aniżeli z miast. Jednocześnie coraz więcej emigrantów korzysta z pozarolniczych źródeł utrzymania, co szczególnie wyraźnie uwidacznia się na wsi.

Tabl. 38. Wymeldowania za granicę według źródeł utrzymania i płeć migrantów

Wyszczególnienie o - ogółem m - mężczyźni k - kobiety	Ogółem	Migranci			Z ogółem - migrantów o pozarolnic- zych źródłach utrzymania
		utrzymujący się		utrzymy- wani	
		z pracy	z niezarob- kowych źródeł		

1973 - 1980

Ogółem	o	38787	18381	3454	16957	31892
	m	18532	10356	1292	6584	15230
	k	20255	8025	2162	10063	16662
Miasta	o	12306	5998	992	5316	11883
	m	5843	3306	353	2186	5626
	k	6461	2692	639	3130	6257
Wieś	o	26481	12383	2462	11636	20009
	m	12687	7050	939	4698	9604
	k	13794	5333	1523	6938	10405

1983 - 1985

Ogółem	o	6795	3866	659	2270	6279
	m	2984	1739	235	1010	2768
	k	3811	2127	424	1260	3511
Miasta	o	3304	1875	256	1173	3233
	m	1497	866	86	535	1453
	k	1817	1009	170	638	1778
Wieś	o	3491	1991	403	1097	3046
	m	1497	873	149	475	1313
	k	1994	1118	254	622	1733

Tabl. 39. Struktura wymeldowań za granicę według źródeł utrzymania i poci migrantów

Wyszczególnienie o - ogółem m - mężczyźni k - kobiety	Ogółem	Migranci			Z ogółem migrantów o pozarolnic- zych źródłach utrzymania
		utrzymujący się		utrzy- mywani	
		z pracy	z niezarob- kowych źródeł		
		w odsetkach			

1975 - 1980

Ogółem	o	100,0	47,4	8,9	43,7	82,2
	m	100,0	55,9	7,0	37,1	82,2
	k	100,0	39,6	10,7	49,7	82,3
Miasta	o	100,0	48,7	8,1	43,2	96,6
	m	100,0	56,6	6,0	37,4	96,3
	k	100,0	41,7	9,9	48,4	96,8
Wieś	o	100,0	46,8	9,3	43,9	75,6
	m	100,0	55,6	7,4	37,0	75,7
	k	100,0	38,7	11,0	50,3	75,4

1983 - 1985

Ogółem	o	100,0	56,9	9,7	33,4	92,4
	m	100,0	58,3	7,9	33,8	92,8
	k	100,0	55,8	11,1	33,1	92,1
Miasta	o	100,0	56,7	7,7	35,5	97,9
	m	100,0	58,2	5,8	36,0	97,8
	k	100,0	55,5	9,4	35,1	97,9
Wieś	o	100,0	57,0	11,5	31,4	87,9
	m	100,0	58,3	10,0	31,7	87,7
	k	100,0	56,1	12,7	31,2	86,9

3.5. KIERUNKI
WYMELDOWAŃ
EMIGRANTÓW

Mając do dyspozycji dane z trzech lat: 1983-1986, zawierające liczby wymeldowań według krajów przewidywanego osiedlenia na emigracji, można w przybliżeniu ustalić kierunki tych wyjazdów. /Patrz tabl. 38/. Nie można jednak nie powiedzieć o tendencjach w zmianach tych kierunków w czasie, gdyż brak historycznych wcześniejszych dat. Ograniczymy się więc tylko do omówienia struktury wyjazdów z tego okresu według kierunków.

Tabl. 40. Wymeldowania według płci i krajów wyjazdu migrantów

Kraje wyjazdu	Ogółem				Miasta			Wieś		
	ogółem	mężczy- źni	kobie- ty	razem	mężczy- źni	kobie- ty	razem	mężczy- źni	kobie- ty	
	w od- set- kach	w liczbach bezwzględnych								
Ogółem	100,0	6795	2984	3811	3304	1487	1817	3491	1497	1994
Austria	1,2	84	50	34	71	41	30	13	9	4
Belgia	0,2	13	4	9	11	3	7	2	1	2
Berlin Zachodni	1,5	104	37	67	42	14	28	62	23	39
Bułgaria	0,1	8	2	6	8	2	6	-	-	-
Czechosłowacja	0,8	53	14	39	28	10	18	25	1	24
Dania	0,3	18	10	8	15	8	7	3	2	1
Finlandia	0,1	5	3	2	1	1	0	4	2	2
Francja	1,2	82	33	49	67	29	38	15	4	11
Grecja	0,4	24	18	6	21	16	5	3	2	1
Hiszpania	0,1	6	5	1	6	5	1	-	-	-
Holandia	0,3	20	10	10	13	7	6	7	3	4
Jugosławia	0,1	9	5	4	6	3	3	3	2	1
Luksemburg	0,0	1	1	-	1	1	-	-	-	-
NRD	0,2	16	9	7	8	4	4	8	5	3
Norwegia	0,1	4	2	2	4	2	2	-	-	-
RFN	85,0	5774	2534	3240	2541	1142	1399	3233	1392	841
Szwajcaria	0,2	12	7	5	12	7	5	-	-	-
Szwecja	1,0	69	34	35	62	32	30	7	2	5
Wielka Brytania	0,4	28	10	18	23	8	15	5	2	3
Węgry	0,1	5	2	3	5	2	3	-	-	-
Włochy	0,7	45	20	25	39	17	22	6	3	3
ZSRR	0,1	4	1	3	4	1	3	-	-	-
Arabia Saudyjska	0,0	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Turecja	0,1	8	6	2	8	6	2	-	-	-
Syria	0,0	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Rep. Pł. Afryki	0,1	3	1	2	2	0	2	1	1	-
Inne kraje Afryki	0,0	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Japonia	0,1	4	2	2	2	2	-	2	-	2
Libia	0,0	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Maroko	0,1	6	4	2	3	2	1	3	2	1
Tunezja	0,0	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Kanada	1,8	125	55	70	88	39	49	37	16	21
Kuba	0,0	2	1	1	2	1	1	-	-	-
USA	3,2	215	80	135	170	62	108	45	18	27
Brazylia	0,0	2	1	1	1	-	1	1	1	-
Australia	0,6	39	16	23	35	14	21	4	2	2
Inne nie ustalone	0,0	1	1	-	-	-	-	1	1	-

Najliczniej występowały w tym czasie wyjazdy do RFN /85,0 %/ do którego to kraju kierowało się 76,9 % emigrantów, byłych mieszkańców miast opolskich i 92,6 % emigrantów ze wsi. Są to od wielu dziesiętników lat stałe i główne kierunki emigracji ludności Opolszczyzny, posiadającej tam więzy rodzinne lub ziemskie, ułatwiające asymilację w nowym środowisku. Głównym motywem przy tym są permanentnie przyczyny ekonomiczne, jak to miało miejsce również wówczas, gdy Opolszczyzna stanowiła integralną część Niemiec. Drugim krajem - równie bogatym - do którego kieruje się 3,2 % emigrantów to USA, następnie Kanada - 1,8 %, Berlin Zachodni - 1,5 %, Francja i Austria - 1,2 %, Szwecja - 1,0 %, Czechosłowacja - 0,8 %, Włochy - 0,7 % i Australia - 0,6 %, Grecja i Wielka Brytania - 0,4 %. Pozostałe kraje przyciągały emigrantów z Opolszczyzny w mniejszym stopniu.

O dalszych losach oraz rozwoju ruchów migracyjnych ludności województwa opolskiego zdecydowała sytuacja wewnętrzna w gospodarce kraju. Nieobojętne będzie również nastawienie w odniesieniu do emigrantów z Polski władz innych krajów, szczególnie zaś tych krajów, do których kierowali się tradycyjnie polscy uchodźcy.